27,148/B

N.iv.a 18

…tes and Queries. 2nd S. vii. 5

"What is goof? The word occurs in *The State Sickness*, London 1795. The constitution being given over by the regular practitioners, the quacks are called in;

'While P. and W. trembling stand aloof,
Inflated Burke stands up with pills of goof;
Pellets of dirty paper to the eye,
But certain cures for all but those who die,

A note says, "goof" see Kampher. H. E. A.'

What is Goof? (2nd S. vii. 9.) —

"The patient is to give the jammabos as good an account as possibly he can of his distemper, and the condition he is in. The jammabos, after a full hearing, writes some characters on a bit of paper, which characters, as he pretends, have a particular relation to the constitution of the patient and the nature of his distemper. This done, he places the paper on an altar before his idols, performing many superstitious ceremonies, in order, as he gives out, to communicate a healing faculty to it; after which he makes it up into pills, whereof the patient is to take one every morning, drinking a large draught of water upon it, which again must be drawn up from some spring or river, not without some mystery, and towards such a corner of the world as the jammabos directs. These character pills are called *goof*. It must be observed, however, that the jammabos seldom administer, and the patients seldom resolve to undergo this mysterious cure, till they are almost past all hopes of recovery. In less desperate cases recourse is had to more natural remedies." — The *History of Japan*, by Engelbertus Kœmpfer, translated into English by J. G. Scheuchzer, Lond. 1727; b. iii. c. 5. vol. i. p. 235.

Fitzhopkins.

Garrick Club.

Your correspondent H. E. A., who asks, "What is goof?" in the phrase "pills of goof" occurring in *The State Sickness*, 1795, appears to have furnished a clue both to the meaning and source of the word, by referring to a note which explains goof as "Kampher." Camphor, according to Pereira, is still given occasionally in the form of pills.

But what connexion is there between *camphor* and *goof?* To answer that question, and to connect the two words etymologically, we must go a little farther back. Camphor was in medical Latin *caphŭra*, and in the Greek of the eleventh century καφουρὰ; the Arabic name is very similar. *Kopher*, in Hebrew, is pitch; but in our Authorised Version (Song, i. 14. and iv. 13.), although lexicographers appear to prefer the marginal rendering "cypress," it is rendered *camphire*. Whichever is right, it is certain that the Hebrew *kopher* becomes in Rabbinic *koof'ra*, and that *kopher* in Jewish German signifies not only *pitch*, but *resin*. Now the caphura or camphor, though not, chemically speaking, a resin, has certainly, in its crystalline or granular form, a very resinous appearance; so that the term caphura may very possibly have had some connexion originally with the old *koof'ra* and *kopher*.

Goof, then, the word which is now the subject of our inquiry, appears, *in its signification of camphor*, to be the commencing portion slightly modified, say vulgarised, of one or other of the old words, *caphŭra*, *caphūra*, *kopher*, or *koof'ra*.

Thomas Boys.

ANTONII DE HAEN

S. C. R. A. MAIESTATI A CONSILIIS AVLICIS, ET ARCHIATRI, MEDICINAE IN ALMA ET ANTIQVISSIMA VNIVERSITATE VIENNENSI PROFESSORIS PRIMARII, PLVRIVM ERVDITORVM SOCIETATVM SOCII

DE MAGIA LIBER.

LIPSIAE

SVMPTIBVS I. P. KRAVS BIBLIOPOLÆ VIENNENSIS.

1775.

WELLCOME
HIST[illegible]
ME[illegible]
LIBRARY

EMINENTISSIMO PRINCIPI

ANTONIO EVGENIO VICE-COMITI

S. R. E. CARDINALI

AMPLISSIMO,

ANTONIVS DE HAEN.

Medicas meas qualescumque lucubrationes Tibi, Cardinalis eminentiſſime, dicare auſus fui, & partim quidem quod non in ſolis medicis, verum etiam in divinis codicibus, in ſacroſanctæ Eccleſiæ doctrina, inque fontibus theologicis, haud omnino oſcitanter verſarentur; quorum

 ſine

ſine ope aut intelligere, aut exponere eum, qui de Magia faciendus erat, ſermonem, æque vane, quam arroganter, ſuſcepiſſem: partim quod occaſio nulla videretur oportunior Tibi ſinceras meas de Tua erga me humanitate, benevolentia, familiaritate, atque exiſtimatione, gratias publice teſtificandi.

Morem

Morem porro iis pene cunctis familiarem, qui Summis in Eccleſia, Reve publica Viris, ſuos dicant, dedicantque labores, in condignas illis laudes exſpatiandi, tenuior hæc mea dedicatio minime imitabitur; cum quod laudum humanarum ſis oſor acerrimus, tum quod ad Tuas, *Eminentiſſime*

Eccleſiæ Princeps, laudes, pro dignitate celebrandas, non mea rauca tenuique fiſtula, ſed tuba grandiſona foret opus. Vale & ultra merita amare me perge.

Dabam Viennæ XIV Kal. Oct. MDCCLXXIV.

PRÆFATIO.

Materiei pertractationem edo, cujus vel titulus ipſe forſan offendet; ſiquidem poſt toties recuſam Magiam, poſt acres adeo, & ſerias, de eadem vel exiſtente, vel non exiſtente lites, eo demum nunc vergit complurium ſapientum opinio, ut neque unquam extitiſſe, neque hodie extare, imo neque exiſtere poſſe, hæc ars deteſtanda videatur.

tur. Eoque magis, quod ipſa hæc negans Opinio, ad tranquillitatem Rei publicæ conſervandam, tutiſſima multis appareat, & ad innumera iudicia iniqua, rogosque immeritos præveniendos, aptiſſima.

Si hæc opinio veritati niteretur, digna profecto foret, quam ulnis amplecteremur ambabus, quam roſtris unguibusque defenderemus. Nullus ultra Magiæ rumor, nulla Magorum atque Sagarum ſuſpicio foret; æterna tandem oblivione ſepelirentur criminalia eccleſiaſticorum, politicorumque tribunalium acta, omnino numeroſa, quæ non niſi in judicum

dicum opprobrium, univerſique generis humani dedecus, extare dolemus.

Minime vero huius erit felicitatis & vſus hæç eadem opinio, ſi illi, quâ ſine ſtabile nihil, Veritas deſit. Et qui extantem credunt, qui Omnipotentis Dei honori ac majeſtati, Eccleſiæque autoritati, detrahi per inficiantem ſententiam arbitrantur, ſuam utique vindicabunt; veritique ne, ſi opinio negans invaluerit, alicubi terrarum impune exerceatur Magia, metuque pœnarum ſoluta increbreſcat, nullum non movebunt lapidem, ut quidquid hac in quæſtione & verum, & demonſtra-

tum habetur, clara in luce collocetur. Vtinam modo demonſtrari ſic Magia poſſet, ut quæ in tribunalibus per negantem ſententiam nunc ſuppreſſa creduntur, non videantur in innocentium detrimentum repullulare! Vtinam ea eſſet hujus demonſtrationis vis, ut maleficorum rumorem, atque ſuſpicionem, longe certius ſuffocaret, quam hucusque oppoſita ſententia potuit! Porro hoc factu impoſſibile eſſe nullus video, quin perfici facili negotio feliciter reor poſſe.

Exemplum hic liceat ex medicina petere, & ad melancholicorum me convertere gentem. Centeni

teni centenos mihi morbos, quibus impeti ſe conqueruntur, enarrant tanta emphaſi, tamque ſerio, ut ni admiſero, iraſcantur; ni credidero, inhumanum me appellent ineptumque Medicum. Nihil interim mihi compertius eſt, quam quidquid hæc quæribunda plebs omnis effutit, aut totum, aut pro parte ſaltem, non niſi luxatæ Phantaſiæ eſſe progeniem. Alterutra proinde ineunda mihi via eſt: vel enim, quo unico ictu præſcindam totum, veram melancholiam negabo; vel ſic melancholiam ipſis admittam, ut deſinere diſcant eadem abuti. Si viam elegerim priorem, veritati detraham, cum

vera

vera melancholia nihil certius exiſtat, meosque imaginôſos homines, quibus vera melancholia in confeſſo eſt, potius agam in furorem: poſteriorem autem viam ſi prætulerim, morbum melancholicum, eumque polymorphum, illis dabo, & explicabo; ne vero explicita ipſis veritate abutantur, blando prudentique ſermone conabor vim imaginationis paulatim infirmare, inque curæ ſpem erigere, ſic ut ipſi tandem quantum melancholiæ vere exiſtentis amplificatione a vero aberrarint, ſibique nocuerint, velint nolint fateantur.

Hunc

Hunc in modum Magiam tractare, & oportet, & mihi animus eſt. Exiſtere eandem reor. Probare id conabor ſic, ut ad ſuperſtitionem, atque credulitatem hominum diminuendam, & demum tollendam, longe efficacior hæc demonſtratio futura ſit, quam unquam ab ejusdem negatione ſperari potuiſſet. Multa quidem promitto, ſed promiſſi vadem habeo, eumque eximium, Virum reverendum *Fredericum Spee*, qui ineunte Sæculo XVII. diverſis in locis Sagarum nonnullas ad rogum usque concomitatus eſt. De hoc autem *Ieſuita* egregio quædam hic memorare oportet.

Edidit

Edidit anno 1631. ſuppreſſo nomine Libellum 459. paginarum in 8. cui Titulus: *Cautio criminalis, ſeu de proceſſibus contra ſagas liber, ad Magiſtratus Germaniæ, hoc tempore neceſſarius, tum autem Conſiliariis et Confeſſariis Principum, Inquiſitoribus, Iudicibus, Advocatis, Confeſſariis Reorum, Concionatoribus, ceterisque lectu utiliſſimus.* Poſuit autem pro epitome, ſive ſumma, totius libri verba *Salomonis* Eccl. III. v. 16. vidi ſub ſole in loco judicii impietatem, & in loco juſtitiæ iniquitatem. Tum & ex *Pſalmo II. v. 10.*

Et

Et nunc Reges intelligite: erudimini, qui judicatis terram.

Liber hic magnæ famæ in *Germania* fuit, aſt, quod miremur, adeo in vicina *Gallia* exiguæ, ut neque *Ludovicus Moreri in Dictionario Edit. 1740.* nec ejus editum anno 1749. *Supplementum*, Autorem, ejusque Librum, cognoverint. Æternæ vero memoriæ eundem ſacravit eruditiſſimus Vir *G.G. Leibnitz, Eſſay de Theodicée No. 96. 97. Edit. Amſt. 1747. Tom. I. pag. 158.* „Hujus egregii „viri, Autoris quippe Libri cui „titulus: *Cautio criminalis* &c.

„me-

„memoria, ait *Leibnitzius*, grata „adhuc debet eſſe eruditis, judi„cioque præditis viris. Multæ „famæ ejus opus fuit, pluresque „in linguas converſum. Reſcivi „a magno Electore *Moguntiæ* ... „hunc Rev. Virum cum tempore „rabiei in Magos eſſet in *Fran„conia*, horumque plures eſſet ad „Rogum usque comitatus, quos „eo crimine immunes eſſe cenſe„ret, tanta in eos pietate com„motum fuiſſe, ut ea etiam tem„porum iniquitate, in qua ejus„modi teſtimonium periculo non „vacabat, hunc librum, aſt ano„nymum, ederet; qui profuit „profecto multum, mentemque

„ſic

„ſic mutavit huic . . . Electori, „ut, vix autoritatem adeptus, ne „qui ultra cremarentur, inter„dixerit, imitatoresque habuerit „Duces *Brunopolenſes*, maximam„que Principum ac Magiſtratuum „*Germaniæ* partem.“ Liber *LII Capita*, ſeu *Dubia* continet, quæ eum in modum reſolvit Autor, ut neceſſe ſit utriusque Fori Iudices, qui moderato animo hæc pervolvunt, de eo plane convinci, *quod cuicumque ſive accuſantium, ſive accuſatorum de Magia examini, ſit ſuperſedendum, donec facti major probabilitas, ac fere certitudo, conſtiterit aliunde.* Hæc quoque magni *Eſtii* ſententia erat,

de quo Viro plura in Operis mei tertia parte.

Porro ſi hic Liber, *Leibnitzio* teſte, plures Eccleſiæ, Reique publicæ Principes, ac Magiſtratus, ſic illuſtravit, ut Iudicum Inquiſitorumque ſuperſtitioni, præoccupationi, avaritiæ, ac rabiei in Sagas indomabili, frenum injicientes, rogos pene extinxerint omnes; id profecto non fecit, quod omnem negaret magicam artem, ſed quod contra Religionis, autoritatis, & experientiæ cujuſcumque Viros, eandem ſic exiſtentem affirmaret, *ut citra temeritatem, ac præpoſteri judicii notam*, ut ait, *negari non poſſet.*

Qua-

Quapropter in Eccleſiæ ac Reipublicæ emolumentum optandum foret, ut ipſum hunc *Spei* Librum Reges omnes, ac Magiſtratus univerſæ *Europæ*, in ſuam ſinguli Linguam verti, & ſingulis Tribunalibus in normam agendi, quam ultra citraque pergere nefas, traderent. Ceſſarent brevi digni noſtri Autoris exclamationes, quod *ſub Sole* cum Salomone *vidiſſet in loco judicii impietatem.*

At vero ſi tam præclarum ſit *Spei* opus, inquiet quis, cur aliud nunc Publico obtruditur? Inanis omnino videtur ac ſuperfluus eſſe labor. Haud ita putaverim. Iam fere ſeſquialtero ſæculo *Spei* oſſa

tegit humus, memoriaque Viri, quæ in Tribunalibus debuiſſet æterna eſſe, ita periit, ut per Acta Criminalia, ipſi longe poſteriora, utrum vel ipſe, vel ejusdem Libellus, unquam lucem viderint, aliæ Regiones dubitarent. Suppreſſa quidem ſuperſtitio Iudicum, non deleta; damnata illorum avaritia, non eradicata fuit. Suprema Poteſtate ad hæc iterum obdormiſcente, vitia hæc repullularunt, *Speanos*que ſuffocarunt labores. Plane invitus hoc demonſtro. Sæculum forte elapſum erat, quod laudatus *Moguntinus* Elector *Ioan. Phil. de Schoenborn*, tunc vero adhuc *Hyperbolenſis* Epiſcopus, omni

Saga-

Sagarum examini *Hyperboli* ſuperſedere juſſiſſet, ac Magicos interdixiſſet Proceſſus; quando anno 1749. die 21. Menſis Iunii, *Maria Renata*, ſeptuagenaria, Veſtalis *Vnterzellenſis*, ut Saga, *Hyperboli* combuſta eſt. Quid porro inde? Repullulanti malo, funditus, æternumque eradicando, credi ceptum eſt in *Italia*, & ſenſim alibi, nihil potentius fore, quam omnis Magiæ negationem; utpote, qua conceſſa, omnis Maleficorum accuſatio, omnis eorundem combuſtio, ſponte fatiſcerent. Hic nunc eſt rerum ſtatus: tota de Magia quæſtio ex eo conſideranda eſt. Quantacumque lau-

de *Specimum* opus ornavi; quantumcumque emolumentum ex eodem merito expecto, non ex æquo nunc & abuſus Magiæ tollet; & eandem docebit exiſtentem; id quod conjungi oportere utrumque ſuperius oſtendi ab illis, quibus Magiam refringere animus eſt.

Dico itaque, quam hic oppugno opinionem, præterquam quod citra injuriam erga Deum, Sanctiſſimamque noſtram Religionem, defendi poſſe vix videatur, plane nihil probare, cum nimium probet. Nimis in confeſſo apud eruditos, haud ſane paucos, eſt hanc diabolicam artem exiſtere: indubitatis experimentis cum Do-

cti,

cti, tum Indocti, idem per omnia Sæcula agnoverunt: ipſique Iudices, quorum furorem taxavimus, ad ejusmodi extrema nunquam perveniſſent, niſi aliquando veros Maleficos indubiis deprehendiſſent argumentis. Neque enim inter *Sprengeri*, *Inſtitoris*, *Delrii*, aliorumque deliramenta, fidem ac veritatem nonnullarum Hiſtoriarum inficias facile ibis. His ergo ſi omnem Magiam injuria neges, mox extravagari, & quod graviter in uno fallaris, neque ullam in ceteris fidem mereri, certo videbere: ſic ut quo Magiam pertinacius negaveris, eo ſis eosdem redditurus obſtinatiores. Verita-

tem enim perſuadere conaris, negando veritatem; quosque de Veritate rei convincere ſtudes, his ipſius originationem negas. Qualisnam hic perſuadendi modus? Quæ ſpes unquam convincendi? Simplex Veritas eſt, nec ſe defendi unquam erubeſcit, nec mutilata defendi amat. Verum itaque fac homines intelligant: ex vero clare perſpecto, qui obfuſcarint contaminarintque illud, quot falſa, incerta, atque indecora, illi commiſcuerint, quot Victimas innocentes furori ſuo mactarint, quis eundem corrigendi, evitandique ſit modus, fac intelligant, & convincantur.

Hic

Hic demum meus erit Magiam tractandi modus, ad quem nonnulla experientia me duxit. Erat mihi, una cum *Ill. L. B. Van Swieten*, ab Aug. noſtra Imperatrice ac Regina datum in mandatis, ut tres feminas, Rogo, quod Sagæ haberentur, damnatas, ejusque juſſu ex *Croatia* in meum Noſocomium ductas, an veræ Sagæ eſſent, nec ne examinaremus. Nos ambo de Magia exiſtente convicti, has feminas hoc crimine immunes eſſe judicavimus; easdem proinde ut innocentes, & munificentiæ regiæ ſuæ participes, ſuis ædibus familiisque Auguſta reſtituit. Aptos pro-

fecto nos ad hoc examen non mutilata, ſed integra veritas reddidit, & ut ejusmodi millenas abſolveremus, optavit. Fatendum interim eſt intricatum ſæpe negotium eſſe, gravemque, ac nonnunquam multiplicem eſſe quæſtionem, quæ haud a ſuprema duntaxat poteſtate, ſed & a Rev. Eccleſiaſticis, atque privatis hominibus, Medico proponatur; ita ut haud omnino mediocrem oporteat eum in hac materie operam locare. Hac de cauſa eandem ab incunabulis repetii, & veritatem rerum integram per omnia ſequutus, ad poſtremam hanc ætatem perduxi; a *Rev. Patre Spee* in eo diſſimilis, quod

quod ille iis ſcribens temporibus, quibus pauci exiſtebant, qui Magiam negarent, eandem non probavit, ſed ut demonſtratam præſuppoſuit: ego vero in eam incidens temporum conditionem, in qua Opinio negans cum vulgatior ſit, tum expurgandis Tribunalibus ineptior, ſic Magiam propono, ut primum quid veri in ea ſit, tam aperte, ac fuſe, quam forte fecerit quisquam, exponam; & deinde ex hoc capite rite probato, omnem ſuperſtitionem, quamcumque temerariam ſuſpicionem, omnem in putatitios Magos, Sagasque immanitatem, ac furorem, averruncem; ſic tamen ut

ſi ra-

ſi rariore caſu alicubi ejusmodi execranda impietas committeretur, ea contra Divinarum, Eccleſiaſticarum, ac Politicarum Legum intentionem, impunitate minime gauderet, qua gaviſura foret, ſi Opinio negans praedominaretur.

ORDO

ORDO OPERIS.

EXORDIVM.

Magiæ ſpecies, ac ſingulæ ſpeciei Definitio. Diviſio Operis pag. 1

PARS I.

CAPVT I.

Argumenta illorum, qui Magiam, nunc deſcriptam, vere exiſtentem contendunt, ac primo quidem ea, quæ ex vtroque Codice ſacro petuntur 7

CAPVT II.

Argumenta eorundem ex Doctrina, Conſuetudine, & Legibus Eccleſiæ, Patrumque doctrina 45

CAPVT

CAPVT III.

Idem videntur ipſis confirmare Medicorum inclytorum experientia, Virorum ſapientum obſervatio, accuratiſſimorum Hiſtoriographorum intemerata fides 66

PARS II.

CAPVT I.

De præcipuis Scriptoribus, qui Magiam, ut vere exiſtentem Artem, negaverunt 89

CAPVT II.

Objectiones, quas recenſiti Capite proxime priore Autores contra Magiam formarunt, & primo quidem ex S. Scriptura. Reſponſa ad eadem. 111

CAPVT III.

Reſponſa ad Objectiones contra Magiam, petitas a Doctrina, Conſuetudine, &

Legibus Eccleſiæ, Sanctorumque Patrum autoritate. 125

PARS III.

CAPVT I.

Elucidatio quorundam quæ Parte I. & II. dicta ſunt: unde quid, audita utraque parte, tuto credendum ſit, ſponte patet 251

CAPVT II.

Quam prudenter & circumſpecte ad primos Magiæ rumores incedere oporteat: & an ſigna dentur, quibus Magiam veram poſſimus a ſuppoſita internoſcere? Sapientiſſima Eſtii *monita.* Spei *Declamatio de judicum furore in homines de Magia, falſo plerumque, accuſatos* 277

CAPVT

CAPVT III.

Cum Factis evictum ſit, quamvis rarius, nonnunquam tamen dari Magicos morbos, an Medicus certis ſignis a naturalibus morbis eosdem diſcriminet. De triplici earundem curatione Diſcuſſio 289

De

DE
MAGIA.

PARS I.
PROOEMIVM.

Magiæ ſpecies, ac ſingulæ ſpeciei definitio. Motæ de eadem exiſtente, vel non exiſtente lites. Operis diviſio.

Tres quæſtiones ſunt, quæ & ad *Theologiam* potiſſimum, & pro parte ad *Iurisprudentiam* propius ſpectare, quam ad *Medicinam*, videntur; quibus nihilominus intermiſceri etiam Medicos haud perraro oportet.

Ac Prima quidem hominum a Dæmone obſeſſorum eſt: hanc, qua Medicus, ſolvere conatus ſum *Rat. Med. Tom. XV. Cap. IV.* Altera Magiam ſpectat; quæ hoc Opere pertractatur. Tertia novorum miraculorum examinat veritatem: de hac tertia forte poſtea, ſi Deus dignetur conſervare vitam viresque.

Magia, Goëtia, Theurgia, diverſa nomina ſunt, diverſam aliquando, ſæpe eandem, habentia ſignificationem. Videatur hic contra *Porphyrium Platonicum* S. Pater *Auguſtinus, Lib. X. de Civ. Dei Cap. IX.* de *Moyſis* miraculis loquens: „Hæc, inquit, & „alia multa huiuscemodi, fiebant ad „commendandum unius Dei veri cul„tum, & multorum, falſorumque pro„hibendum. Fiebant autem ſimplici „fide, atque fiducia pietatis, non in„cantationibus, & carminibus, nefariæ „curioſitatis arte compoſitis, quam vel

„*Ma-*

„*Magiam*, vel deteſtabiliore nomine „*Goëtiam*, vel honorabiliore nomine „*Theurgiam*, vocant: qui quaſi conan„tur iſta diſcernere, & illicitis artibus „deditos *alios damnabiles*, quos & Ma„leficos vulgus appellat (hos enim ad „*Goëtiam* pertinere dicunt,) *alios autem* „*laudabiles* videri volunt, quibus *Theur„giam* deputant; cum ſint utrique riti„bus fallacibus Dæmonum obſtricti, ſub „nominibus Angelorum.“

In Edit. Op. Aug. Veneta anni 1764. adjecta hæc nota eſt: „*Goëtia* genus „Magiæ eſt, quæ fit per excitationem „mortuorum, ſic dicta a planctu circa „ſepulcra. *Theurgia* vero, quaſi *divi„na operatio*, appellatur ea, qua Dii, „ſeu Dæmones, certis ſacrificiis & ce„remoniis, Paganorum opinione bonis, „invocantur.“

Ne autem nominum & horum, & aliorum, continua repetitione ſermo-

nem tædioſum reddam, confuſumque Lectorem, *Magorum*, *Divinatorum*, *Pythonum*, *Augurum*, *Sagarum*, *Strigum*, & quæ plura id genus ſint, nomine eos appellabo, qui quodam, quod ajunt, ſive implicito, ſive explicito pacto, cum Angelo prævaricatore inito, res nonnullas, Deo permittente, perpetrant, quæ vires excedunt humanas; ſeu in emolumentum Mortalium, ſeu in eorundem detrimentum: qualia narrantur eſſe Morbos hominibus pecudibusque aut inferre, aut auferre; quid reſcire a mortuis; excitare, moderari, auferre Ventos, Tonitrua, Fulgura, Grandines, Pluvias; annunciare futura; per aëra nunc imaginarie, nunc vere, vehi a Diabolo; impedire conſummationem Matrimonii; indicare res perditas; infanda cum Dæmone exercere, & quæ plura talia.

Vnde

Vnde primum quæritur an deteſtanda ejusmodi Ars, hoc definita modo, *Vere* extet?

Veros Magos dari, eo quo explicui ſenſu, affirmant plurimi, multi autem negant: quod autem in hoc mirabile, utrique, & qui affirment, & qui negent, iisdem argumentis, eodem fonte ſcaturientibus, probari, atque ipſo ſole clarius evinci, ſuam ſinguli ſententiam ſtatuunt. Vtriusque Teſtamenti pagina ſcilicet; Divina & Apoſtolica Traditio, & Eccleſiæ univerſæ ſive in Conciliis adunatæ, ſive per ſuas Apoſtolicas traditiones inſtructæ, ſive ſua per orbem univerſum unita Patrum, Doctorum, ac Theologorum voce loquentis, ſententia; Hiſtoria omnium ſæculorum; ipſorum demum cum Iudicum teſtimonium, tum accuſatorum ſive confeſſio, ſive negatio, fundamenta argumentandi utrisque præbent.

Deſperandum profecto hic foret, niſi & in Theologicis, in Phyſicis, & in Medicis, viſum jam pluries eſſet, ut eorum, qui iisdem armis inſtructi manus conſererent, alter alterum vinceret, ac juſtam de hoſte victoriam reportaret. Igitur quid Scriptura Sacra, quid Traditio, quid Hiſtoria profana, experientiaque docuerit eos, qui affirment, prima Parte ſollicite inquiram. In Parte altera quid cuncta hæc ſacra, profanaque adminicula eis, qui veram Magiam negent, perſuaſerint. In tertia denique, audita parte utraque, judicium diſcretis ſapientibusque Lectoribus relinquam.

PRI-

PRIMÆ PARTIS
CAP. I.

Argumenta illorum, qui Magiam, nunc deſcriptam, vere exiſtentem contendunt; ac primo quidem ea, quæ ex utroque Codice Sacro petuntur.

§. I.

In referendo eo, quod ex S. Scripturæ *Vulgata editione* affertur, operæ pretium erit textus origines conſulere, ne qua aut offenſio, aut negligentiæ accuſatio ſit. Magiam enim & Catholici negarunt, & Acatholici: *Vulgatæ* priores acquieſcunt, poſteriores minime. Hinc uſui venit nunc mihi, in quod juvenis haud mediocrem operam locavi, Linguarum Orientalium ſtudium, quodque proinde diu inter ceteras lucubrationes ſemiſepultum, ad incudem revocavi.

Primus Locus S. Scripturæ invenitur *Libr. Exodi Cap. VII & VIII.* Cum *Aaronis* virga in Colubrem mutata eſſet, *vocavit autem Pharao Sapientes & Maleficos: & fecerunt etiam ipſi, per incantationes ægyptiacas, & arcana quædam, ſimilia.* Cum *Moyſes* & *Aaron* Aquam in ſanguinem mutaſſent, *Feceruntque ſimiliter Malefici ægyptiorum incantationibus ſuis.* Cum iidem ſancti Viri Ranas produxiſſent, *Fecerunt autem & Malefici per incantationes ſuas ſimiliter, eduxeruntque Ranas ſuper terram Ægypti.* Cum tandem *Moyſes* & *Aaron* Sciniphes produxiſſent, *Feceruntque ſimiliter Malefici incantationibus ſuis, ut educerent ſciniphes, & non potuerunt . . . & dixerunt Malefici ad Pharaonem: Digitus Dei eſt hic.*

Nomina hæc tria in textu hebraico חֲכָמִים, מְכַשְּׁפִים & חַרְטֻמִּים Incantatores, Magos, Genethliacos, Præſtigiato-

giatores, promiſcue ſignificant. Quod autem hic legitur *feceruntque ſimiliter*, ſcriptores, qui Magiam negant, cenſent ſic intelligendum eſſe, quod Magi non idem per omnia, ut *Moyſes*, & *Aaron* fecerint, ſed quid, quod utcumque videretur ſimile eſſe: textus hebraicus ubique tamen habet: וַיַּעֲשׂוּ כֵן *& fecerunt ſic, ut Moyſes & Aaron.* Apparet ergo Magos, Deo permittente, auxilio Diaboli, et Serpentes ſeu Dracones, & Ranas, non creatas a Diabolo, ſed eius ope raptim collectas, exhibuiſſe *Pharaoni*, ut indurarent cor eius: Aquas vero *recenter effoſſas*, & necdum rubras, (fluvius enim Nilus, eiusque Rivi, nec non omnia ſtagna, *Moyſis & Aaronis* opera jam rubuerunt penitus, & putruerunt,) rubro quoque colore infectas putidasque, *Pharaonis*, *Ægyptiorum*que adſtantium oculis, ac naribus, adpoſuiſſe:

quæ autumamus eo modo & rubra & putrida ne a ſummo quidem præſtigiatore, Phyſices ac Chemiæ etiam ſumme gnaro, unico momento, perque Regnum univerſum, praeſtari poſſe.

Quod ſi quem ſuſpicio hic tenet ac ſi, ad Magorum firmiſſimam aſſertionem, & *Pharao* Rex, & *Ægyptiaci* Aulici, Proceresque, ſe Serpentes, ſe Ranas, ſe Aquas colore rubras, atque odore putridas, vehementi vi imaginationis videre crediidiſſent, qualem vim imaginationis *Paracelſus* olim, & ſuo ſæculo *Baco Verulamius*, & hoc ſæculo *Andreus*, ſtatuerunt, de qua poſtea latius; negamus huius poſſibilitatem. Et quidem Primo ſtatuimus: ut vis firmiſſimæ huiusmodi, indelebilisque Imaginationis, aliquem inter mortales occupet, oportere eundem hominem Nervis tenerrimum eſſe, nec per omnium ſæculorum exempla tantæ

imagi-

imaginationis vim non niſi in paucis eorum, quos Hypochondriacos, Hyſtericasque, Medicina vocat, animadverſam eſſe. Adeoque rogamus qua autoritate, quave ratione vere phyſica, ſtatuere audeant, quod & raro, & in perpaucis duntaxat, per tot ſæcula obſervatum eſt, id univerſam gentem cum hypochondriacam, tum ab Hypochondria remotiſſimam, tantopere invaſiſſe, ut inter tot hominum milliones ne unicus quidem extaret, qui Regem, qui Regni proceres, populique Duces, de fuco monuiſſet? Secundo. Si *Ægyptios*, a puero ad ſenem usque, vis adeo enormis imaginationis excœcaſſet, ut Serpentes, Ranasque, quæ non aderant, adeſſe crederent; utque Aquam colore, odoreque carentem, & rubram & putrem vocarent; cur non continuavit hæc imaginationis vis, a Magis in cæteros propagata, ut æque ſciniphes

phes jam ſe videre, quemadmodum olim ranas, ſerpenteſque, ſibi fortiter imaginarentur? præſertim cum Magi nunc idem, quod prius, molirentur, tentarentque ſciniphes producere? Tertio. Si rariore caſu Atrabiliarii hominis Phantaſia eouſque læſa eſt, ut, quod minime adeſt, juret adeſſe, idemque velit ſingulis perſuadere; eius profecto mens nullis aliis ideis, hanc delentibus, aut per longum tempus, aut per omnem vitam, occupari conſuevit: incredibilis imaginationis vi ſerpentes ſe videre univerſa *Ægyptus* rata, mox oblita ſerpentum, non niſi Aquas rubras putreſque videt, olfacitque; brevique poſt, ac ſi nunquam aut ſerpentum, aut mutatæ aquæ ideam concepiſſet, nunc nihil niſi Ranas contuetur. An unquam Ὑποχονδριακοτάτων idea eiuſmodi obfirmata, brevi tempore in aliam, æque fortem, convertatur,

tatur, noviſſe illos oportuiſſet, qui mœſti laborum recordantur, quos ad mutandam Hypochondriacorum phantaſiam læſam fruſtraneos quondam admoverunt. Nec dicant debiliorem ideam fortiore pelli, adeoque ideam ſerpentum deletam ab ea aquarum; hanc iterum a ſuperveniente idea Ranarum; nam, fatentibus ipſis, prima ſerpentum idea non potuit niſi invincibilis eſſe: ergo quod de altera tertiaque fabulantur, ſuis ipſorum principiis adverſatur.

Si vero ſint, qui putent, Magos neque produxiſſe aut ſerpentes, aut mutatas aquas, aut Ranas veras; neque easdem imaginationi *Pharaonis*, Ægyptiorumque, repræſentaſſe; ſed potius eorum oculos ſic faſcinaſſe, ac ſi revera talia viderent; his dico *primo* eiusmodi explicationem Verbo divino adverſari, quod dicit, repetitque, Magos non phantaſtico apparatu, ſed ipſa ſua natura

tura vere exiſtentia animalia produxiſſe: quid enim clarius exprimere textus poſſet? *Eduxeruntque Ranas ſuper terram Ægypti.* Qui Magiam negantes hiſtorias ſimiles referunt in ſuis ſcriptis, ea utuntur prudentia, ut addant *hoc vel illud contingere viſum eſſe; Magos hæc vel illa ignaræ plebi, vel phantaſtico homini, falſo perſuaſiſſe:* Verbum Dei ſimplicius enarrat Magos hæc feciſſe, Magos feciſſe quæ *Moyſes* cum fratre feciſſet, *Magos eduxiſſe Ranas ſuper terram Aegypti.* Reſpondeo *ſecundo* quemadmodum qui, ut ſcopulum evadant, in alterum impingentes nihil lucrati fuerunt, ita quoque qui ne fateantur Magos ſimilia produxiſſe, præferunt ſic eiusmodi poteſtatem Diaboli, in phantaſiam omnium vaſti huius Regni incolarum, ut poſtmodum, urgentibus aliis argumentis, hanc poteſtatem totam negent: unde eorum inconſtan-

tia

tia nihil hic probat, ut in parte altera conſtabit.

Concludimus itaque ex hoc textu, Dei juſtiſſimo judicio permiſſum Angelis prævaricatoribus fuiſſe, ut ipſorum opera Magi quædam efficerent, quæ ſuperarent vires humanas; haud vero ultra *tertiam Ægypti* plagam: ad *quartam* enim, & ſequentes ſex, viſum Deo fuit hanc ipſis negare poteſtatem.

§. II. Cenſemus Magiam veram deſignari *Deuteronomii* Libri Cap. XIII. *Si ſurrexerit*, inquit Deus, *in medio tui Prophetes, aut qui ſomnium vidiſſe ſe dicat, & prædixerit ſignum atque portentum, & evenerit quod locutus eſt, & dixerit tibi: Eamus, ut ſequamur Deos alienos, quos ignoras, & ſerviamus eis: non audies verba Prophetæ illius, aut Somniatoris: quia tentat vos Dominus Deus veſter, ut palam fiat*

utrum diligatis eum. Prophetes quippe ille, vel Somniator, Dei operatione, & revelatione, futura vaticinabatur, eaque vera, quibus Deus populi ſui erga ſe fidem probare volebat. Sed de hac difficili quæſtione, quomodo Magi futura, quæ Deo ſoli nota, vere vaticinari queant, latius poſtea.

§. III. Legitur *Deuteronomii Cap. XVIII. v. 9. Quando ingreſſus fueris terram, quam Dominus Deus dabit tibi, cave ne imitari velis abominationes illarum gentium: nec inveniatur in te qui luſtret filium ſuum, aut filiam, ducens per ignem, aut qui ariolos ſciſcitetur, & obſervet ſomnia atque auguria, nec ſit maleficus, nec incantator, nec qui Pythones conſulat, nec Divinos, nec quærat a mortuis veritatem . . . Gentes iſtæ, quarum poſſidebitis terram, augures & divinos audiunt.*

In

In Hebræo eſt: *Nec inveniatur in te tranſire faciens filium ſuum, & filiam ſuam in igne, divinans divinationes.* Divinationes, קְסָמִים vel in bonam ſumuntur, vel in malam partem. In bonam *Ezech. XXI. v. 21.* & *Prov. XVI. v. 10.* ſignificantes *ſagacitatem*, & veluti *ab oraculo ſapientiam:* in malam vero, & Deo abominabilem, ut hic. *LXX interpretes* habent quoque *μαντευομένος μαντεῖαν, divinans divinationem*, idque diverſimode: eſt enim Ἀξινομαντεία, divinatio per ſecurim aut aſciam: Ἀςρομαντεία, quæ eſt ex Aſtrorum contemplatione futurorum prædictio: Βελομαντία, ſeu Ῥαβδομαντία, quam *Scapula* ex *B. Hieron. in Cap. 21. Ezech.* exponit id Divinationis genus eſſe, ubi mittuntur ſagittae in Pharetram, et commiſcentur inſcriptae nominibus ſingulorum, ut videatur cujus ſagitta exeat, & quæ prius

civitas debeat expugnari. Νεκρομαντεῖον, vel Νεκρομαντεία, Vaticinatio ex evocatis mortuis. Reſponſum quod inferorum umbræ evocatæ de futuris reddunt. Ὀιονωμαντεία, Vaticinium ex auſpiciis, ſeu ex avibus. Πυρομαντεία, Igniſpicium. Στερνόμαντις, ex cujus pectore Dæmon reſponſa dat. Ψυχομαντεῖον, Locus ubi animæ ſacrificiis evocatæ reſponſa dabant conſulentibus. Hæc ſemel explicanda erant, ne continuo in ſequentibus ea repeteremus. Quod autem *Divinans divinationes* in noſtro textu pravis fuerit abominandisque artificiis uſus, arguit data mortis a Deo ſententia. Redeamus ad textum hebraicum.

Præſtigiator מְעוֹנֵן *Buxtorſius* in hoc nomen exponit ejus ſignificationem, ut hominis, qui mira dexteritate oculos ſpectantium eludit: verum ſecundum *Aben-Eſra*, & *Rabbi Salomonem*, explicat

plicat magis in malam partem, ut qui ex nubibus, tempeſtate, & aſtris, prophetam agit; & quidem prava vel arte, vel intentione; cum occidere ejusmodi *Præſtigiatorem* Deus jubeat.

LXX habent: Κληδονιζόμενος, ominatus. Codex *Alexandrinus:* καὶ κληδονιζόμενος, Et ominatus. *Scapulæ* Augur eſt, *Schrevelio* Ariolus. LXX autem Interpretes vocem מְעוֹנֵן in malam partem accepere: nec mirum, cum mortis pœnam illi indixerit Deus. Ut profecto mirer hanc vocem ab iis, qui negant Magiam, in bonam partem accipi pro Pantomimo, ſive geſticulatore.

Et Augur וּמְנַחֵשׁ accipitur in malam partem pro *augurari pravo artificio*, ut hic, quia morte punitur. Accipitur & in bonam partem pro inſpiratione Prophetarum *Libr. Num. Cap. XXIV. Balaam*, qui bis perrexerat in occurſum

 Dei,

Dei, ut ab eo, quid vaticinaturus eſſet, peteret, quum vidiſſet, *quod placeret Domino ut benediceret Iſraëli; nequaquam abiit, ut ante perrexerat, ut augurium quæreret.* Hic vox eadem adhibetur in plurali נְחָשִׁים. LXX autem εἰς ἀπάντησιν τοῖς οἰωνοῖς, in occurſum auguriis. Quæ vox hic non ſtricta ſignificatione, veluti captum per aves augurium, ſed ut οἰωνὴ, commune omnis augurii & divinationis nomen, ſumitur. Sic ut eadem vox in ſingulo textu ſit, ſive a bono, ſive a malo ſpiritu, quis fuerit inſpiratus; et ut Dei ſpiritus in Prophetarum inſpiratu voce eadem utatur, qua ſolet inſpirationes non a ſe, adeoque a ſpiritu immundo, hominibus factas, exprimere.

Balaam, famoſus in *Moabitide* regione vel Magus, vel Propheta Dei, (de hoc enim multa eſt Eruditorum diſſenſio) quem Deus hac occaſione ſuo vaticinari

ticinari ſpiritu voluit, vilis ac vendibilis animi homo, quem ob id *Iſraelitæ*, Regni *Moabitidis* potiti, occiderunt; hic, inquam, dum in ſuo a Deo ſibi inſpirato vaticinio in hæc verba erumperet: *Non eſt augurium in Iacob, nec divinatio in Iſrael*, eadem verba adhibet de auguriis & divinationibus magicis, quibus antea divinas inſigniverat inſpirationes. נַחַשׁ et קֶסֶם *Græcus textus* pariter Οἰωνισμὸς & μαντεῖα. Sunt ergo eadem S. Scripturæ verba, quibus exprimitur modus, quo hominibus aut revelentur ſecreta, aut ſuperantes humanam naturam vires ſuppeditentur, a Spiritu Sancto: & quo abdita pandendi, ac naturam ſuperantia patrandi, poteſtas impiis hominibus datur, non a Spiritu Sancto, ſed diabolico; quando, quamdiu, ac quantum, ipſis permittit Deus.

Et Maleficus וּמְכַשֵּׁף. Significat כִּשֵּׁף in *Pihel præſtigiis uſus ſum*. Dicitur de

iis, qui mutant & tranſformant res naturales ad adſpectum oculi. Sic *Aben-Eſra* in *Exodi VII.* LXX *φάρμακος.* Is eſt, qui vel Medicamenta vel Venena parat; poſteriore ſenſu accipiendus hoc loco videtur. Idem ille, qui in textu hebraico *Præſtigiator* dictus eſt, et in Vulgata *incantator.* Vnde videntur Magorum nonnulli venena cognoviſſe, quibus homines incantarent.

Nec incantator; hoc mox vidimus. *Nec qui Pythones conſulat*, *nec divinos.* Hebr. וְחֹבֵר חָבֵר. Significat חָבֵר et ſocietatem conjunctionemque, et incantationem vel adjurando factam. Non capio cur Linguæ hebr. peritiſſimus *Arias Montanus* hunc textus locum reddat *Iungens junctionem*, ut & in *Pſalmo LVIII. v. 6.* Vix enim ſignificationem habere videtur: maxime dum idem ipſe *Iſaiæ XXXVII. v. 9.* hanc vocem ipſam per *incantatores*, altera ſcilicet ejus ſignificatione,

tione, interpretatus ſit. *Buxtorf*, et, quos excitat, Rabbini cum eo, reddunt *incantans incantationes.* LXX Ἐπαείδων ἐπαειδὴν, . . *Incantans incantationem.* Ab Ἄδω, vel potius ab Ἀείδω, cano; & cum præpoſitione ἐπὶ, *cantum laudabilem quemcunque* cano, vel & *cantum pravum*, ſeu *incantationem*, unde ἐπῳδὸς *incantator.* Iam de *Pythonibus.*

Nec qui Pythones conſulat. Hebr. וְשֹׁאֵל אוֹב *conſulens vel interrogans Pythonem.* אוֹב *Pythonem* ſignificat, ait *Buxtorfius*, „qui reſponſa dando diabo-„licis artibus homines a Deo avocat. „*Levit. XX.* ſignificat & *Vtrem.* Hinc „*Pythonis* ſignificatio juxta *Aben-Eſram* „quod ex tumido ventre, quaſi utre, „oracula depromeret, unde & ἐγγα-„ςρίμυθος *ventriloquus* dictus fuit.“ Sed plura de hoc, ubi de *Pythonibus Saulis* & *Pauli* ſermo erit.

iis, qui mutant & transformant res naturales ad adſpectum oculi. Sic *Aben-Eſra* in *Exodi VII.* LXX *φάρμακος.* Is eſt, qui vel Medicamenta vel Venena parat; poſteriore ſenſu accipiendus hoc loco videtur. Idem ille, qui in textu hebraico *Præſtigiator* dictus eſt, et in Vulgata *incantator.* Vnde videntur Magorum nonnulli venena cognoviſſe, quibus homines incantarent.

Nec incantator; hoc mox vidimus. *Nec qui Pythones conſulat*, *nec divinos.* Hebr. וְחֹבֵר חָבֶר. Significat חֶבֶר et ſocietatem conjunctionemque, et incantationem vel adjurando factam. Non capio cur Linguæ hebr. peritiſſimus *Arias Montanus* hunc textus locum reddat *Jungens junctionem*, ut & in *Pſalmo LVIII. v. 6.* Vix enim ſignificationem habere videtur: maxime dum idem ipſe *Iſaiæ XXXVII. v. 9.* hanc vocem ipſam per *incantatores*, altera ſcilicet ejus ſignificatione,

tione, interpretatus ſit. *Buxtorf*, et, quos excitat, Rabbini cum eo, reddunt *incantans incantationes*. LXX Ἐπαείδων ἐπαειδὴν, . . *Incantans incantationem*. Ab Ἄδω, vel potius ab Ἀείδω, cano; & cum præpoſitione ἐπὶ, *cantum laudabilem quemcunque* cano, vel & *cantum pravum*, ſeu *incantationem*, unde ἐπῳδὸς *incantator*. Iam de *Pythonibus*.

Nec qui Pythones conſulat. Hebr. וְשֹׁאֵל אוֹב *conſulens vel interrogans Pythonem.* אוֹב *Pythonem* ſignificat, ait *Buxtorfius*, „qui reſponſa dando diabo-„licis artibus homines a Deo avocat. „*Levit.* XX. ſignificat & *Vtrem*. Hinc „*Pythonis* ſignificatio juxta *Aben-Eſram* „quod ex tumido ventre, quaſi utre, „oracula depromeret, unde & ἐγγα-„στρίμυθος *ventriloquus* dictus fuit." Sed plura de hoc, ubi de *Pythonibus Saulis* & *Pauli* ſermo erit.

ſic in *Hebræo* eſt. LXX vero videntur utrumque hunc elucidare. *Nonne gens requirit a Deo ſuo? Quid ergo pro vivis requiret a Mortuis?*

Perpetuavitque ſeſe hic nefandus mos per varios populos, uſque in Eccleſiæ tempora. Ita ut celeberrimus *Van Eſpen Iuris Eccl. Part. III. Tit. IV. Cap. III.* hanc Magiæ ſpeciem finiente Sæculo II. ceptoque tertio, invenerit communem fuiſſe; excitatque quoque *Tertullianum*, *Libro de Anima Cap. 57.* ſic ſcribentem: „Publica jam Littera „eſt, quæ animas etiam juſta ætate ſo„pitas, etiam proba morte disjunctas, „etiam prompta humatione diſpunctas, „evocaturam ſe ab inferorum incolatu „pollicetur.“ Sed de his ad *Samuelem* mox pluribus.

§. IV. Levit. XIX. v. 26. *Non augurabimini, nec obſervabitis ſomnia.* Et

V. 31.

V. 31. *Non declinetis ad Magos, nec ab Ariolis aliquid ſciſcitemini, ut polluamini per eos.* Et Cap. XX. v. 6. *Anima quæ declinaverit ad Magos & Ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi ſui.*

In nullo horum trium, quos collegi, textuum, Deus adverſus Magiam præmunit, eandem negando exiſtentem; ſed ab eadem, & exiſtente, & abominanda, deterruit. Alio profecto, qui Magiam exiſtentem negant, non eo, quo Deus, modo, abſterrent ab ea populum; nam populi ſimplicitatem, credulitatemque, tanquam veram ideæ magicæ originem cauſati, eundem falſe rident, quod confugiat ad rem, quæ neque extiterit unquam, neque exiſtere poſſit. Cum igitur Deus Magiam tam populari argumento non confoderit, ſed populum ſuum ab eadem & toties, & tam

tam ſevere, dehortatus fuerit, an non diffidere debemus iis, qui alio, quam Deus, modo, deterrere homines a Magia contendunt? Sed clarius hoc patet *verſu ult. Cap. XX. Libr. Levit. Vir, ſive mulier, in quibus Pythonicus vel Divinationis fuerit Spiritus, morte moriatur.* Hebr. *Et vir, ſive mulier, cum fuerit in iis* אוֹב *Pytho, vel* יִדְּעֹנִי *divinans Spiritus,* moriendo morietur. *Græce.* Καὶ ἀνὴρ, *καὶ γυνὴ, ὃς ἂν γένηται αὐτῶν ἐγγαστρίμυθος, ἢ ἐπαοίδος, θανάτῳ θανατούσθωσαν ἀμφότεροι. Vir, vel mulier, quiscumque eorum Pytho vel Incantator ſit, morte moriantur ambo.* Sic dixerat Deus Exod. XXII. v. 18. *Maleficos non patieris vivere.* Hebr. מְכַשֵּׁפָה לֹא תְחַיֶּה. *Sagam vel Præſtigiatricem non vivificabis.* LXX *Φαρμακοὺς οὐ περιποιήσετε*, ſeu, ut Codices *Alexandrinus, Aldinus, & Complutenſes* habent, *οὐ περιβιώσετε, Veneficos non ſinite*

ſinite vivere. Veneficos Magorum nomine intelligi ſupra patuit.

Qui Magiam negant, an ſic hanc Legem compoſuiſſent? Deus nullibi dicit: ſi quis falſo ſe Pythonem, ſe Divinatorem, ſe Veneficum appellat, morte puniatur; ſed, *qui ſit* talis: in *quo fuerit* ſpiritus pythonicus, in *quo fuerit* Spiritus Divinationis. Noſtri Adverſarii utique in ſua Lege ſcripſiſſent: *qui eo aut dementiæ, aut pravitatis pervenerit, ut ſe talem venditet, qualis nuſquam vel quis fuerit, vel eſſe poſſit.* Cum igitur Deus in ſingulis hiſce textibus eos ſpiritum magicum vere habere, aſſeveret, quo titulo illi oppoſitam ferant divino ſententiam? Profecto qui Magiam vere exiſtentem ſtatuunt, ſi errarent, nonne jure aſſerere, quod tamen nefas, poſſent, ſui cauſam erroris a divina Lege petendam eſſe, qui ipſis Magiam nunquam ut imaginarii quid, verum ut

rem,

rem, vere exiſtentem, ſemper propoſuerit? Nonne id inde conſequeretur, quod Magiæ omnis inficiatores, in ſuis Legibus Magiam ut rem imaginariam, ſtatuentes, longe prudentiores Deo eſſent? Præſertim cum nihil efficacius fuiſſet ad hominum animos a Magia avertendos, quam ſi Deus eoſdem præmonuiſſet quod diabolica ejuſmodi ars nulla, imo impoſſibilis, eſſet?

§. V. Sequitur *Pythoniſſæ Endoranæ* hiſtoria, 1 Reg. Cap. XXVIII. *Et vidit Saul Caſtra Philiſtiim, et timuit, et expavit cor ejus nimis. Conſuluitque Dominum, et non reſpondit ei, neque per ſomnia, neque per ſacerdotes, neque per Prophetas. Dixitque Saul ſervis ſuis: Quærite mihi mulierem habentem Pythonem, et vadam ad eam, et ſciſcitabor per illam. Et dixerunt ſervi ejus ad eum: Eſt mulier Pythonem habens in Endor.*

Hebr.

Hebr. אֵשֶׁת בַּעֲלַת־אוֹב Quærite mulierem, dominam Pythonis, Pythonicam eruditam, expertam valde, LXX Γυναῖκα ἐγγαστρίμυθον. *Mulierem de ventre loquentem.* Videmus nomina Magica promiſcue ſumi, nam quæ hic pythonica excellens quæritur, artis Magicæ præſtare ſuprema debebat.

Mutavit igitur habitum ſuum, veſtituſque eſt aliis veſtimentis, et abiit ipſe et duo viri cum eo, veneruntque ad mulierem noctе, et ait illi: Divina mihi in Pythone, et ſuſcita mihi quem dixero Tibi. Hebraice, et Græce, eodem modo. Iuſſit ergo Rex Magicam artem ſuam in actum vocaret, et cum eum, quem indicaturus eſſet, exſuſcitare de Sepulcro deberet, credidit certo, quæ id præſtaret, exiſtere artem.

Et ait Mulier ad eum: Ecce tu noſti quanta fecerit Saul, et quomodo eraſerit Magos et Ariolos de terra: quare ergo inſidia-

inſidiaris animæ meæ, ut occidar? Confirmatur, quod mox notavi, Pythonum, Magorum, Ariolorum, cet. nomina promiſcue ſumi. Hoc ipſo in Capite *Libr. I. Reg. ſive Sam.* legitur mox ab enarrata morte *Samuelis* prophetæ: *Et Saul abſtulit Magos, et Ariolos, de terra* *).

Si meliores Chronologicos ſequamur, *Saul* Magos et Ariolos biennio ante mortem, forte conſilio *Samuelis*, deleverat de ſuo Regno: perſuaſus tamen intra tam

*) Poſſet hic forte reddi *Sagas* ſeu *Pythonicas*, quia in plurali femineo ſcribitur הָאֹבוֹת. Sed in ſecunda declinatione inter numeroſas a generali regula exceptiones et hæc eſt, qua אוֹב feminee terminetur in Maſculino plurali. Hinc non mutavi. An tamen, quia non virum, ſed mulierem potenter pythonicam, quærit Rex, hic textus *Sagas* ſeu *Pythonicas* intelligit, et Divinorum nomine *Magos?* Tunc pluralis feminei hic non eſſet exceptio.

tam breve temporis ſpatium extermi-nari funditus tenacem adeo gentem non ſic potuiſſe, quin hinc inde ſuperſtites nonnulli eſſent, aut ſaltem relaxata Lege quosdam rediiſſe, jubet quæri num inveniendus eorum quiſquam foret, et maxime an optima Saga, an Mulier potenter pythonica, invenienda eſſet?

Quæri ſolet cur, quos ante biennium Magos Sagasque pepulerat *Saul*, nunc conſultaturus eosdem advolet? Credibile ſit *Saulem* perſuadente idem vi divinæ Legis *Samuele*, hoc feciſſe, ut Dei iram, quam per inobedientias ſuas in ſe contraxerat, non nihil placaret; minime vero quod ipſi Magiam nullam eſſe perſuaſum eſſet: jam vero penitus repulſum a Deo, et tamen ſuæ populique ſortis prænoſcendæ avidum, quod divino Spiritu ultra non poſſet, immundo Spiritu prænoſcere cupiviſſe.

Perſuaſus, inquam, de Magiæ efficacia ita fuit, ut ad hanc Sagam magiſtram accedens, quemadmodum ſupra jam conſtitit, non prius an, quod rogaturus ſit, præſtare eadem poſſet? roget; ſed ut, quod juſſurus ſit, præſtare jubeat. Pari ratione Saga doctrix mortuum exſuſcitare juſſa, pro excuſationis ratione non prætendit mandati impoſſibilitatem, ſed ex Regis prohibitione pœnam mortis. Sic ut et Rex, et Saga, mortuum excitari per Magiam poſſe, crediderint.

Et juravit ei Saul in Domino dicens: Vivit Dominus! quia non eveniet quidquam mali propter hanc rem. Dixitque mulier: Quem ſuſcitabo Tibi? Ad hoc juramentum mortis deponit formidinem, paratamque, ut quem *Saul* juſſerit exſuſcitet, ſe exhibet. Quam certa, quam ſecura de ſuæ artis poteſtate eſſe non debuit; cum eadem in promiſſis fal-

fallente, iratus is, quem, quis eſſet, ignorabat, deferre illam, ut Magam, a ſe Magiæ convictam, ad Regem debuiſſet? *Qui ait: Samuelem mihi ſuſcita. Cum autem mulier vidiſſet Samuelem, exclamavit voce magna.* Videmus hic id fieri, quod *Deut. XVIII.* Deus adeo ſevere prohibuerat, *veritatem quærere a mortuis:* adeoque non prohibere hic inanem hoc faciendi jactantiam, ſed ipſam Veritatis a mortuis exquiſitionem; ut hic iterum fit.

Diſputatum eſt, utrum Magi mortuos vere præſentes, an vero phantaſticam duntaxat exhiberent imaginem, ei ſimilem, quæ hominem, quibus in vita notus fuerat, voce, ſtatura, vultuque, referret?

Sunt, qui prioris opinionis, dantur, qui poſterioris ſint. Et ipſi illi qui prioris ſunt ſententiæ, negare ſolent hoc erga *Samuelem* locum habuiſſe: ſic ut

vel Dæmonis opera, umbra Prophetæ tantum exhibita fuerit, et Deus ea occaſione verba, ab hac veluti umbra in aures Regis ſonantia, ſua omnipotentia, Angelorumve miniſterio, produxerit; vel ſi vere *Samuel* fuerit, eum Iuſſu Dei, non magica vi, exſuſcitatum fuiſſe.

Ita Libro de anima *Tertullianus* „ſic „in illa ſpecie Magiæ, inquit, quæ jam „quieſcentes animas evellere ab inferis „creditur, et conſpectui exhibere, non „alia fallaciæ vis eſt operatior. Plane „quia et Phantaſma præſtatur, quia et „corpus affingitur, nec magnum illi „(Diabolo) exteriores oculos circum„ſcribere, cui interiorem mentis aciem „excœcare perfacile eſt.„ Sic ut Diaboli quidem opus *Tertullianus* in hac Hiſtoria agnoſcat, ſed non niſi *Samuelis* phantaſma apparuiſſe arbitretur.

S. Pater *Auguſtinus* Tom. XI. Edit. *Venetæ* antea laudatæ, qua ſemper utar

in

in Libro cui Titulus: *De octo Quæſtionibus Dulcitii Liber unus*, Quæſt. VI. *utrum Samuel per Pythoniſſam vere fuerit de inferno evocatus?* argumentis utrinque prolatis, integrum cuique reliquit negantem, affirmantemve ſententiam, amplecti.

Porro hoc iis licitum temporibus erat, quando Liber *Ieſu filii Syrach*, *Eccleſiaſticus dictus*, necdum ab omnibus Catholicis exiſtimabatur Canonicus. Vbi vero poſt Sæculum VI. ſenſim dubium hac de re ſublatum eſt, ac præſertim poſtquam ab Eccleſia in *Sacro-Sancto Conc. Tridentino* ut canonicus pronuntiatus eſt, quin *Samuel* apparuerit ipſus, ultra dubitare non licet. Sic enim *Eccl. cap. XLVI. v. ult. legitur:* Et poſt hoc dormivit (*Samuel*) *& notum fecit Regi, & oſtendit illi finem vitæ ſuæ, & exaltavit vocem ſuam de terra in prophetia delere impietatem gentis.* Idem de verbo

 ad

ad verbum Græcus textus: hebraicus, ſi extiterit olim, periit nobis.

Igitur vere *Samuel* fuit, qui num Sagæ opera, an peculiari Dei diſpoſitione, apparuerit, jam ſupra quæſitum fuit. Qui Dei diſpoſitione unice id contigiſſe cenſent, & Sanctis indignum fore ajunt, & Diabolo impoſſibile, in mundum ab eo revocari. Quin id falſum eſſe manifeſto argui putant ex ipſo illo terrore, qui invaſit, conſpecto *Samuele*, Sagam: quo poſtremo quoque argumento id conſtare autumant plures, ipſam Pythoniſſam vim nullam Magiæ eſſe credidiſſe. Ad hoc elucidandum textus continuandus eſt.

Quum autem vidiſſet mulier Samuelem, exclamavit voce magna, & dixit ad Saul: Quare impoſuiſti mihi? Tu es enim Saul. Perterrita Saga fuit, non quod videret *Samuelem*, ſed quod ex *Samuele* reſciret ignotum eousque ſibi virum ipſum Regem

gem eſſe, qui forte tantummodo, an Saga eſſet, tentaturus veniſſet; jamque eam ipſo actu quod Saga eſſet convictus, morte puniturus eſſet. *Exclamavit voce magna & dixit ad Saul: Quare impoſuiſti mihi? Tu es enim Saul.* Confirmatur hæc expoſitio reſponſo Regis. *Dixitque ei Rex: Noli timere. Quid vidiſti?* Firmat mori timidam animam, modo quæ viderit annunciet:

Et ait Mulier ad Saul: Deos vidi adſcendentes de terra. Hebr. אֱלֹהִים *Elohim*, Dii; in Sing. אֱלֹהַּ *Eloha* vel *Eloah*, Deus. Verum *Elohim*, Dii, centies in Sing. pro Deo ponitur, ut in initio Geneſeos: *In principio creavit Elohim, Dii, cœlum & terram.* Sed & *Elohim* Angelos ſignificat. Pſalm VIII. *Minoraſti eum paulo* minus מֵאֱלֹהִים *ab Angelis.* Ita & *Pſ. XCVIII.* & *Iob I. v. 6.* Sic ut neceſſe non ſit concludere Deos Deumve intellexiſſe feminam:

 imo

imo neque Angelos vel Angelum; nam Exodi *XXI.& XXII.* & *Pſ.LXXXI.* *Elohim* Magiſtratus, judicesque vocantur. Ipſaque idola *Iud. XVI. III Reg. II.* Imo Moyſes in plurali elohim vocatur *Exod. IV.* Et Vitulus aureus *Ex. XXXII.* & Arca fœderis *I Reg. IV.* Quod autem Pythoniſſa intellexerit voce *Elohim* unam modo perſonam, eamque neque Deum, neque Angelum, ſed virum ſpectabilem, primo ex eo liquet, quod legatur *vidiſſe Samuelem*, & viſo eo concluſiſſe illum, qui ſe ignotus conveniſſet, *Saulem* eſſe. Secundo quod rogante Rege: *Qualis eſt formæ?* reſponderit: *Vir Senex adſcendit, & ipſe amictus eſt pallio.* In græco Codice Vaticani Exemplaris: *Virum video erectum, adſcendentem de terra, qui Diploide indutus eſt.*

Ex tota igitur hiſtoria conficitur id, ut Saga viderit ab initio *Samuelem*, eumque

que ſe videre confirmaverit; ut non expaverit viſo eo, ſed per eum cognito Rege, tamquam flagrante, ut vocant, delicto ab eodem deprehenſa; tandem ut per Regem nunc pacata, haud ultra, etiamſi pergeret videre *Samuelem*, quid timuerit: *Samuelem* enim, a *Saule* petitum, exhibere, intentio ejus magica erat, univerſique augurii finis.

Et intellexit Saul quod Samuel eſſet, & inclinavit ſe ſuper faciem ſuam in terram, & adoravit. Dixit autem Samuel ad Saul: Quare inquietaſti me, ut ſuſcitarer? Confirmatur iterum hoc *Samuelis* ſermone eum vere exſuſcitatum fuiſſe, eum vere adparuiſſe, eumque ipſum, qui loqueretur, eſſe. Quemadmodum etiam in fine ſui cum Rege colloquii: *Cras autem tu, & filii tui, mecum eritis.* Hebraica & Vulgata ſic, uti etiam Græcus *Complutenſium* Codex; *Vaticanus* vero: Καὶ αὔριόν συ, καὶ οἱ ὑιοί σȣ̃,

μετὰ σȣ̃, πεσȣ̃νται. *Et cras tu, & filii tui tecum, cadent.* In hac ultima traductione nulla difficultas eſt, eſt autem in reliquis textibus, niſi ſubintelligamus: *in regione mortis mecum eritis.*

§. VI. *Philippica Pythoniſſa* examinanda tandem eſt. Habetur hiſtoria Actor. Cap. XVI. *Factum eſt autem euntibus nobis ad orationem, puellam quandam habentem Spiritum Pythonem, obviare nobis, quæ quæſtum magnum præſtabat Dominis ſuis divinando. Hæc ſubſecuta Paulum & nos, clamabat dicens: Iſti homines ſervi Dei excelſi ſunt, qui annuntiant vobis viam ſalutis. Hoc autem faciebat multis diebus. Dolens autem Paulus, & converſus, Spiritui dixit: Præcipio tibi in nomine Ieſu Chriſti exire ab ea. Et exiit eadem hora. Videntes autem Domini ejus quia exivit ſpes quæſtus eorum, apprehendentes Paulum & Silam, perduxerunt in forum ad Principes*

cipes &c. Vulgata Editio & *Græcus textus* hic per omnia conveniunt.

Ex hac hiſtoria concludimus I^mo^ Philippicam puellam Spiritu pythonico prædítam fuiſſe; qui Spiritus, quemadmodum in prioribus conſtitit abunde, & divinatorius Spiritus eſt, & magicus, & diabolicus; futura, præſentia, præterita, enuncians. II^do^. Diabolicum hunc Spiritum teſtimonium veritati reddidiſſe, quemadmodum in Evangelio pluries: id quod cum Veritati præjudicaret a Spiritu mendaci laudari, hincque veluti Diaboli, non niſi ſua laudantis, opus videri; & in Evangelio *Servatorem*, & hic *Paulum*, ejusmodi teſtimonium prohibuiſſe, ut Sacræ Religioni & indecorum, & detrimentoſum. III^tio^. Puellam hanc Diaboli multiſcii opera multa, quæ laterent, pandiſſe, & plura magica edidiſſe, cum legatur multum lucri Dominis ſuppeditaſſe ſuis; & cum, expulſo

Spiritu,

Spiritu, tanti lucri præciſam ſpem omnem eſſe dolerent, manus in *Paulum* & *Silam* conjeciſſe. Niſi enim multa vera aut pandiſſet, aut præſtaſſet, brevi actum de ejus fama fuiſſet, *nec magnum quæſtum Dominis ſuis conciliaſſet.* IV^to^. Non agi hic, ut quidam volunt, de ea aptitudine, aſtutia, calliditate, qua in foris ac nundinis polleant Mimi, ſeu Ludii, utpote nullum habente cum Religione commercium; verum de Spiritu divinatorio, quo Diabolus Sacram Religionem, ut ſuum opus, proſtitueret, riſuique exponeret; de Spiritu, quem in nomine Ieſu *Paulus* exire protinus juberet, & quo expulſo omnis quæſtus Dominorum actutum ceſſaret.

PRI-

PRIMÆ PARTIS
CAP. II.

Argumenta eorundem ex Doctrina, conſuetudine, & Legibus Eccleſiæ, Patrumque doctrina.

§. I.

Qui Magiam, ut vere diabolicam artem, proprie dictam, exiſtere credunt, non aliud eos credere, quam univerſa Scripturæ utriusque pagina pluries ſtatuerit, totiesque repetiverit, ex *primo Capite* manifeſtum fit. Vbi vero hi a Sacris Bibliis convertunt ſe ad primitivæ Eccleſiæ Leges, conſuetudinesque, ad Conciliorum antiquiſſimorum Canones, ad Sanctiones Imperatorum, Principumque, qui partim ut Sanctam Eccleſiam hac in re juvarent, partim quia Magiæ crimen etiam ad publicam poteſtatem ſpectat, & ſalubres contra ean-

eandem, & ſeveras condidere Leges; dum tandem S. S. Patrum ad hæc omnia doctrinam adjiciunt; gaudent affatim & Eccleſiaſticam poteſtatem ſic ea loca S. Scripturæ intellexiſſe, ut expoſita eadem *primum Caput* dedit, & Autoritatem publicam tum propria experientia, tum veneratione Scripturæ Sacræ, atque Traditionis Eccleſiæ, ad easdem ſuas leges accommodaſſe.

Cui hæc ſingula congeſta videre volupe eſt, adeat is Celeberr. Virum *L. B. Van Eſpen, Part. III. Tit. IV. Cap. III.* Eo enim in loco geſta Eccleſiaſticæ atque politicæ Poteſtatis, a primis Eccleſiæ Sæculis, usque in hæc poſteriora, concinno ordine referuntur: geſta, inquam, quæ uno omnia ore Magiam, ejusque partes ſingulas, tanquam Diaboli ope peractas, ac quoddam hominis cum Diabolo pactum includentes, pronunciant. Deſcribit *Eſpenius* noſter ſingulas

las nefandæ artis ſpecies, Sortilegium, Aruſpicium, quo Mathematici, tunc ſic dicti, Aſtrologi quoque, & Genethliaci, comprehenduntur, Maleficium, Necromantiam. Nomina hæc canonice expoſita ab Autore, hic inſerere non eſt opus, cum in horum ſingulis diabolicum agnoſci commercium ſponte fateatur; de quo commercio ſolo tota noſtra exiſtit Diſceptatio. Laudat hic Concilium *Ancyranum*, quod celebratum ad annum 314. videtur, cujus XXIV. Can. legitur „Illos, qui Gentilium more Di„vinos conſulant, homines ad ſe vocan„tes, ad Maleficia ſeu detegenda ſeu ſol„venda, quinque annorum pœnitentiam „agere debere, & quidem tribus annis „proſtratos, & duobus necdum S. Sacri„ficio admiſſos.„ Addiderim ad hoc Concilium aliud dictum *Illiberitanum*, quod ad annum 305. refertur, cujus Canon VI. ſic habet. „Si quis Male„ficio

„ficio interficiat alterum, eo quod ſine „idololatria perficere ſcelus non potuit, „nec in fine impertiendam illi eſſe com- „munionem.„

Porro notari præprimis oportere videtur, hunc Canoniſtarum Principem, omnes Eccleſiæ, Principumque Leges, tam ad damnandam Magiam, quam ad Magos quoscunque, ſive pœnis eccleſiaſticis ſubjiciendos, ſive ad eosdem a Poteſtate politica igne cremandos, referentem, nullius unquam ſeu Legis, ſeu Diſſertationis, meminiſſe, quibus alii & Eccleſiaſticorum errorem, & Principum deceptionem, vel ex eo demonſtrarent, quod nulla exiſteret Dæmonis in res creatas, hominesque poteſtas, quodque nulla daretur ope Diaboli Magia, adeoque hæc non niſi præſtigiatrix ars eſſet. Si enim id verum foret, quod in eorum Diſſertationibus, qui veram Magiam negant, audacter ſcriptitatum fuit, ſcilicet

Eccle-

Eccleſiam nunquam Magiam veram admiſiſſe; Leges utique, Diſſertationesque extarent, contrariæ prioribus: & quia conſuetudine generali Conciliorum particularium Actus & ad Eccleſias alias, & præprimis ad Romanam, mitti ſolebant; & hæc duo Concilia ad alias Eccleſias, ac præcipue ad Romanam, proinde miſſa erant; Eccleſia, *Ancyrani* ſaltem tempore, pace tranquilla in Occidente gaudente; Pontifex Romanus, & aliæ Eccleſiæ, reclamaſſent contra utriusque Synodi de Magia errorem, eumque mox in alio Concilio correxiſſent. Porro, cum nihil ſimile tunc contigerit, palam fit, quemadmodum *Illiberitanos*, *Ancyranosque* Patres, ita univerſam Eccleſiam credidiſſe. Equidem ut paſſim in aliis negotiis, ita & in hocce, fatetur, imo innuit *Eſpenius*, homines quosdam præoccupatione mentis errare, extravagarique poſſe; verum hæc ad Eccle-

ſiæ ipſius doctrinam non pertinent: ut poſtea conſtabit latius.

Profecto ab ipſis prioribus Eccleſiæ Sæculis, Eccleſia prævaricatorum Angelorum malitiam, in homines invidiam, nocendique voluntatem, tum & Dei, per omnia æque ſapientis, ac juſti, permiſſu poteſtatem, conſtanter agnovit. Vnde Exorciſtas ſingulis in locis conſtituit, eosque deinde inter *quatuor Ordines minores* diſpoſuit. Hinc Dæmonum in homines poteſtatis gnara, a Baptizandis eosdem adjurando repellit; jubetque hos renunciare Diabolo, omnibusque Diaboli & operibus & pompis: id quod ab Eccleſia, præter alias ſignificationes, etiam de Magiæ renuntiatione intelligi *Daniel Sennertus*, acatholicus quidem, ſed egregius Medicinæ Scriptor, *Pract. Libr. VI. Part. IX. Cap. VIII.* optime explicuit. „Et non ſine cauſa, „inquit, de Magia agens, ab antiqua Eccle-

„Eccleſia inſtitutum, ut baptizandi re„nuncient Diabolo, & omnibus ope„ribus ejus.“ Eruditiſſimus hic Medicus hanc ipſam Eccleſiæ ceremoniam, ejusque talem ſignificationem, impio *Paracelſo* oppoſuit, qui *Libro de occulta Philoſophia* Medicos, in *Vniverſitatibus* bene edoctos Medicinam oportere deinde Magos Sagasque conſulere, ab iisdemque Magiam addiſcere, contendebat.

Si præterea legamus Orationes, quas a remotiſſimis Sæculis univerſa per orbem Eccleſia Dei in adminiſtrando Regenerationis Sacramento, in benedicendo Aquæ, Sali, ceterisque Eduliis, fundere Deo ſolet: Si attendamus ad preces, quibus ad menſam Deum rogat, ut benedicat aſſumendis; preces, inquam, quas ad prandium, cœnamque, per XVII. Sæcula fundi ſolitas, intoleranda recentium hominum protervitas abrogare contendens, jam, inſalutato Deo,

ſe ferarum more ſaginat: Si denique attendamus ad morem Eccleſiæ, ſe adverſus Diabolum muniendi, cuius, Sæculo ſecundo finiente, jam meminit *Tertullianus* in Apologia, ad omnem ingreſſum & egreſſum, ad cibos potusque, ad dormiendum, & evigilandum, frontem crucis ſigno, ut ait, terendi; Si, inquam, ad ſingula hæc animum advertimus, an non cum *Vincentio Lirinenſi*, Autore Sæculi V. inchoantis, *Libro contra Hæreſes*, *Cap. III.* dicente: „In „ipſa Catholica Eccleſia magnopere cu„randum eſt, ut id teneamus, quod „ubique, quod ſemper, quod ab „omnibus creditum eſt; hoc enim „vere, proprieque Catholicum" an, inquam, cum hoc Autore, quod vera Magia extet Catholicam Eccleſiam ſtatuere, fateri non cogimur?

Sed ultra pergendum eſt. Per ipſos S. S. Patres luculenter confirmari hanc con-

conſuetudinem, ſententiamque Eccleſiæ, certo certius eſt. Iuvat hic aliquorum meminiſſe, ac præcipue *S. Auguſtini*, quem Summi Pontifices, quem Concilia, univerſæ Eccleſiæ catholicæ & teſtem, & vocem, appellarunt.

Libr. de Civ. Dei X. Cap. XVI. „Quibus igitur Angelis, inquit, de beata „& ſempiterna vita credendum eſſe cen„ſemus? utrum illis, qui ſe religionis „ritibus coli volunt, ſibi ſacra, & ſacri„ficia flagitantes a mortalibus exhiberi, „an iis, qui hunc omnem cultum uni „Deo creatori omnium, deberi di„cunt?“ Qui hic nequaquam magicum pravorum Angelorum cultum, ſed ſolam, in qua hi adorabantur, idololatriam intelligentes, Magiam negant, oſtendunt ſe minime attendiſſe ad S. Patris diſtinctionem, quam hoc ipſo Capite inter & cultum Dei, & falſorum Deorum, & pravorum Angelorum, fecit.

Qui negant aliquam ſive expreſſæ conditionis, ſive pacti, cum dæmone mentionem prioribus Eccleſiæ Sæculis factam eſſe, audiant *Auguſtinum hoc ipſo Libro Cap. IX.* dicentem: „Quamquam *Porphyrius* admoneat utendum „alicuius dæmonis amicitia . . . cavendum tamen dæmonum ſocietatem „expreſſa quodammodo confeſſione.“

Libr. VIII. Cap. XIX. de Civ. D. „Omnia miracula Magorum quos recte „adverſarius cenſet eſſe damnandos, doctrinis fiunt & operibus Dæmonum.“

Libr. XXI. de C. D. Cap. VI. cui titulus: *Quod non omnia Miracula naturalia ſint, ſed pleraque humano ingenio modificata, pleraque autem dæmonum arte compoſita;* agens de iis quæ pro Miraculis habentur, quia non ea ingenium humanum comprehendit, & tamen naturalia ſunt; deque his, quæ tam apud Ethnicos,

Ethnicos, quam apud Chriſtianos, vera miracula fuerunt; „addimus, ait, ad „iſtam Lucem (in Veneris templo) in- „extinguibilem & humanarum & magi- „carum, id eſt per homines dæmonia- „carum artium, & ipſorum per ſe ipſos „Dæmonum multa miracula: quæ ſi „negare voluerimus, eidem ipſi, „cui credimus, ſacrarum Littera- „rum adverſabimur veritati.“

Memorabile autem eſt, quomodo Magiæ omnis originem explicat eodem in loco *Auguſtinus*. „Illiciuntur autem „dæmones ad inhabitandum per Crea- „turas, quas non ipſi, ſed Deus con- „didit, delectabilibus pro ſua diverſitate „diverſis, non ut animalia cibis, ſed ut „Spiritus ſignis, quæ cujusque delecta- „tioni congruunt, per varia genera la- „pidum, herbarum, lignorum, anima- „lium, carminum, rituum. Ut autem „illiciantur ab hominibus, prius eos ipſi

„aſtutiſſima calliditate ſeducunt, vel in-
„ſpirando eorum cordibus virus occul-
„tum, vel etiam fallaciis amicitiis appa-
„rendo, eorumque paucos ſuos Di-
„ſcipulos faciunt, plurimorumque
„Doctores. Neque enim potuit, niſi
„primum ipſis docentibus, diſci quid
„quisque illorum appetat, quid exhor-
„reat, quo invitetur nomine, quo co-
„gatur. Vnde Magicæ artes, ea-
„rumque artifices, extiterunt.“

Serm. XC. No. V. p. 490. Edit. Ven. *Auguſtinus* quid *veſtis nuptialis* ſit exponens, non ſitam hanc eſſe docet in Sacramentorum uſu, cum hiſce & Mali abutantur; nec in jejuniis, quo & ſe mali macerent; neque etiam in Miraculis: „hæc enim non ſoli boni faciunt „& mali; ſed aliquando non faciunt „boni. Ecce in vetere populo Magi „*Pharaonis* miracula faciebant, *Iſraelitæ* „non faciebant: in *Iſraelitis* ſolus *Moyſes* „&

„& *Aaron* faciebant, ceteri non facie-
„bant, ſed videbant, timebant, crede-
„bant. Numquid meliores Magi
„Pharaonis, miracula facientes,
„quam populus Iſrael, qui miracula fa-
„cere non valebat, & ad Deum tamen
„populus pertinebat?"

De Trin. Libr. III. p. 65. Tom. XI.
„Eſt unus Creator Deus, ex cujus in-
„effabili potentatu fit etiam, ut quod
„poſſent hi Angeli ſi permitterentur,
„ideo non poſſint, quia non permittun-
„tur. Neque enim occurrit alia ratio
„cur non potuerint facere minutiſſimas
„muſcas, qui ranas ſerpentesque
„fecerunt, niſi quia major erat do-
„minatio prohibentis Dei per Spi-
„ritum Sanctum: quod etiam ipſi
„Magi confeſſi ſunt dicentes: *Digitus*
„*Dei eſt hoc.* Quid autem poſſint per
„naturam, nec poſſint per prohibitio-
„nem, & quid per ipſius naturæ ſuæ

„conditionem facere non ſinantur, ho-
„mini explorare difficile eſt, imo vero
„impoſſibile, niſi per illud donum Dei,
„quod Apoſtolus commemorat dicens:
„*Aliis dijudicatio Spirituum.*"

Et ibidem p. 61. Poſtquam de veris miraculis, manu Dei peractis multa diſſeruerat, tandem ſic pergit: „Hic
„video quid infirmæ cogitationi poſſit
„occurrere: cur ſcilicet iſta miracu-
„la etiam magicis artibus fiant?
„Nam & Magi *Pharaonis* ſimiliter fece-
„runt & alia ſimilia. Sed illud amplius
„eſt admirandum, quomodo Magorum
„illa potentia, quæ ſerpentes facere
„potuit, ubi ad muſcas minutiſſimas
„ventum eſt, omnino defecit. Scyni-
„phes enim muſculæ ſunt breviſſimæ,
„qua tertia plaga ſuperbus populus
„Ægyptiorum cædebatur. Ibi certe
„deficientes Magi, dixerunt: *Digitus*
„*Dei eſt hoc.* Vnde intelligi datur, ne
„ipſos

„ipſos quidem transgreſſores Angelos, „& aëreas Poteſtates, in imam iſtam caliginem, tanquam in ſui generis carcerem, ab illius ſublimis æthereæ puritatis habitatione detruſas, per quas „magicæ artes poſſunt, quidquid „poſſunt, valere aliquid, niſi data „deſuper poteſtate.“

Oſtenſa deinde ratione ob quam id permittit Deus, pergit: „Nec ideo „putandum eſt iſtis transgreſſoribus Angelis ad nutum inſervire hanc viſibilium rerum materiem, ſed Deo potius, „a quo hæc poteſtas datur, quantum in ſublimi & ſpiritali ſede incommutabilis judicat. . . . . . Nec ſane „*Creatores* illi mali Angeli dicendi ſunt, „quia per illos Magi, reſiſtentes famulo „Dei, Ranas & Serpentes fecerunt; non „enim ipſi eas creaverunt. . . . . Sicut „ergo nec Parentes Creatores hominum, nec Agricolas Creatores frugum,

„quam-

„quamvis eorum extrinſecus adhibitis „motibus iſta creanda Dei virtus interius operetur; ita non ſolum malos, „ſed nec bonos Angelos, fas eſt putare „Creatores, ſi pro ſubtilitate ſui ſenſus, „& corporis, ſemina rerum iſtarum, „nobis occultiora noverunt, & ea per „congruas temperationes elementorum „latenter ſpargunt, atque ita gignendarum rerum, & accelerandorum incrementorum præbent occaſiones. Sed „nec boni hæc, niſi quantum Deus jubet; nec mali hoc injuſte faciunt, niſi „quantum juſte ipſe permittit. Nam „iniqui malitia voluntatem ſuam habet „injuſtam, poteſtatem autem non niſi „juſte accepit, ſive ad pœnam ſuam, „ſive ad aliorum, vel pœnam malorum, „vel laudem bonorum.„

Et Tom. II. Ep. 137. ad Voluſianum. „Nos legimus Magos Ægyptiorum artium iſtarum (magicarum) peritiſſimos,

„a Moyſi

„a Moyſi famulo Dei fuiſſe ſuperatos; „cum illi quædam mira nefandis ar- „tibus agerent, Ille Deo ſimpliciter „invocato, machinamenta eorum cuncta „ſubverteret.“

Libr. III. de Doctrina Chriſt. p. 47. 48. de cognitione naturæ animalium, ligno- rum, herbarum, lapidum, B. Pater agens: „de quo genere ſuperius egimus, in- „quit, eamque cognitionem valere ad „ænigmata ſcripturarum ſolvenda do- „cuimus: non ut pro quibusdam ſignis „adhibeantur, tanquam ad remedia vel „machinamenta ſuperſtitionis alicujus: „nam & illud genus jam diſtinctum „ab hoc licito & libero ſeparavimus. „Aliud eſt enim dicere: Tritam iſtam „herbam ſi biberis, venter non dolebit; „& aliud eſt dicere: iſtam herbam collo „ſi ſuſpenderis, venter non dolebit. Ibi „enim probatur contemperatio ſalubris, „hic ſignificatio ſuperſtitioſa damnatur.

„Quan-

„Quanquam ubi præcantationes, & in-
„vocationes, & caracteres non ſunt,
„plerumque dubium eſt utrum res,
„quæ alligatur, aut quoquo modo ad-
„jungitur ſanando corpori, vi naturæ
„valeat; quod libere adhibendum eſt;
„an *ſignificativa quadam obligatione* pro-
„veniat: quod tanto prudentius opor-
„tet cavere Chriſtianum, quanto effica-
„cius prodeſſe videbitur. Sed ubi latet
„qua cauſa quid valeat, quo animo quis-
„que utatur intereſt duntaxat, in ſanan-
„dis vel temperandis corporibus, ſive
„in Medicina, ſive in Agricultura.“

Ex *Tertulliano* jam ſupra locum citavi, quo patuit ejusdem eum mentis circa Magiam fuiſſe. Et ante *Tertullianum* medio ſæculo ſecundo *S. Iuſtinus* martyr in prima ſua Apologia pro Chriſtianis ad *Antonium Pium*, conqueritur, quod Gentiles ſolos Chriſtianos perſequerentur, interea dum homines pravos

pravos & diabolicos aut tolerarent aut afficerent honoribus: ut v. g. *Simonem Samaritanum*, qui tempore Imperatoris *Claudii* multas *operationes Magicas, Dæmonum, quibus obſidebatur ope perfecerat*, divino honore Romæ cultus erat.

B. *Hieronymus in Vita S. Hilarionis Eremitæ Edit. Antverp. Plantin. 1579. Tom. II. pag. 108.* „De *Gazenſis* Emporii oppido, inquit, Virginem Dei „vicinus juvenis deperibat: qui cum „frequenter tactu, jocis, nutibus, ſibilis, „& ceteris hujusmodi, quæ ſolent moriturae Virginitatis eſſe principia, nihil „profeciſſet, perrexit *Memphim*, ut con„feſſo vulnere ſuo, magicis artibus redi„ret armatus ad Virginem. Igitur poſt „annum doctus ab *Æſculapii* vatibus, „non remediantis animas, ſed perden„tis, venit præſumtum animo ſtuprum „geſtiens, & ſubter limen domus puellæ „tor-

„ tormenta quædam verborum, & portentoſas figuras, ſculptas in æris *Cyprii* lamina, defodit. Ilico inſanire Virgo, & amiсto capitis abjecto, rotare crinem, ſtridere dentibus, inclamare nomen Adoleſcentis; magnitudine quippe amoris ſe in fugam verterat. Perducta ergo a Parentibus ad Monaſterium, Seni (Hilarioni) traditur. Ululante ſtatim & confitente Dæmone: Vim ſuſtinui, invitus abductus ſum: quam bene *Memphis* ſomniis homines deludebam! O cruces! O tormenta, quæ patior! Exire me cogis, & ligatus ſubter limen teneor: non exeo, niſi me Adoleſcens, qui tenet, dimiſerit. . . . Noluit autem Sanctus, antea quam purgaret Virginem, vel Adoleſcentem, ſigna jubere perquiri: ne aut ſolitis incantationibus receſſiſſe Dæmon videretur, aut ipſe ſermoni ejus accommodaſſe fidem; aſſerens fallaces

„ eſſe

„ eſſe Dæmones, & ad ſimulandum „ eſſe callidos. „

Conſtabit igitur cuique, niſi me animus fallat, Sæculo æræ Chriſtianæ II. III. IV. & V. Magiam & ut Artem, & ut Artem diabolo præceptore edoctam, ejusque auxilio cultam, Eccleſiæ viſam fuiſſe: Eccleſiam credidiſſe Angelorum prævaricatorum poteſtatem quandam, Deo & juſte, & miſericorditer id permittente, in Sublunaria corpora, hominesque, manſiſſe: Sic ut non modo eadem homines tententur, verum etiam labantur ſæpe, haud in communia peccata duntaxat, verum etiam in familiare quoddam cum his Spiritibus immundis commercium.

PRIMÆ PARTIS
CAP. III.

Magiam vere exiſtentem confirmare videntur Medicorum inclytorum experientia, Virorum ſapientum Obſervatio, accuratiſſimorum Hiſtoriographorum intemerata fides.

§. I.

Hiſtoriæ Magicæ perhibentur plurimæ, quarum vel nollem vades eſſe, vel manifeſtiſſima falſitas eſt. Veritatis cultus & amor, raræ in Mortalibus aves; nec mirum, cum *Pſalmo 115.* mendax dicatur homo omnis. Ita ut, quemadmodum in materia quacumque alia, ita quoque in magica, Fides hiſtorica multa hiſtoriarum emendatione indigeat. Ea de cauſa eas omnes miſſas faciam, quas *Plinius ſecundus*, quas *Va-*

lerius maximus, aliique Ethnici Scriptores, tradiderunt, nec non fere omnes ſequentium Sæculorum, quæ vel ab unico teſte non ſpectatæ prorſus fidei, vel ex aliorum enarratione, traditioneque, conſignatæ Litteris fuere.

Ac primum quidem ea *Simonis Magi* nota eſt, quem præterea, quæ Sacra Scriptura notat, etiam primi Eccleſiæ Patres, ut paulo ante ex *S. Iuſtino Martyre* conſtitit, ope Dæmonis multas Magicas artes exercuiſſe, ſtatuerunt: Optandum fuiſſet, ut qui totam hujus Magi Hiſtoriam fabuloſam ſcribunt, prius conſuluiſſent *Tillemontium*, qui *Memoriarum Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ ſuæ Tom. I. Part. II. in Vita S. Petri Cap. 34.* ejusdem Hiſtoriæ veritatem, innumeris adductis tum Patrum, tum Hiſtoricorum teſtimoniis, docte ac erudite confirmat, aſſeritque nullo nixos ſolido fundamento nonnullos de ea re dubitare. Vid. quid de

Simone Fleury Libr. I. & II. habet, ut *Parte II.Cap.II.Object.IX.* oſtendam.

II. Inter veteris Eccleſiæ Hiſtorias ea *Apollonii Thyanæi* præprimis notanda eſt, qui primo Eccleſiæ ſæculo vel ſub finem *Tiberii*, vel initio imperii *Caligulæ*, innoteſcere cepit, mirabilis per omnia Philoſophi, quem propter doctrinam, & mira geſta, Ethnici Apoſtolis, imo & Ieſu Chriſto parem, hoſtemque, opponere auſi ſunt. Nihil hic ex fabuloſa ejusdem hiſtoria referam, quam ex *Damidis*, fidelis *Apollonii* diſcipuli fragmentis, *Philoſtratus* 120. poſtmodum annis adornavit; verum ea modo, quæ Hiſtoricorum accuratiſſimus, & prudentiſſimus *Fleury* de eo tradidit.

Contigit primo *Ephesi*, ut in media ad populum Concione Aves proximæ Sylvæ advolarent, unaque præcipue convocaret cæteras. „Nihil eſt, inquit, „caſu modo contigit, ut juvenis per

„talem

„talem in urbe plateam transeuns, par-
„tem effuderit, quod geſtabat, frumenti.
„Avis una inde ſaginata reliquas con-
„vocat.“ Convolantes illuc Audito-
rum nonnulli, ſparſum in platea fru-
mentum reperiunt.

2do. *Smyrna Epheſum* ad peſtem au-
ferendam vocatus, ad *Herculis* Fanum
jubet Senem mendicum lapidibus obrui,
ut hoſtem Deorum; Sic ut demum ſub
lapidum acervo ſepultus ſenex eſſet.
Acervum amovere juſſit, ut viderent
quodnam animal occidiſſent; invene-
runt non Senem, ſed Canem. Peſtis
autem actutum ceſſavit.

3tio. In ejus Oratione ad *Athenienſes*,
ridet affatim juvenis auditor. Obſeſſum
eum Dæmone dixit Orator. Imo mox
obſeſſi ſigna juvenis dat. *Apollonius*
exire Dæmonem de juvene jubet, ea
conditione ut in ſignum exitus proxi-
mam ſtatuam ſubvertat. Exiens Dæ-

mon ſtatuam ſubvertit, juvenisque bene habet. Ad quod prodigium *Fleury* ſic commentatur: „Si cum Dæmonibus „*Apollonius* commercium habuit, cujus „ipſum etiam Ethnici accuſarunt, illos „cum eo colluſiſſe facile credimus, ſic- „que hominem obſediſſe & reliquiſſe, „quo ipſi fama creſceret, eoque modo „miracula Chriſtianorum, qui quotidie „Dæmonia ejiciebant, obſcurarentur.“

Obiter notare hic debeo, præſtantiſſimo noſtro Hiſtoriographo veram Magiam difficulter admiſſam fuiſſe, ut latius *Cap. II.* patebit. Eandemque ob cauſam eum primum & alterum *Apollonii* portentum conjectura quapiam ad cauſas naturales referre conatum; tertium vero Diaboli cum eo commercio adſcribere tandem coactum fuiſſe. Non video autem, ſi in unico ejus facto de ejus cum Diabolo commercio convincamur, cur in ceteris horum ſimillimis factis

factis nobis, ad naturales cauſas detegendas, vim tantam faciamus.

4to. Ad *Corinthi* iſthmum „hæc ter„ræ, inquit, prominentia abſcindetur, „vel potius non abſcindetur.“ *Nero* poſtmodum incepit quidem opus, ſed proſecutus non eſt.

5to. Sponſa conſularis mortua aperto lecto defertur ad ſepulchrum, ſponſo ſequente lacrymis perſuſo. *Apollonius* accedens jubet ſiſti mortuam, daturum ſe finem lacrymis ſpondet. Rogat nomen puellæ, tangit, & quædam verba muſſitat. Ad hæc veluti evigilat illa, loquitur, repetitque lares paternos. Refert *Fleury* fuiſſe qui dubitarent verene mortua eſſet ſponſa, halitu de vultu percepto: crediſſe alios ex Leipopſychia, vel Syncope, frigore Roris, ſeu Nebulæ cadentis, eam reſuſcitatam fuiſſe. Verum an, percepto inter deferendum vapore de facie avolante puellæ, non decla-

raſſent, qui hoc advertiſſent, viventem illam? An non mox pompam ſtitiſſent funeralem, antequam accederet Philoſophus? Sed repetam hanc Hiſt. *Parte II. Cap. II.*

6to. *Apollonius* ex *Aſia Romam* venit purgaturus ſe a congeſtis in ſe accuſationibus coram *Domitiano.* In carcerem cum *Damide* Diſcipulo conjectus, illi dixit nihil ultra ſe toleraturum mali: morti traditum non iri. Petente *Damide* quandonam liberaretur? A meo Iudice, ait, hoc ipſo die; a me ipſo, hoc momento. Protinusque ipſi pedes oſtendit catenis ſolutos. Iam haud ultra Magum credidit Præceptorem, ſed Divum eſſe, *Damis*; cum citra Sacrificium, citra preces, citrave verbum ullum, hoc prodigium contigiſſet. Ad hæc vero *Fleury:* „Ac ſi Dæmones non poſſent „citra hunc apparatum agere: ſed ſic „ſaltem credebatur.“ Eodem die in

carce-

carcerem commodiorem miſſus eſt; eodem die coram Imperatore ſe defendit, & ſic quidem ut ab eo abſolveretur, ea lege, ut maneret ad privatum cum illo colloquium. Interim diſparuit ex Auditorio, *Domitiano* vehementer ob id commoto. Adjungit Hiſtoria antequam coram Imperatore admitteretur, quæſitum per omnes veſtes ejus fuiſſe, an non alicubi quædam aut Chartulæ, aut alii characteres, laterent?

7mo. Apollonius qui ante meridiem ex Auditorio Romæ evanuerat, circa Veſperam *Puteolis* fuit, quæ urbs prope quinquaginta Leucis *Roma* diſtat. Hoc *Fleury* citra Diaboli auxilium fatetur impoſſibile videri.

8vo. Quando anno 96. *Domitianus* interficiebatur, *Apollonius* Orationem *Epheſi* ad populum faciens, idque, quod notandum, inter XI & XII antemeridianam horam, veluti in perorando per-

turbatus, mox *percute Tyrannum*, vociferabatur: poſt aliquod ſilentium, *Macte Amici, ait, hodie Tyrannus occiſus eſt; ſed quid dico hodie! Per Minervam! hoc ipſo momento occiſus eſt.* Quid indicare vellet, *Epheſi* intellexere quidem, impoſſibiliorem autem rem, quam ut illi, tam immenſo itinere *Roma* remoto, fidem adhiberent. Hoc videns, *neque miror*, inquit, *vos fidem non adhibere facto, quod tota urbs Roma nondum ſcit: ſed jam*, ajebat paulo poſt, *internecionis fama urbem implevit.* Nuncii deinde in Aſiam venerunt, totamque Hiſtoriam narrarunt ſic, ut ad *Apollonii* aſſertiones omnes exacte conveniret. Anno ſequenti ſummo ſenio mortuus eſt *Apollonius Thyanæus*, ſtatuis illi a morte erectis, Divino honore cultis.

§. II. Haud minus certa Hiſtoria *Albicerii*, civis *Carthaginenſis*, eſt, quam ex *B. Aug. I^mo. Libro contra Academicos, Cap.*

Cap. VI. tradam. Diſputatio de ſapientiæ definitione cum *Auguſtinum*, *Alypium*, *Licentium*, atque *Trygetium*, totos occuparet; dixiſſetque *Auguſtinus*: *Sapientiam eſſe rerum humanarum divinarumque ſcientiam*; „hic *Licentius*, pergit „*Auguſtinus*, quem poſt iſtam definitionem diu putabam quæſiturum eſſe, „quod diceret, ſubjecit ſtatim: Cur „ergo, quæſo, ſapientem non vocamus „flagitioſiſſimum illum hominem, quem „ipſi bene novimus per innumera ſcorta „ſolere diſſolvi: *Albicerium* dico illum, „qui apud *Carthaginem* multos annos „conſulentibus mira quædam, & certa, „reſpondit? Innumerabilia commemorare poſſem, niſi & apud eos loquerer, qui experti ſunt, & paucis nunc „ſatis ſit, ad id, quod volo. Nonne „Cochlearium (mihi autem dicebat) „cum domi non inveniretur, tuo juſſu „percunctatus, non ſolum quid quæ-

„reretur,

„reretur, verum etiam nominatim cu-
„jus res eſſet, & ubi lateret, citiſſime
„veriſſimeque reſpondit? Item me præ-
„ſente, (omitto illud quod in eo, quod
„rogabatur, nihil omnino falſus eſt),
„ſed cum puer, qui nummos ferebat,
„certam eorum partem, cum ad eum
„pergeremus, furatus eſſet, omnes ſibi
„numerari juſſit, coëgitque illum ante
„oculos noſtros quos abſtulerat reddere,
„priusquam omnino ipſe aut eosdem vi-
„diſſet, aut quantum ſibi allatum fue-
„rit, audiviſſet ex nobis.

„Quid quod doctiſſimum & clariſſi-
„mum virum *Flaccianum* mirari ſolitum
„eſſe abs te accepimus, qui cum de
„Fundo emendo eſſet locutus, ad illum
„Divinum rem ita detulit, ut quid
„egiſſet, ſi potis eſſet, ediceret. Atque
„ille ſtatim non modo negotii genus,
„ſed etiam, in quo ille vehementer cla-
„mabat admirans, ipſum Fundi nomen
„pro-

„pronuntiavit, cum ita eſſet abſurdum, „(hoc nomen) ut vix ejus *Flaccianus* „ipſe meminiſſet.

„Iam illud ſine ſtupore animi non „queo dicere, quod amico noſtro, diſci„pulo tuo, ſeſe volenti exagitare, flagi„tantique inſolenter, ut diceret quid „ipſe ſecum tacitus volveret? *Virgilii* „verſum eum cogitare reſpondit. Cum „ille obſtupefactus negare non poſſet, „perrexit quærere quisnam verſus eſ„ſet? Nec *Albicerius*, qui Grammatici „ſcholam vix tranſiens vidiſſet aliquan„do, verſum ipſum ſecurus & garru„lus canere dubitavit.„

§. III. Ab hiſtoria Eccleſiaſtica transeamus ad profanam; a Medicis Scriptoribus ducentes exordium.

1. *Alexander Benedictus* Medicus *Veronenſis*, cujus priora opera æſtumatiſſima anno 1505. edita ſunt, *Libr. VII. Prax. Cap. XXV.* „Vidiſſe ſe narrat „duas

„duas mulieres vicinas, uno die malis „medicamentis potionatas, quæ miri- „ficis poſtea vomitibus exagitatæ fue- „runt; alteram acum crinalem ingen- „tem, in modum hami implicatam, „cum capillo muliebri pluſculo, cum „reſegmentis unguium revoluto, reje- „ciſſe magnis conatibus, quæ ſequenti „die mortem obiit: alteram capillamen- „tum muliebre, vitri fruſta, cum canis „caudæ piloſæ tribus fruſtis arefactis, „ita ut bene integræ caudæ quantita- „tem, ſi in unum compoſitæ fuiſſent, „adæquaſſent, evomuiſſe.“

2. *Antonius Benivenius*, Medicus celeberrimus *Florentinus*, edidit anno 1507. Libellum *de abditis nonnullis ac mirandis morborum, & Sanationum, cauſis*, cujus *Capite XXVI.* narrat, cum eductionem teli hamati nulla arte humana poſſibilem intellexiſſet Miles, eum „advocaſſe ariolum, qui duobus digitis

„plagæ

„plagæ ſuperpoſitis, & carminibus „neſcio quibus inſuſurratis, *telum ex „oſſe redire jubet:* quo, etſi absque „ægri corporis noxa, non tamen ſine „utriusque animæ diſpendio, obtem„perante, miles ille paucis poſt diebus „rite curatus convaluit.“

3. *Ioannes Fernelius*, e doctioribus *Galliæ* Medicis, atque Archiatrorum Comes, qui circa annum 1526. occepit ſcribere, in doctiſſimo ſuo opere *de Abditis rerum cauſis Lib. II. Cap. XVI. pag. 802.* demonſtravit Magicam artem vere exiſtere ex S. Scriptura, Traditione, & propria ſua experientia; in eosque, qui hanc negabant, Gentilitatis de eadem ſententiam refert, quæ niſi veriſſima conſtitiſſet, notiſſimarum Romanarum Legum, ab ipſis XII. Tabulis inceptarum, tantam non habuiſſet neceſſitatem. „Vidi, inquit, ſcripta Char„tula collo ſubnexa, univerſi corporis

„Icterum

„ Icterum una nocte detergeri: vidi & „ febres verbis, ceremoniis, quadan- „ tenus profligari.“ Sed uſu didicerat Vir ſapiens non juvandi, ſed lædendi potius cauſa, Cacodæmonem hæc portenta ſuorum miniſtrorum edere, cum morbi ſic curati revertere ſoleant: hincque eum ſimulare ſæpe curam ejusmodi „ cujus admiratione perverſas hominum „ mentes irretiat, ſibique infidelitate ſub- „ jungat; hoc unum præprimis anni- „ tens, ut ab his, quos ſeduxerit, divino „ cultu & honore dignetur.“

Quo eodem modo *I. C. Scaliger Exerc. 349.* „ Malus Dæmon iſta facit, „ non ut hominem faceret potentiorem, „ ſed ut ipſum deciperet credulitate, at- „ que ſocium haberet tum impietatis, „ tum æterni exilii. Igitur ipſe agit „ Dæmon; ſtultus ille, ac vecors, pu- „ tant ſuis ſe verbis agere.“

4. *Cor-*

4. *Cornelius Gemma* Prof. *Lovanienſis* ſcripſit *de Naturæ divinis charaƈteriſmis Libros duos*, editos anno 1575. In *Libro II. Cap. IV.* longe plura & mirabiliora ſurſum, deorſumque, a juvencula 15 annorum, per integrum fere annum dimiſſa eſſe, teſtis refert oculatus.

5. *Ambroſius Pareus* quatuor Regum *Galliæ* Conſiliarius & Archichirurgus, in Operum omnium anno 1582. editorum *Libro XXV. a Cap. XXV. usque ad XXXI.* plura habet quæ exiſtentem Magiam confirment, ex aliorum quippe petita teſtimonio pleraque, ſed auƈtoritatem magnam legitime probatis faƈtis accedere arbitratur, quod tot ſapientes Nationes contra hanc Artem diabolicam tot Leges condidiſſent; profeƈto minime conditura, ni de ejusdem veritate conviƈtæ fuiſſent. Hæc vero miſſa faciens, memorabo duntaxat id, quod *ibid. Cap. XXX.* ſcribit. „Haud ita pridem præ-

„ ſente Rege *Carolo IX.* præſentibus ſum-
„ mis belli Dictatoribus *Mommoranceo, de*
„ *Retzio,* & *Lanzacio,* nec non Archiatro
„ *Mazillio*, cæterisque teſtibus, vidi Sa-
„ gum multa edentem, quæ vires hu-
„ manas multis ſane ſuperent paraſangis,
„ fatentemque audivi ſe hæc Diaboli per-
„ ficere opera; ab eo vehementer tor-
„ queri ſe, verum poſt triennium ab illo
„ liberandum fore."

6. *Baptiſta Codronchius* Medicus *Imolenſis*, cujus prima opera anno 1591. primam lucem viderunt, narrat *Libr. II. de morb. veneficis*, poſt varias hiſtorias mirandarum, ac vomitu ejectarum rerum, tandem Filiam ſuam *Franciſcam* admirando adeo morbo laboraſſe, ut propter natam veneficii ſuſpicionem, quæcumque in lecto eſſent perluſtrarentur: adeoque in Culcitra inventa eſſe Ciceris ſemen, grana Coriandri, fruſtum Carbonis, Oſſisque humani, aliquid igno-

tum cuique, præterea Plumas quibusdam filis tam artificioſe inſertas, ut pileo, ſicuti moris eſt, imponi facile potuiſſent. Fuere etiam eodem in Lecto inventa fruſtula duo nucis ſiccæ, & oſſis albi, novem vel decem oſſa piſcium, quæ in formam pectinis fabricata, cum quibusdam corollis, ex variis rebus paratis, mire intertextis. In ignem vero cum hæc omnia projecta eſſent, mutataque domus, & omnia, absque vel minimo auxilio adhibito puella convaluit.

7. *Zacutus Luſitanus*, cujus prima opera prodiere anno 1629. *Prax. Med. Mirab. Libro III. Obſ. XXXIX.* poſtquam hiſtoriam Virginis nobilis narraſſet, quæ ubi ignobilem juvenem, ſe pereuntem, repulerat, tam horrendo morbo, enormique præternaturalium rerum vomitu laboraret, ut incantata crederetur, ſic proſequitur: „Parentes rei novitate „& periculo filiæ commoti, conſulunt

 „Ario-

„ Ariolos, Sagas, Sortilegos, Magos, & „ Incantatores. Ex iis unus ſe eam ſanaturum, propoſita multa mercede, conſtanter pollicetur, dicens ut adventante „ paroxyſmo vocaretur. Sic factum. „ Nam cum Acceſſio velociter invaleſcit, „ convocatur ipſe; qui ſuperCaput ægræ „ prius abraſum, me præſente, impoſuit papyraceam chartam albiſſimam, „ in qua Scriptæ erant binæ litteræ T. M. „ & impoſita erat ungula Aſini ſemicombuſta; & ille neſcio quæ verba ad aurem „ obmurmurans, illam ab inſultu, & omni „ ſymptomate, in poſterum liberavit.“

8. Doctiſſimus Medicus *Daniel Sennertus*, ab experientia, eruditione, fide, commendatiſſimus, quid ad hanc rem demonſtrandam præſtiterit, in ſequentibus multa dicendi oportunitas erit.

9. In *Gallia* initio Sæculi XVII, teſtimonio *Lazari Riverii*, apud omnes in confeſſo erat conjugium ac conceptum impe-

impediri per Magiam poſſe: & ſub ejusdem Sæculi finem concludimus *Galliam* totam veros extare Magos credidiſſe, eo quod Rex *Lud. XIV.* ſolenni edicto eosdem morte puniendos eſſe per univerſum Regnum ſanciverit.

§. IV. Quum de re agatur, quæ ferociſſime impugnata, nunquam ſatis propugnari poteſt, curioſitas me prehendit examinandi cum in ſacris Litteris Magiam apud Idololatras gentes familiariſſimam fuiſſe *Cap. I.* conſtiterit, an apud easdem hactenus coleretur. Non igitur, ut volunt Scriptores multi, an unice perſtaret cum Idololatria; nam eandem in populo Chriſtiano heu nimium viguiſſe, ſat ſuperque jam vidimus ac doluimus; ſed eo fine ut an apud barbaras Gentes Magia, nullis legibus coërcita, nullis pœnis repulſa, frequentior ac famoſior foret. Bibliothecam igitur meam percurrens, *Aſiæ*, *Africæ*, &

Americæ Itineratores notavi, ordineque pervolvi: *Barlæos*, ajo, *Nieuwhofios*, *Dapperos*, *De Bruinios*, *Schoutenios*, *Montanos*, *Kæmferos*, *Dumontios*, *Dampierios*, *Waferos*, Reverendos Patres *Hennepin* & *Labat*, *La Martiniere*, *Maartens*, *De Vries*, aliosque complures. Vix hic meta dabatur. Quamvis enim ſingulam Hiſtoriam ſummatim contraherem, Opus tamen meum XXX. paginis voluminoſius proditurum deprehendi; idque iis duntaxat notatis, quæ Itineratorum eruditiores, exactiores, prudentioresque, & hos inter adhuc ii præcipue, qui ad hoſce populos Magiæ omnis inficiatores ingreſſi, indubiis vero, numeroſisque experimentis contrarium edocti, fideliter iſta, quæ a ſe viſa eſſent, conſcripſerant.

Vix fando ſum quantus me horror, hæc ſcribentem, invaſerit. Obſtupui, ſteteruntque comæ, & vox faucibus hæſit. Pluriesque pergeremne, an deſiſterem,

ſiſterem, animo ſuſpenſus, perfeci tamen. Revolvens poſtmodum Opus, intellexi quidem convincentiora quidem Magiæ exiſtentis argumenta necdum forte alibi ſic collecta haberi, abundeque eadem ad omnem litem determinandam ſufficere; verum ab altera parte gravis me tenuit metus ne aliis, ſive Simplicioribus, ſive Malitioſioribus, hujuscemodi nefandorum enarratio detrimentoſa foret. Paulatimque menti cepere ea obverſari Præcepta, quæ in ſimilibus rebus S. Spiritus nobis B. Pauli calamo dedit *Rom. XIV. & 1 Cor. VIII.* ne ſcilicet etiam illa, quæ alias licite tutoque facere potuiſſemus, tunc faceremus, quando *fratribus noſtris, pro quibus Chriſtus mortuus eſt*, eſſemus offendiculo; & quidem ſic, ut dicat Apoſtolus: *Quapropter ſi eſca ſcandalizet fratrem meum, non manducabo Carnem in æternum, ne fratrem meum ſcandalizem.* Itaque animo dubius,

 editu-

editurusne hæc, an ſuppreſſurus eſſem; certus ſi demonſtrandæ veritatis neceſſitate compulſus ea ederem, me cum *Tertulliano*, quem *Libro de anima Cap. XIII.* de Concubitu loquendi neceſſitas urgebat, fidenter monere Lectores poſſe: „Ne itaque pudeat neceſſariæ demon„ſtrationis;“ formidans tamen, quem facere ex iisdem nonnulli abuſum poſſent; operæ pretium duxi conſcriptum, ut erat, Opus, Virorum ſapientum, opti-morum Criticorum, ſummorumque pariter Theologorum, judicio ſubjicere, ab illorumque pendere oraculo: præſertim quia hanc totam Quæſtionem pertractare, citra multum Librorum Theologicorum auxilium, non potueram. Porro Viri hi graviſſimi ſingula juſta lance librantes, in ſuppreſſionem inclinarunt. Suppreſſi itaque eosque Lectorum, quos offendere hæc minime poſſint, ad Itineratores laudatos remitto.

PARS

PARS II.

CAP. I.

De præcipuis Scriptoribus, qui Magiam, ut vere exiſtentem Artem, negaverunt.

§. I.

Ingens eſt clarorum Virorum agmen, qui Magiam negent; Eccleſiaſticorum, Iuridicorum, Politicorum, Medicorum, Philoſophorum: quorum præcipuos temporum, quibus florebant, ordine recenſebo.

1mo. *Henr. Corn. Agrippa*, natu *Colonienſis*, Theologiæ, Iurisprudentiæ, ac Medicinæ, apprime gnarus, ſingulam illarum publice profeſſus, vir per omnia ſingularis, Regibus Principibusque æque inconſtanter, quam vehementer, aut acceptus, aut odioſus, Carcerum haud paucorum incola, ſatyricus homo, indi-

gus, litigioſus, vagus, profeſſione Magus, tandem poſt varium denique Carcerem anno 1535. obiit. Brevi ante finem autem Magiam repudiavit, ejusque vanitatem oſtendit. Eſt autem ſummi momenti teſtimonium hominis famoſi olim Magi, & tandem Magiæ proſtituentis vanitatem.

2do. *Conradus Wolfhartt, Lycoſtenes* dictus, qui usque ad annum 1561. vixit. Inter plura ejus Opera extat *Prodigiorum & Oſtentorum Chronicon*; in quo Dæmoniacorum, & Magorum, vaframenta pluribus, iisque notabilibus, exemplis proſtituit. Quæ inter notabile illud, quod de *Margaretæ Ulmer*, civis *Eslingenſis* filiæ, præſtigiis tradidit. Hanc enim & Medici Urbis, & *Tubingæ* fama clarus *Leonardus Fuſchius*, & tandem Imperatoris *Caroli V*. ac Hungariæ Regis *Ferdinandi* Archiatri, omni ſollicitudine examinantes, ſi quam unquam, hanc

hanc ſaltem artificia Diaboli demonſtrare, publicis actis teſtati ſunt; dum interea elapſo ab inde quadriennio Magiſtratus lepidum fucum manifeſtum fecit.

3tio. *Ioannes Wierus*, dictus *Piſcinarius*, *Henrici Cornelii Agrippæ* famulus quondam, & diſcipulus, *Cliviæ ac Iulii* Ducis Archiater, ſcripſit Libros VI. *De Dæmonum præſtigiis, de Incantatoribus, de Lamiis: & Librum Apologeticum in Pſeudomachiam Dæmonum.* Magiſtri *Agrippæ* ſeneſcentis exemplo *Sagas* mortis eripere ſupplicio conabatur, mera imaginatione, nullo vero cum Dæmone commercio, easdem agi ratus.

4to. Cancellarius Anglici Regni *Baco Verulamius, Oper. omn. a pag. 947. ad 966. in Cent. X. Hiſt. nat. ſive Sylvæ Sylvarum*, in Imaginationis vi, in Imaginationis in alia corpora operatione, inque ejusdem manifeſtis, efficacibusque in alia effluviis, adeo diffunditur, ut videa-

tur,

tur, idque maxime *pag. 948. & 949.* Magiam penitus excludere, inanemque oſtendere. Editio mea *Francofurtana* eſt anni 1665.

5to. *I. G. Godelmannus*, Iuris profeſſor *Roſtockienſis*, eodem, quo *Wierus* fundamento, eripere a mortis ſupplicio *Sagas* molitus eſt.

6to. Rev. Ieſuita *Fredericus Spee*, de quo in *Præfatione*, Sagas fere omnes innocenter deflagrari, integro Libro teſtatus eſt, propria experientia convictus. Ad *Dubium XI.* enim. Sic fatur: „ſi „& mihi aliquid Lector concedit, fateor „*me ipſum nonnullas ſuperioribus annis* „*in diverſis locis ad mortem comitatum* „*fuiſſe;* de quarum innocentia tam mi„nime etiamnum vacillo, quam nihil „uſpiam ſtudii & induſtriæ, pene nimiæ, „quod non adhibuerim ad veritatem de„tegendam. Stimulavit me curioſitas, „quid enim diſſimulem? & pene ultra

„metam

„ metam traduxit, ut in re incerta certum aliquid cognoſcerem; neque aliud „ tamen, niſi ubique innocentiam, de„ prehendi.“ Et ad finem *Dubii XXX* in hæc verba erupit: „ Ego id cum ju„ ramento depono, me quidem hactenus „ (ut Confeſſarium) nullam ad rogum „ duxiſſe, de qua, *omnibus conſideratis*, „ prudenter ſtatuere potuerim eſſe ream. „ Idem ego, a duobus aliis accuratis „ Theologis audivi. Neque tamen non „ omnem induſtriam adhibui, qua ad „ veritatem penetrarem, ut dixi ſupra „ ad Dubium XI.“

7mo. *Chriſtianus Thomaſius*, Director & Profeſſor Iurisprudentiæ, *Hallenſis*, ſub finem elapſi ſæculi hujusque principio, florens, per ea quæ de Magia inter ſua Opera hinc inde interſperſit, in eandem veluti imaginariam ſic invectus eſt, ut inter ejus inficiatores merito recenſeatur.

8vo. *Rev.*

8vo. *Rev. Claudius Fleury, Hiſt. Eccl. Tom. XIX. Libr. XCII.* §. 4to. poſtquam enarraſſet varias in Papam *Ioannem XII.* conſpirationes, Pontificisque ipſius querelas de Magicis in ſe per annos 1317. & 1320. tentaminibus, ſic proſequitur: „Phyſices ignorantia in cauſa „erat, cur plures Naturæ opera ſupra „eandem tranſcendere crederent. Cum „autem fide conſtet a Deo ſæpe per„miſſum Dæmonibus fuiſſe ut homini „prodigiis imponerent, atque extraor„dinariis nocerent modis; citra examen „ſuppoſita Magia ut vera Ars fuit, cre„ditæque certæ Regulæ, quibus Dæmo„num ope & ſecreta nonnulla pateſce„rent, quædam infauſta in homines im„mitterentur: plane ac ſi Deus non „potuiſſet ſemper Diabolos aut ſinere, „aut impedire ad hæc præſtanda, & ac „ſi pacta cum Spiritibus malignis rata „habuiſſet. Profecto ſi prætenſam Ma-

„giam

„giam attentius contemplemur, non niſi „Veneficia (empoiſonnemens) ſuperſti„tionibus, impoſturisque ſociata, de„prehendimus.“

9no. *Rev. Pater Campanella*, Calaber, è *S. Dominici* familia, finiente XIV. Sæculo, & inchoante XV. florens, Libros IV. *De Senſu rerum*, *& Magia*, ſcripſit, oſtenditque omnem Magiam non niſi Naturæ operam eſſe.

10mo. *Reginaldus Scotus* anno 1602. *Tractatum de Magia* edidit. Vix datur Autor, qui majore cum exemplorum, tum argumentorum numero, & vi, totam Magiam profligare conatus eſt: putavit enim ſe S. S. Scripturarum, Conciliorum, S. S. Patrum, Legumque civilium autoritate, nec non ipſis de Magia accuſatorum teſtimoniis; & juramentis, Magiam ridiculam, imo plane impoſſibilem, Orbi univerſo demonſtraſſe; ſolum vero aut odium, aut avaritiem,

aut

aut ignorantiam, prætenſam hanc artem genuiſſe: Confirmari autem hoc luculenter vafrorum horum hominum Confeſſionibus, qui Diaboli ſimulantes concurſum, ſumma quidem aſtutia & dexteritate res prorſum mirandas, minime autem præternaturales, effeciſſent: ejusmodi fuiſſe Pythoniſſam anni 1535. quæ *Sancta Virgo Cantiana* vulgo audiret, & *Alidam Norinton* anno 1574. in *Weſtwel*, & Ioannem *Stikelbau*, anno 1572. in *Maidſton*: quos nefarios omnes fuiſſe, inſignisque artificii impoſtores, iuridicum examen demum oſtendiſſet: eoque vehementius in populum *Anglicanum* invehitur, quod non modo ante mutatam Religionem, verum poſt eandem mutatam, licet *Henricus VIII.* & ſui Regni anno quinto *Eliſabetha*, hanc ſuperſtitionem confodere ſapientiſſimis Legibus anniſi eſſent, adhuc & ille, & ipſi ejus Prædicatores, tanta credulitate laborarent.

11mo. Eru-

11mo. Erudiciſſimus ac Reverendus *Jacobus Meyer*, commercio Litterarum, cum *Eraſmo*, *Deſpautero*, aliiſque eruditis clarus, in *Annalibus Flandriæ ad annum 1459*. Magos non exiſtere, ſed inhumana criminatione fingi exemplis oſtendit. „*Atrebati*, ait, horrendum „quid contigiſſe legimus. Complures „fuiſſe inhumaniter igne crematos, qui „de nocte occultas coitiones habuere „cum Diabolo, unde magnam accepere „pecuniam Viri primarii, Mulieresque „complures. Indiciis Crematorum de„prehenſi, pars capti, & ſæviſſimis tor„mentis admoti, alii vi pecuniæ redemti, „nonnulli ſolum verterunt. Quidam „vero adeo in pœnis conſtantes fuerunt, „ut nihil confiterentur. Fuiſſe referun„tur quidam ex Iudicibus adeo deteſta„biles, ut quosdam ſibi inimicos indi„cari curaverint, tanquam conſcios, „reis in tormentis ad hoc coactis.“

12mo. Quæ eruditus iſte Eccleſiaſticus ad annum 1459. hæc fuſius deſcripſit *Iacobus Clericus*, Toparcha in *Beauvoir*, per annos 1459. 1460. 1461. in *Hiſtoria ſui temporis*, ſive *Diario earum rerum, quæ Atrebati, & in locis finitimis contigerunt.* Accuſabantur Magiæ *Dionyſia*, civis cujuspiam impudica uxor; Vir, quem vulgo vocabant *L'Abbé de peu de Sens*; Illuſtriſſima Domina *Ioanna d'Auvergne* cum tribus ſuis pediſſequis puellis; Chirurgus *Huguet*, & Scabinorum Miniſter *Ioannes Le Febure.*

Ab Inquiſitoribus hi accuſati, pluries Torturæ admoti, demum confeſſi ſunt ſe easdem magicas artes exercuiſſe, quas ipſis in Tortura, alias, poſt alias, inquiſitores enumerabant: monente tandem Magiſtro *Gillis Flamen*, Iuriſconſulto, ut annuerent modo ad ſingula; fore tunc ut haud ultra admoverentur ad Torturam; exiguam quippe pœnam

alicujus mulctæ, leviorisque religioſæ peregrinationis, quæ infligenda eſſet, præ immani totiesque repetita tortura præferendam eſſe. Itaque deinceps, quæcumque proponebant Inquiſitores, ſponte, veluti ſi commiſiſſent, fatebantur. Brevi autem poſtea tanquam Magi ac Sagæ damnabantur, tradebanturque Scabinis, a quibus, cum bonorum Confiſcatione, Rogo damnati ſunt.

Hanc vero dum pronunciari ſibi ſententiam audiebant, horrendum quot diras Advocato imprecarentur, qui ſuaſerat Torturæ evitandæ gratia, ut, quæ ignorabant qualia eſſent, quæ nec cogitaverant, nec audiverant unquam, ideo ſponte tantum faterentur, quod non niſi modica pœna multarentur! Singuli Deum teſtabantur nunquam ejusmodi crimina a ſe commiſſa eſſe, & quantumcumque pie ac chriſtiane mortem ſubirent, ſuam nihilominus innocentiam,

ac Iudicum, ſuam hæreditatem invadentium, exclamarunt vafritiem.

Capite IX. & X. ejusmodi plura enarrantur, additurque fuiſſe, qui decies & quinquies Torturam, eamque aliquoties omnium ſæviſſimam, & quidem bis die admotam, ſuſtinuiſſent; contigiſſe quoque, ut hiſce, qui negabant couſtanter, Carnifex ſtricto gladio adſtaret, obvelatisque, tanquam decollandis, luminibus, comminati Inquiſitores eſſent, ni mox faterentur, Caput truncatum iri.

Interim Romæ degente *Atrebatenſi* Præſule, Vicarii ejus e Carcere dimiſere multos, quos inter unus qui poſt Torturam octavam, alius, qui poſt decimam & quintam, (in quarum ultima plantæ pedum comburendo ſic conſumtæ, ut peſſime inde haberet,) innocentiam tuiti ſemper erant.

Tan-

Tandem cauſa Domini *De Beaufort* ad Supremum Pariſienſium Senatum delata, Senatus ampliſſimus hic annihilavit per Delegatos ſuos proceſſum integrum *prope quadraginta Accuſatorum:* in perpetuam autem rei memoriam primo diem publicæ reſipiſcentiæ ſpectabili prorſum pompa, religioſiſſime inſtituit; & poſtmodum, ob urbem, ab ejusmodi Tyrannide liberatam, publicas agere feſtivitates, & gaudia, juſſit.

13mo. Anno 1601. prodiit in *Galliis*, ubi idem qui alibi, in Magiam furor, Oratio Advocati Regii, *Ludovici Servini*, in cauſa feminæ, quæ de Magia accuſata, cum in denudato corpore quædam ſtigmata viſerentur, quæ utut a Variolis, aliisque puſtulis, imo a nævis maternis, oriri vel relinqui ſolent, tamen in his, qui de Magia ſuſpecti habentur, ſtigmata a Dæmone impreſſa, & ignarum Vulgus, & ſtolidi Iudices, eſſe

cenſebant, damnata ad aquæ tentamen fuit. Iamque ſiquidem ligatis manibus pedibusque, ter ab altitudine 7. vel 8. pedum in aquam præceps data, ad ſingulam vicem fluminis repeteret ſuperficiem, (quod impoſſibile citra Diaboli opem præoccupatæ plebi videtur,) patibulo damnata fuit: Sed cum vita torturis ſic confracta eſſet, ut in patibulum non perduraret, poſt mortem tamen & ſuſpenſa fuit, & igne concremata. Senatus ſupremus *Pariſienſis* damnavit latam atque executioni mandatam Sententiam, vetuitque ne poſtliminio hoc per aquam tentamen, ad Magiam quaſi detegendam, Iudices adhiberent.

14mo. Eruditus Medicus Gallus *de St. André* Gallicum tractatum epiſtolari forma edidit anno 1725. *de Magia ac Maleficis, Magis, Sagisque*, quo conatus eſt Magiam ſubvertere omnem. Primo plurima falſa proferri cenſet tam ab iis,

qui

qui ſe Magos dicant, quam ab illis, qui Magiæ incuſent priores. Multa a Magis Sagisque proferri, quæ meræ imaginationis vi tribuenda eſſe videantur: eosdem a Diabolo ſic diſponi ſua in Phantaſia poſſe, ut vere hæc contigiſſe jurent, quæ in ſomno & vividiſſimo, & protracto, menti obverſarentur: plerasque demum Magicas hiſtorias, quas aut ex antiquioribus monumentis eruiſſet, aut ipſe examinaſſet præſens, aut denique a fidis percepiſſet amicis, vel omnino falſas, vel minime præternaturales, habendas eſſe.

Itaque plura, quæ videri poterant ſupergreſſa naturæ vires, ſic ipſe explicat, ut in Naturæ terminis omnino ſita eſſe ſibi viderentur. Hinc *Paracelſi*, ac *Verulamii* exemplo, multus admodum eſt in exponenda dilatandaque Imaginationis ſtupenda vi, inque determinata vafrorum hominum nocendi voluntate:

nec parcior in explicandis Spiritibus eſt, qui Malevolorum de corpore in propinquos ſive homines, ſive res, quo noceant iisdem, exhalent: tandem modicus non eſt in exponenda virtute Spirituum, poſt irritationem exhalantium de hominum rerumve corporibus illis, quibus nocuerant Malefici, in ipſa Maleficorum corpora retrogradorum; idque, ſi credere fas eſt, ad multorum, imo centenorum Milliarium diſtantiam.

Exſpatiatur dein egregius *Andreus* per hiſtorias Acicularum, Cultrorum, Gladiorumque fragmenti majoris minorisve; Globorum ferreorum, Inſectorum, Laciniorum veſtium, Pilorum &c. quæ vomitu, alvo, abſceſſu vario, de Corpore humano, eoque illæſo, ejecta perhibentur. Hic eruditus Vir totam Bibliothecam medicam percurrens, exempla cunctorum Sæculorum profert, quibus evidens fit ejusmodi res variis humani

mani corporis e partibus expulſas fuiſſe, absque vel minima ſive ægrorum, ſive Medicorum de Magia ſuſpicione, imo cum eorundem Corporum excretionis naturalis perſuaſione.

Quin ipſum hoc omnino naturale Autor eſſe cenſet, quod Magi Sagæve, quando ex Pratis illa veneficia, quæ ad pecus necandum, frugesve corrumpendas, occultaverant in iisdem, auferunt, ſæpe moriantur. Vulgus quidem credit hos a maligno Spiritu, quod ſuum opus deſtruant, necari; nihil autem plus eſſe ſecundum Naturam cenſet *Andreus*, quam ut ſubfoſſis in rebus fermentatio ſuboriatur, cujus ſubito exploſi vapores eos, qui effodiunt, afficiunt atque præfocant. Ex quibus omnibus concludit nihil indignius vero Philoſopho ac Phyſico eſſe, quam cum imperito Vulgo opinari res enarratas & naturæ transgredi poteſtatem, & Angeli prævaricatoris opus eſſe.

15mo. Vir illuſtris *Scipio Maffeus*, contra egregium *Tartorottum*, anno 1748. *de nocturno Lamiarum congreſſu* ſcribentem, Epiſtolam *Veronæ* edidit anno 1749. *Artis magicæ diſſolutæ* titulo; in qua ſingulari ſententia veram quidem ante Chriſtum natum Magiam extitiſſe fatetur, eandem vero poſt Chriſtum natum ita exulaſſe, ut quidquid de illa in diebus Novi Teſtamenti perhibetur, meræ fabulæ ſint.

16mo. Prodierunt anno 1770. duo Tomi in quarto, aucti autem & emendati anno 1771. Viri eruditiſſimi *Conſtantini Franciſci de Cauz*, in Academia Roberetana *Quirini*, titulo hoc: *De Cultibus magicis, eorumque perpetuo ad Eccleſiam, & Rempublicam habitu.* Cenſet præclarus Autor ſe hoc ſole ipſo evidentius reddidiſſe, quod Ars magica neque extet hodie, neque extiterit unquam. Præter omnia quæ priores Magiam negantes

Auto-

Autores, quæque maxime clarus *Andreus*, ſcripto tradiderunt, noſter ſtupendæ eruditionis Scriptor Hiſtoriam dictæ ſic Magiæ, dictique ſic cum Sathana pacti, per omnia Sæçula ex utriusque S. Scripturæ pagina, ex Conciliorum teſtimonio, ex S. S. Patrum autoritate, ac tandem ex Sæculorum Barbarorum cum ſuprema ignorantia, tum ſtupidiſſima ſimplicitate, ſic ſe credit refutaſſe, ut ultra nemo ſanæ mentis exiſtere poſſit, quin Magiam, vulgi ſenſu intellectam, dari neget.

17mo. Prodiit haud ita pridem ſcil. 1772. in *Galliis* Opuſculum eruditum eruditi Abbatis *De la Chapelle*, cui Titulus: *Relatio hiſtoriarum ſtupendarum de dictis ita Pythonibus, ſeu Ventriloquis, quæ haud ita pridem in Gallia obſervatæ ſunt; cum examine cauſarum phænomeni mirabilis, & cum ejusdem ex variis tam venerandæ Antiquitatis, quam temporum*

noſtro-

noſtrorum exemplis, confirmatione: examinata ab Acad. Reg. Scient. Pariſina, ac Deputatorum Academiæ teſtimonio confirmata. Lectu utilis & jucundus hic Tractatus, genuina Pythonum, ut ſaltem opinatur Autor, nobis præbet aliquot exempla, quibus Pythoniſmum omnem merum, ſed ſingulare Naturæ opus, eſſe cenſet: ut proinde funditus ea eorum argumenta ruant, qui eundem citra Dæmonum opem exerceri non poſſe arbitrabantur; & ut deplorandus generis humani error, quo Ventriloquos, Magos, Sagas, Ariolos, haud citra pactum implicitum expreſſumve cum Diabolo initum, Artis ſuæ experimenta edere poſſe, creditum fuerat, plane diſpellatur; ſiquidem in his omnibus quidam habitus a natura deprehenditur, quem induſtrioſi hi homines callide exercentes, eo demum perveniunt, ut in operibus ſuis naturam longe ſuperare videantur.

18mo. Agmen

18mo. Agmen claudit præclarum *Vindobonenſis* Univerſitatis lumen, Nobiliſſimus *Paulus Ioſephus a Riegger*, Conſiliarius aulicus actualis, nec non Iuris publici Eccleſiaſtici olim Prof. ordinarius, in præmiſſa *Parti II. Spec. Corp. Iurisprud. Eccl. Diſſertatione De Magia*, anno 1773. Multa eruditione, pro more ſuo, inclytus Autor tractat univerſam hanc materiem, per ſingulas ejusdem partes: Scilicet Magiam Ethnicam, Iudæis haud ignotam, cultam quoque Chriſtianis; Divinationem, ad quam & Aſtrologiam refert; Auguria; Necromantiam; Sortilegium; Sortes Sanctorum; Magiam ſtricte dictam, ejusque ſpecies; ut Incantationem, Præſtigium, Vanas obſervantias, earumque ſpecies. Leges deinde tam Eccleſiaſticas, quam Civiles contra ſingulas Magiæ partes, per decurſum Sæculorum recenſet: quibus omnibus cunctas imaginariæ

Artis

Artis fabulas funditus everti arbitratur. Tranſit tandem ad Magiam quam Ethnico-Chriſtianam, ſeu Semichriſtianam appellat: cujus leve quoddam principium Sæculo XIII. deprehendit: Sæculo XIV. auctiorem quidem, ſed adhuc plebejam Magiam; Sæculo XV. autem multum propagatam; tum Sæculo XVI. autoritate ſtabilitam; & tandem Sæculo XVII. penitus confirmatam. Totus ſub finem eſt in refutanda deſcriptæ hujus Artis poſſibilitate, reſpondetque ad omnia argumenta, quæ ad illam ſtabiliendam ex Sacris Bibliis, ex S. S. Patribus, ex ipſis Accuſatorum ſeu ſpontaneis, ſeu Tortura expreſſis, Confeſſionibus, proferri ſolent.

SECVN-

SECVNDÆ PARTIS
CAP. II.

Objectiones, quas recenſiti Capite proxime priore Autores contra Magiam fecerunt, & primo quidem ex S. Scriptura. Subjunguntur ad ſingulas Reſponſa.

§. I.

Eruditos Viros omnes veneratus, ob idque horum neminem privatim non niſi raro, circumſpecteque, aggreſſurus, oportunius eſſe exiſtimavi, ad certa quædam capita ſingula ſingulorum revocare argumenta, objectionesque, & ad ſingula ordine reſpondere. Quemadmodum autem priori in Capite feci, ut non modo, quos Adverſarii noſtri Scriptores laudarint, recenſuerim, verum pluribus Autoribus horum numerum compleverim; ita in hoc Capite haud

haud conſueta tantum eorum, qui Magiam negant, argumenta enumerabo, & objectionibus reſpondebo, verum numerum horum iis, quæ præterviderunt illi, diligenter ſupplebo; ne in inquirenda veritate cuiquam, vel minimæ etiam parti, defuiſſe videar. Ac primum quidem diſcutienda argumenta ſunt, quæ contra S. Scripturæ autoritatem formantur.

OBIECTIO I.

Hanc autoritatem ad probandam magicam artem hi, qui Magiam negant, perperam adhiberi arbitrantur, cenſentque S. Scripturam in allatis Parte I. textibus non niſi de Idololatris, de Impoſtoribus, deque Ceremoniis atque Cultibus loqui, qui ad Idololatriam aut inducendam, aut confirmandam, propagandamque, unice ſpectabant.

Respon-

RESPONSIO *).

In hiſce textibus referendis *Vulgatam* editionem ubique cum fontibus *Hebraico* ac *Græco* conferentes, vidimus in nonnullis textibus, & Idololatriæ & Magiæ mentionem jungi, in aliis ſolius Magiæ mentionem fieri, in aliis iterum ſolius primum Magiæ, deinde Magiæ tam Idololatriæ junctæ, quam in Idololatriam præcipitantis. Sic, etſi mirum non foret Magiam & Idololatriam perpetuo in textibus junctas eſſe, cum Magia vera & exquiſita, etiam apud Chriſtianos, deteſtanda maxume Idololatria erga

*) Ordo equidem exigeret, ut omnes Objectiones Capite ſingulari recenſerentur, & Capite altero Reſponſiones: verum cum aliis Reſponſiones ibi appoſitiſſimæ locari videantur, ubi Objectionis vis recens præprimis ac vivax in memoria eſt, conſuere Reſponſiones ad Objectiones debui.

erga Diabolum ſit; tamen Magiæ & prohibitio, & punitio, pluribus ſacris in textibus, laudato loco inveniendis, ab iis Idololatriæ adeo diſcretæ enunciantur, ut evidens ſit Magiam, qua Magiam, qua per ſe ſolam exiſtentem, damnari, ac puniri, adeoque ab Idololatria, proprie dicta, rem diverſam eſſe.

OBIECTIO II.

Magi *Pharaonis* non fecere idem, quod *Moyſes* & *Aaron*, ſed quid ſimile duntaxat: Sic ut Diabolus vel imaginationem Ægyptiorum adeo vivam excitaverit, ut Serpentes, Ranas, rubrasque aquas, revera contuerentur; vel faſcinaverit eorum oculos, ex aëre formando corpora, quæ Serpentes &c. referrent.

RESPONSIO.

Ad hanc Objectionem reſpondi, explicando Textum *Exodi Cap. VII.* Cum

vero

vero de Imaginationis vi brevi nova ſequatur Objectio, ſimul ad hanc latius reſpondebitur.

OBIECTIO III.

Falſo illud וַיַּעֲשׂוּ כֵן *Exodi VII. & VIII.* interpretatur quis ſic, ac ſi Magi idem, quod *Moyſes & Aaron*, fecerant, feciſſent: nam ubi ſacer textus ter hac Phraſi uſus eſt ad Serpentes, ad Ranas, ad Rubras putidasque aquas, quodammodo a Magis repræſentatas, mox ubi *Moyſes & Aaron* Sciniphes, Scinipes, pediculos, produxerant, *hebræus* textus *quarta* vice eadem phraſi, quam *Vulgata* reddit, *Et fecere Magi ſimiliter:* uſus eſt; ac pari modo *græcus textus* in ſingulis horum quatuor locorum: Ἐποίησαν δὲ ὡσαύτως οἱ Ἐπαοιδοὶ. Ubi nihilominus conſtat eosdem nihil feciſſe, & ad ſuam gignendorum

dorum Pediculorum impotentiam exclamaſſe quod hic *Dei* digitus, manus, virtusque ſubeſſet. Ergo cum hic nihil fecerint, ubi textus dicit, *Et fecere ſimiliter*, nihil quoque fecere, nec veros Serpentes, Ranasve produxerunt, ubi ter dictum fuerat: *Et fecerunt ſimiliter*; ſed ex aëre aliisve elementis aliquid compoſuere ſimile, aut oculos Ægyptiorum faſcinarunt, aut eorundem commoverunt imaginationem.

RESPONSIO.

Habet profecto phraſis iſta aliquam difficultatem explicandi in hoc quarto loco, nec facile quacumque explicatione hæc difficultas tollitur: Sive enim Serpentes veros, veras Ranas, veras putridas rubellasque aquas, produxerunt, ſive phantaſtice tantum repræſentarunt, aut oculos faſcinarunt, aut imaginatio-

nem

nem moverunt, cur ſacra Scriptura ad *Sciniphes*, ſeu pediculos, a Sanctis Viris Dei productos, dicit Magos ſimiliter feciſſe, ubi nec veros, nec fictos, imaginariosve Sciniphes exhibere potuere *Pharaoni?* Ergo in utraque explicatione, licet in quarto loco dicatur iterum: *Et Magi fecerunt ſimiliter;* certum ſemper eſt in tribus prioribus prodigiis aliquid magnum, ſeu verum, ſeu fictum illos exhibuiſſe, in quarto vero nihil omnino. Ergo ſecundum utramque explicationem, in tribus prioribus prodigiis Magi & tentarunt, & effecerunt, quod tentaverant; in quarto tentarunt, nec effecere quidquam. Sic ut hoc quarto loco intelligendum ab utraque parte ſit, Magos feciſſe ſimiliter, ut prius, tentando; ſed non, ut prius, efficiundo. Igitur hæc difficultas per ſe eam non infirmat, quæ hujus phraſeos data fuit, expoſitionem. Ceterum particula כן *idem*

 facere,

facere, *idem fieri*, in ſacris ſignificat. Vide Gen. I. v. 7. 9. 11. 15. 24. 30. Hic certe וַיְהִי־כֵן *& factum eſt ſic*, non apparentur quid ſimile, ſed id ipſum, quod Deus juſſerat, creatum fuiſſe ſignificat. Reliqua ſolutio hujus Difficultatis data eſt *Part. I. Cap. I. ad text. Exod. VII.* ad quam remitto Lectorem.

OBIECTIO IV.

Ex *Libri Sapientiæ Capite XVII. v.* 7. demonſtratur Magorum Ægyptiorum artem mere illuſoriam fuiſſe, ac deriſoriam, illisque contumelioſam. *Et Magicæ artis appoſiti erant deriſus, & ſapientiæ gloriæ correptio cum contumelia.* Hebraicus fons, ſi extiterit olim, nobis periit, Græcus autem ſic habet: Μαγικῆς δὲ ἐμπαίγματα κατέκειτο τέχνης, καὶ τῆς ἐπὶ φρονήσει ἀλαζονείας ἔλεγχος ἐφύβριστος. *Magicæ autem artis deriſus*

riſus appoſiti erant, & ſuæ de ſapientia jactantiæ redargutio contumelioſa.

RESPONSIO.

Non videtur ab his, qui hunc verſum *Capitis XVII.* objiciunt, integrum caput lectum fuiſſe. Loquitur *Salomon* de terrifica trium dierum apud *Ægyptios* nocte, quam in diem convertere ſua Magia fruſtra tentabant; vel reſpicit ad *Sciniphum* plagam, ad quam Deus haud ultra Magis, ſeu Spiritibus immundis, permiſit vera ſua miracula imitari. Unde ſive hic ſapiens de tertia plaga Ciniphum, ſive de nona tenebrarum loquitur, oſtendit Deum, qui Diabolo aliquid permiſerat, nunc illum cohibuiſſe; minime vero Magos Diaboli ope effeciſſe unquam nihil.

OBIECTIO V.

Ad Magicam artem ſtabiliendam perperam adhibetur Cap. XIII. *Deu-*

teronomii, in pag. 15. Part. I. Cap. I. §. II. Nam totum *fictum* hic eſſe, quod de falſo Propheta Deus hic dicit, Deus indicat ipſe: *Propheta autem ille*, ait, *aut fictor ſomniorum, interficietur.*

RESPONSIO.

Sic quidem in Vulgata habetur, mimine vero in textu *hebraico*, aut *græco* חֹרֵם הַחֲרוֹם *Somnians ſomnia*, ut in hujus textus principio, hac ſola exceptione, quod Littera ה, accuſativum deſignans, deſit, ubi Vulgata ipſa non *Somnium fingentem*, ut hic, ſed *Somnium videntem*, ponit. LXX habent: Καὶ ὁ Προφήτης ἐκεῖνος, ἢ ὁ τὸ ἐνύπνιον ἐνυπνιαζόμενος, ἐκεῖνος ἀποθανεῖ. *Et propheta ille, vel ille hoc ſomnium ſomnians, ille morietur.* Conferentes ergo omnes inter ſe textus, intelligimus non finxiſſe hoc ſomnium Prophetam

illum,

illum, ſed hoc ſomnium, eventu comprobatum, vere ſomniaſſe.

OBIECTIO VI.

De Pythoniſſa *Saulis* eſt, quam ſtatuunt nihil feciſſe niſi ceremonias ineptas; præ terrore, dum ſimulacrum *Samuelis* conſpexiſſet, exclamaſſe, adeoque ſe *Samuelem* per ſua præſtigia minime exſpectaſſe faſſam eſſe: præterea vel umbram duntaxat apparuiſſe *Samuelis*, vel ſi ipſemet fuerit, non Sagæ, ut patuit, ſed peculiari Dei diſpoſitione ſola eum apparuiſſe. Sed ad hæc omnia puto in *Part. I. Cap. I.* §. *V.* ſufficienter reſponſum eſſe.

OBIECTIO VII.

De *Philippica* Puella eſt, quæ *Pythonica* Cap. XVI. *Act. Apoſt.* dicitur.

RESPONSIO.

Ad hanc hiſtoriam *Part. I. Cap. I.* §. *VI.* reſponſum ſatis fuiſſet, niſi in Scriptis quorundam legeremus, hanc puellam non fuiſſe vere *Pythonicam*, ſed *Dæmone obſeſſam;* ad quod reſpondendum paucis eſt: paucis, inquam, quandoquidem Dæmoniacorum non eſt multum lucri divinando comparare: quidquid enim hi faciunt, *Tom. XV. Rat. Med. Cap. IV.* clare, ni fallor, oſtendi: *divinare* μανθεύωμειν ut textus ſacer dicit, eos qui non Magi, ſed duntaxat obſeſſi a Diabolo eſſent, nullibi in Sacris legitur. Et quid plura? Scriptura hanc puellam *Pythonem Spiritum* habuiſſe aſſerit: qui Spiritus nullibi Dæmoniacos obſidere legitur, ſed vere Magicus eſt, ut toties jam *in parte prima* patuit. Quod ſi omnino Dæmoniacam hanc Puellam fuiſſe velint; tunc quoque & Pythonicam una fuiſſe, atque adeo a Dæmone

mone & obſeſſam, & fatidicam, fateantur oportet; cum ea præſtiterit, quæ Dæmoniaci præſtare non ſoleant.

OBIECTIO VIII.

Nulla ars magica eſt, nec eſſe poteſt, ſi eam Deus irritam fecit. Atqui hoc ſe feciſſe dixit ipſe Deus Iſaiæ XLIV. *Ego ſum Dominus . . . irrita faciens ſigna divinorum & ariolos in furorem vertens*, dum nempe vident omnem ſuum laborem inanem eſſe. Hebr. מֵפֵר אֹתוֹת *Infringens, diſſipans, Signa* &c. Ergo nulla omnino ejusmodi Ars exiſtit.

RESPONSIO.

Altera pars ejusdem Verſiculi Prophetæ totam hanc difficultatem ſolvit: Sic enim proſequitur Deus. *Convertens ſapientes retrorſum, & ſcientiam eorum ſtultam faciens.* Si nulla *Magia*

exiſtat,

exiſtat, quia eam Deus irritam facit, non exiſtit eandem ob cauſam *Sapientia.* Utraque ergo exiſtit, ſed hanc & illam Deus ſiſtit, diſſipat, ubi æterna ſua Decreta exequitur, quidquid artificio ſuo *Magi*, quidquid aſtutia prudentiaque ſua *Sapientes*, in contrarium moliantur. *Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contra Dominum. Prov. XXI. v. 30.*

SECVNDÆ PARTIS
CAP. III.

Reſponſio ad Objectiones contra Magiam, petitas a doctrina, conſuetudine, & legibus Eccleſiæ, Sanctorumque Patrum autoritate.

OBIECTIO I.

§. I.

Quemadmodum ex Sacris Bibliis, ſic & ex doctrina autoritateque Eccleſiæ, atque Sanctorum ejusdem Doctorum, probare conantur multi, ac fere omnes Magiæ veræ negatores, nullam eandem eſſe: Siquidem extent plurimæ Eccleſiæ leges generales, latæ cum in omnem Magiam, tum & in ſingulas ejus ſpecies, quæ Magiam negent. Occupant hæ Leges magnam Librorum

rum Adverſariorum partem, eo quod ex iisdem palmarium contra exiſtentis Magiæ ſententiam argumentum peti cenſeant.

RESPONSIO I.

Ex perpetua Eccleſiæ Catholicæ ad noſtra usque tempora conſuetudine, Ceremoniis, Precibus, & Decretis, nos, cum Canoniſtarum Principe *Van Eſpen*, dudum coacti fuimus fateri, ab eadem Eccleſia Magiam, ut vere diabolicam artem, & creditam, & prohibitam fuiſſe. *Vide Part. I. Cap. II.*

RESPONSIO II.

Ex Reipublicæ Legibus contra Nummos adulterinos, eorumque fabros, inepte omnino conficerem, neque veram Monetam, neque ejusdem exiſtere fabricatores: e contrario ex his Legibus merito concludo cum propter nihil, nihil fiat, ideo veram Monetam exiſtere, quia

quia contra falſam, ut vere exiſtentem, Respublica & leges edidit, & pœnas indixit. Hiſce porro ad noſtram quæſtionem relatis, ex Eccleſiæ Legibus, contra falſam Magiam datis, Magiam veram dari potiore jure conficio, quam ex iisdem Legibus eam non exiſtere conficiunt Adverſarii.

OBIECTIO II.

Eccleſiam Leges condidiſſe affirmant, non in vere exiſtentem Magiam, ſed tantummodo in putatitiam, in oſtentariam, ſplendorem Religionis ſacratiſſimæ obfuſcantem, pietati adverſam, atque dæmoniacæ in Chriſtianos poteſtatis aſſertione Religioni probroſam. Cum in hoc verſetur negotii omnis cardo, audienda ſuis in Legibus Eccleſia eſt. Laudant Conſilii Toletani primi Regulam contra *Priſcillianiſtas*: *Si quis Aſtrologiæ,*

vel

vel Matheſi, exiſtimat eſſe credendum, anathema ſit; adduntque ad hanc *Toletani* Synodi Regulam *Sti Leonis* Papæ verba hæc: *quoniam qui ſe talibus perſuaſionibus dedit, a Chriſti corpore totus abſceſſit.*

RESPONSIO.

Anathema S. Synodus dixit his, qui Magiæ credunt, Arti diabolicæ, Arti, in qua Diabolus divinis colitur honoribus: An potuit artem deteſtandam talem non condemnare, non Anathema eidem credenti dicere? An ejusmodi homo non ideo Anathemate dignus, quod, ut *B. Leo* ait, *a Chriſti corpore totus abſceſſerit?* Acclamamus utrique ſententiæ, ſollicite autem quærimus an Magiam veram non exiſtere & Synodus, & Pontifex, pronuntiarint? Nos e contrario arbitramur eandem, ut vere exiſtentem, ab utroque damnari.

Obie-

OBIECTIO III.

Canon objicitur nobis 9. XXVI. q. v. *Si quis Clericus, Monachus, vel Secularis, divinationem vel auguria, crediderit obſervanda . . . cum his, qui eis crediderint, ab Eccleſiæ communione pelluntur.*

RESPONSIO.

Nihil juſtius eſt, quam eos de Eccleſia pelli, ſeu excommunicari, quibus pro Deo diabolus eſt. Sed an hoc Canone demonſtrare quis vult veram Magiam non dari? Condonet mihi, veram Magiam ab Eccleſia hoc canone agnitam eſſe credenti.

OBIECTIO IV.

Magiam nihil niſi imaginarii quid eſſe definiviſſe dicitur Concilium *Agathenſe* ſuo Canone 42. qui ſic ſe habet: *Quod maxime fidem Catholicæ Eccleſiæ infeſtat, aliquanti Clerici ſive Laici*

ſtudent auguriis, & ſub nomine fictæ Religionis per eas, quas ſortes Sanctorum vocant, divinationis ſcientiam profitentur, aut quarumcumque Scripturarum inſpectione futura promittunt. Hoc quicumque Clericus, vel Laicus, detextus fuerit vel conſulere, vel docere, ab Eccleſia habeatur Extraneus.

RESPONSIO.

Hic nihil video dici a Synodo, quod Magiam imaginariam eſſe declaret, ſed ab Eccleſia ſeparari omnes, qui vel Magiam colant, vel proximas illi ſuperſtitiones exerceant.

OBIECTIO V.

Ad oſtendendam Artis magicæ inanitatem affertur Concilii *Laodicæi* Canon VI. *Si quis maleficio interficiat alterum, eo quod ſine Idololatria perficere ſcelus non potuit, nec in fine impertiendam eſſe Communionem.*

Respon-

RESPONSIO.

Ego prorſum contrarium hic a Concilio affirmari intelligo: ſtatuit enim adeo potentem Artem Magicam eſſe, ut quis Diaboli auxilio, veraque erga Diabolum idololatria, occidere alium maleficio poſſit.

OBIECTIO VI.

Eundem in finem Canon XVI. ejusdem Concilii laudatur: *Qui Magicis falſitatibus in grandinariis tempeſtatibus credunt, ſciant ſe fidem Chriſtianam, & Baptiſmum prævaricaſſe, & ut paganum & apoſtatam, id eſt, retro abeuntem, & Dei inimicum, iram Dei graviter in æternum incurriſſe.* Putant Adverſarii hic omnem Magiam penitus confodi, cum *Magica falſitas* appelletur a Concilio; adeoque hujus Synodi ſub finem IV. Sæculi celebratæ, & totius Anti-

quitatis veneratione honoratæ, Patres credidiſſe, id omne, quod de Magiæ virtute atque potentia imperitum vulgus credit, ridiculum ac falſum eſſe: quod num ſic ſe habeat, videamus.

RESPONSIO.

Ac *primo* quidem mentem hujus Concilii hanc fuiſſe ideo cum *Van Eſpen* negamus, quod Eccleſia ab omni tempore Magiam potentem artem eſſe crediderit.

Secundo. Vbi Concilium hoc rationem dat, cur hos damnet, qui *credunt Magicis falſitatibus & grandinariis tempeſtatibus*, ſi nullam exiſtere Magiam credidiſſet, primariam rationem, & ad movendos Chriſtianorum animos potentiſſimam, petitam ſcilicet ex Magiæ ineptitudine, & vanitate, omiſiſſet; hanc rationem autem non dedit. Ergo non

credidit

credidit Concilium totam Magiam imaginariam eſſe.

Tertio. Criminis magnitudo ſeu enormitas a Concilio determinata, ſolius veræ Magiæ eſt, non vero imprudentis credulitatis eorum, qui Magiam veram, quæ tota tantum imaginaria ſit, eſſe credant. Conſtat *S. Hieronymum*, *S. Auguſtinum*, Magiam ſtupendam artem eſſe credidiſſe: ſtatuuntne idcirco hi Magiæ negatores Sanctiſſimos hoſce Patres *fidem Chriſtianam & Baptiſmum prævaricaſſe, & ut paganos, & Apoſtatas, Deique inimicos, iram Dei graviter in æternum incurriſſe?* Idemne de *Eſpenio*, innumeriſque aliis, affirment? Ergo magnitudo criminis aperte declarat Patres hujus Synodi & veram efficacemque Magiam dari, & in talem ſe ſententiam unice ferre voluiſſe. Et demonſtratur ejusmodi mentem ipſis fuiſſe ex Canone XXXVI. qui de exercitio veræ Magiæ agit.

OBIECTIO VII.

Synodus *Quiniſexta* ſeu *Trullanum*, ex 211 Epiſcopis *Conſtantinopoli* in loco *Trullo* dicto collectum, *eos qui nubes fugare dicuntur, & imprecatores, Canoni, qui eſt de Sexennio, ſubjicit. In his autem perſeverantes, nec mutantes ſententiam, nec fugientes hæc pernicioſa, & ethnica inſtituta, omnino ejiciendos ab Eccleſia definivit.* Qui exiſtentem veram Magiam negant, hunc Canonem ſibi faventiſſimum arbitrantur.

Et plures Leges, Textus, Canonesque, huic ſimiles, quibus ſuam ſtabiliri ſententiam putant, in nos congerunt. Novell. Leon. LXV. *Sacerdotes admonere fideles populos juſſit (Eccleſia) ut noverint Magicas artes, incantationesque, quibuslibet infirmitatibus nihil remedii poſſe conferre.* Addunt hiſce *Karlomanni* Leges,

ges, hæc omnia vocari *paganias*, & *paganorum obſervationes.* Leges alias civiles, permultasque easdem, in Magiam credentes compellunt, Magiæ negantes vires, impoſturamque declarantes. *Ferunt Magos ſuis maleficiis aëra poſſe conturbare, & grandines immittere, futura prædicere, fructus & lac auferre, aliisque dare; & innumera a talibus fieri dicuntur.* Et iterum: *diverſa finguntur ſolummodo portenta.* Et iterum in alia Lege: *Si quis a Diabolo deceptus crediderit ſecundum morem paganorum virum aliquem aut feminam ſtrigam eſſe, & homines comedere, & propter hoc ipſam incenderit, vel carnem ejus ad comedendum dederit, vel ipſam comederit, capitis ſententia punietur.*

Inſtant hic Adverſarii, atque ex omnibus hiſce adparere ajunt Legis-

latores & Eccleſiaſticos, & Politicos, definiviſſe Magiam non eſſe, ſed *dici*; Magos Sagasque non exiſtere, ſed *videri*; Magos mala non inferre, ſed *perhiberi*, *ferri*, ac ſi hæc facerent; portenta quæ edere dicuntur, tantummodo *fingi*: nec poſſe eos infirmitatibus ſua arte mederi: qui credunt ea illos poſſe, quæ affirment, præſtare, capitis ſententia puniendos eſſe: tandem qui Magos veros ſtrigasque exiſtere credat, eum ſecundum Paganorum obſervationes atque mores hæc credere: imo totam Magiam ut *Canon VI. Conc. Laodicæi* ait, per omnia ad Paganiſmum adeoque ad idololatriam pertinere.

RESPONSIO.

Primo. Leges tam Eccleſiaſticæ quam Civiles, ut ſupra patuit, Magiam veram crediderunt, & ſic, uti nos, deſcripſerunt.

runt. Vide reſponſa omnia priora in *hoc II Capite.* Ergo tempora fuere, in quibus plerique Patres in variis Conciliis, plerique quoque Principes & Legislatores, veram Magiam exiſtere crediderunt, ſicuti nos; tempora iterum, quibus Epiſcopi & Principes multi, forte propria experientia deſtituti, aliorumque relatu duntaxat inſtructi, eum ſe enunciandi modum per *videri*, *perhiberi*, *dici*, elegerint. Dico ſecundo: Quod & *fingi* talia ſtatuerint, minus vel ideo miror, quod in Hiſtoria Magiæ, atque in Accuſatorum reſponſis, ſæpe occurrat ejusmodi fictio, qua multa ſe præſtaturos vafri homines ſponderent, nec efficerent quidquam, niſi quod calliditatem naturalem minime excederet. Hoc adeo verum ut in pluribus Magorum confeſſionibus jam *Sennertus* adverterit, aliique cum eo, Diabolum ſæpe torquere Sagas & Magos, ut non-

nunquam in viginti operationibus ille vix bis tenax promiſſi fuerit. Hinc non minus ii, qui Magiam veram admittunt, quam qui negant, fallacem hanc eſſe rentur artem. Eoque magis, quo attentius conſideremus malitiam Dæmones exercere ſuam non poſſe, niſi quantum, & quando, & ubi, id permittit Deus. Adeoque Deo non permittente, hominemque ſuis fidelibus Angelis defendente, credibile admodum eſt Dæmonem in Magicis operationibus frequenter deficere; ac proinde artem magicam fallacem appellandam eſſe.

OBIECTIO VIII.

Magiæ efficacis inficiatores autoritatem multam ſuæ opinioni dari a Sancto *Agobardo*, ſub finem octavi Sæculi, bonamque Noni partem, Archiepiſcopo *Lugdunenſi*, cujus hæc verba objicere nobis ſolent: *Tanta*

jam

jam ſtultitia oppreſſit miſerum mundum, ut nunc ſic abſurdæ res credantur a Chriſtianis, quales nunquam antea ad credendum poterat quis ſuadere paganis, creatorem omnium ignorantibus. Invehitur vehementer Zeloſus hic Archiepiſcopus in eos, qui Grandines, tempeſtateſque, poſſe credunt excitari a Magis, eosque & *falſos Teſtes Dei, & Mendaces vocat, qui admirabile & valde terribile opus Dei, Deo auferant, ut homini tribuant.* Et cum omnes aſſeverarent hanc grandinandi poteſtatem Magorum, nec tamen quisquam eorum id vidiſſet, ſed aliorum duntaxat percepiſſet relatu, *Agobardus* voluit demum per illos relatores ad ipſos eos cognoſcendos examinandosque aſcendere, a quibus, ut a teſtibus oculatis, ſe hoc percepiſſe affirmantibus, perciperet, nunquam vero ad eo-

rum

rum vel unicum, qui vidiſſet ipſe, pervenit.

RESPONSIO.

Digniſſimus hic *Lugdunenſium* Præſul, cui ideo non præfigo titulum *Sancti*, qui illi a claris Viris, qui contra Magiam ſcripſere, præfigitur, eo quod in ſola Diœceſi ſua *Sanctus* habeatur, in Hiſtoria autem Eccleſiaſtica ſimpliciter *Agobardus*, ſcribatur; hic, inquam, Zeloſus & actuoſus Archiepiſcopus, juſte quidem invectus fuit in Iudices, qui ad innocentiam inter duos litigantes, mutuoque ſe accuſantes, detegendam juberent, aut mutuos in ſe ſtringere gladios, cum *Gundebaudus* Rex Burgundorum *Duellum* ſua autoritate permiſſum declaraſſet; aut per ignem, qui innocentem adurere non deberet; aut per aquam, in quam quis præcipitatus mergi non deberet, ſi ejus, quo accuſabatur, criminis reus eſſet; merito,

ajo,

ajo, horum omnium & vanitatem, & illicitum exercitium, in foro criminali ſtrenue oppugnavit: nimio vero impetu Magiam aggreſſus eſt. Falſam enim hanc in multis expertus, falſam dixit univerſam, imo impoſſibilem; ſic ut vel is, qui eandem minime exercens, imo deteſtans, exiſtentem tamen crederet, injuriam Deo faceret, paganisque deterior eſſet.

Hæc porro in *Agobardo* minime miramur; in *Agobardo*, inquam, Prælato præjudiciis, & vehementia animi pleno, quo cum titulo *Hiſtoria Eccleſiaſtica* recenſet, cujusque Specimina adhuc ſub vitæ finem dedit, in Controverſia de *divina Pſalmodia* contra *Amalatium*. *Vid. Fleury Tom. X. Libr. XLVII.*

Quemadmodum vero in millenis aliis occaſionibus tantam experimur Veritatis vim, ut etiam ſui confeſſionem vel invitis extorqueat, ſic & in *Agobardo* agno-

agnoſcimus. Dum S. Viri *Iobi* Hiſtoriam explicat, ſic ſcribit: *Cum Diabolus, inventor mali, & caput omnium Malorum, accuſator fratrum, accuſaſſet B. Iob apud Dominum, expetiſſetque eum tentandum, quatenus tentando ita verum eſſe oſtenderet, quaſi mentem Viri Dei melius noſſet, quam Conditor ejus, Dominus juſtus ad confundendum Diabolum, miſericors ad exaltandum fidelem famulum ſuum, conceſſit illi poteſtatem, primum quidem in rebus omnibus, deinde vero in filiis, poſt etiam in ſalute corporis, ac deinceps in ſuaſione Conjugis, poſtremo autem in exprobratione, & nefaria deſpectione famulorum. Sic Diabolus victus & confuſus receſſit, Servus Domini victor & triumphans excrevit.*

Et in alio loco refutaturus eos, qui objiciebant verba *Davidis* Pſ. LXXVII. *Immiſſiones per Angelos malos; ſciendum eſt*, inquit, *quod vindictarum aut probationum*

tionum flagella per miniſtros malos exerceat Deus, qui voluntatem quidem nocendi de ſe habeant, poteſtatem autem ab illo excipiant, in quantum ille vult.

Quid jam fortius, quid crebrius clamarunt illi, qui fatentur veram Magiam exiſtere, quam quod Diabolus nullam habeat in homines elementaque poteſtatem, niſi quando, quantumque, illi permittit Creator? quodque, eo permittente, Diabolus vim habuerit excitandi *Sabæos*, ut *Iobi* furarentur Boves & Aſinos? gignendi de cælo ignem, qui & oves, & earundem combureret cuſtodes? convocandi tres *Chaldæorum* turmas, ut *Iobi* Camelos raperent, cuſtodesque trucidarent? excitandi atque determinandi quatuor ab angulis ventos, ad perdendam una cum domo omnem Iobi familiam? & tandem, (quod bene attendendum,) in ſingulo infortunio, ubi æque homines occidebantur, quam

aut

aut rapiebantur beſtiæ, aut occidebantur, unicum hominem ſemper ſervandi, qui nuncius deferret calamitatem ad Sanctum virum, ut ad deſperationem eum, Deique maledictionem, duceret? Et recte hoc *Agobardus*, & nos omnes, a Diabolo factum eſſe, Deo permittente, ſtatuimus: quid enim aliud ea S. Scripturæ verba ſignificare poſſunt: *Dixit ergo Dominus ad Satan: ecce univerſa quæ habet in manu tua ſunt; tantum in eum non extendas manum tuam.* Igitur permiſſione Dei, poteſtatem Diabolus habuit perdendi occidendique omne quod *Jobi* erat; Boves & Aſinos per *Sabæos*, Oves per *ignem celeſtem*, Camelos per *Chaldæos*, ædes proleſque per *ventum enormem.* Supererat S. Viri corpus & valetudo. Hanc turbandi auferendique poteſtatem Deus negaverat. Interim callidiſſimus generis humani hoſtis capiebat citra hanc nullam adeſſe ſpem

animam

animam Iobi perdendi; cum hac, fore maximam. Igitur hanc poteſtatem conatur totis viribus Deo veluti extorquere. Deus, cujus conſilia a ſua voluntate non ab ea Diaboli pendebant, quique hac vice Prophetæ corpori nocendi poteſtatem illi permittere decreverat, hanc permiſit illi, ne occideret tamen vetuit: *dixit ergo Dominus ad Sathan: Ecce in manu tua eſt, verum tamen animam illius ſerva. Egreſſus igitur Sathan a facie Domini percuſſit Iob ulcere peſſimo a planta pedis usque ad verticem ejus.*

Cum *Agobardo* ergo agnoſcimus Diabolum efficere, nolente Deo, nihil poſſe; Deo permittente quædam, ea poſſe facere, ſed nihil ultra; Deo permittente partem tantummodo rei, eam facere integram Diabolum non poſſe. Intelligi ſic, cur omnes Chriſtiani firmiter ſemper crediderint, credantque, An-

gelos malos hominibus ex ſe nocere nunquam poſſe: Ubi nocent, hoc vel ad homines puniendos, vel purificandos, a Deo permitti: habere proinde poteſtatem Angelos pravos in hominum facultates & divitias, in ignem provocandum, in tempeſtates excitandas, in morbos ſanis hominum corporibus infligendos. Dum igitur optimus iſte Præſul, dum *Laodiceæ* Synodi Patres, dum alii, ut v. g. *St. Ioannes Damaſcenus*, declamant in eos, qui Magicis Operationibus fidem adhibent, eosque apoſtatas quodammodo vocant, convincimur per temporum hiſtoriam hos S. S. Viros ad fidem veram revocare illos voluiſſe, qui & Sagis Magisque longe plus quam præſtare poſſent, adſcriberent, & divinam tribuerent Diabolo poteſtatem, ac ſi citra Dei permiſſionem quæcumque vellet, ageret.

Inficias autem ire nequimus peccatum in eo ab *Agobardo* fuiſſe, quod ſæpe

ſic

ſic ſcripſerit, ac ſi Chriſtiani omnes hanc indeterminatam Cacodæmonum poteſtatem credidiſſent, Magiæque extendiſſent efficaciam. Sed cum magnis viris id commune habuit, ut præoccupatione animo veritatem aliquando præterierit, ut jam ſupra notavimus. Pulcrum autem videre eſt, quanta ſit ſimplicis Veritatis vis, quando ejus mens a præoccupatione liberior in *Iobi* hiſtoriam commentatur, idque ſuper ea profert, quod Eccleſia credidit, quod nos cum illa, ingenue ſemper faſſi ſumus; ut mox conſtitit.

OBIECTIO IX.

Auctoritas inclyti Hiſtoriographi, *Claudii Fleury*, Magiam negantis, quemadmodum ex ejus verbis in *Partis II. Cap. I. No. 8.* relatis, conſtat, nonne multum nos promoveat oportet? nonne ingens pondus eorum

 adjicit,

adjicit, qui cum illo Magiam negant, argumentis?

RESPONSIO.

Imo nullum opinor. Si contra opinionem quamcumque univerſalem unus alterve inſurgat, num ideo illam hic labefactat? Si hoc eſſet, quidnam certi haberemus unquam? Etenim nulla fere non dicam opinio, ſed perſpicuis rationibus fulcita ſententia eſt, quæ impugnatorem, e primoribus etiam Viris, experta non ſit? Si igitur Magiæ affirmatio firmo fundamento innititur, ejusmodi ſententia contraria vim nullam habet: ut ille, ſic opinari viginti alii poſſunt, inconcuſſa manente Veritate. Attamen primum, an Magiam *Fleuryus* negaverit, examinandum eſt. Fortis eſt, fateor, duraque, quam laudato mox loco profert, ſententia, Magiæque negatrix. Adde, ſicut *Part. I. Cap. I. Sect.*

Sect. III. retuli, eum *Apollonii Thyanæi*, Magi famoſi, pleraque prodigia, a multis miracula vocata, per cauſas naturales explicare conatum eſſe. Quid quod poſtquam *Libr. I. Hiſt.* narraſſet Neronis ad diſcendam Magiam fervorem, *attamen*, inquit, *vera nunquam invenit promiſſa Magorum, ita ut ex hoc Neronis exemplo fortiſſimum naſcatur de hujus artis falſitate argumentum?*

Atque hæc quidem *Claudius Fleury*: & palmarium id ejus videri argumentum poteſt, quod homines præ phyſices ignorantia plura naturæ opera naturales excedere vires, quæ eam minime excederent, arbitrati, ejusmodi artem dæmoniacam exiſtere crediderint. *Hinc ſuppoſita*, inquit, *citra examen Magia ut vera ars, certæque regulæ creditæ, & ad ſecreta nonnulla detegenda, & ad mala quædam immittenda, idque Dæmonum ope: ac ſi Deus non ſemper potuiſſet ad*

 hæc

efficiunda aut permittere, aut prohibere Dæmonem, & ac ſi pacta cum malignis Spiritibus rata habuiſſet.

Quod Phyſices ignorantia hic quid poſſit, haud eſt cur dubitemus: Magnetis, Electricitatis, Chemicarumque Operationum complurium portenta, ideam Magiæ facile ingenerare Phyſices ignaris poſſunt: Sed nullas Phyſices regulas noſco, ſecundum quas explicare poſſem, cur cælo ſereno, mox ad hominis imperium, pluvia aut grando cadat in determinatum locum ſic, ut extra eundem cadat nihil? Conſtitit tamen hanc veriſſimam Hiſtoriam eſſe. Nullas regulas phyſicas capio, ſecundum quas, ad nodum in linteo enodatum, ſummam tranquillitatem mox & magnus, & ſecundus ventus excipiat, qui quæſitus fuerat, idque repetitio. Exempli tamen certiſſimi res eſt, hiſtoriaſque veriſſimas, bene multas, multoque mirabiliores,

liores, afferre hic poſſem, niſi, quemadmodum ad finem Cap. III. Part. I. monui, me metus alios offendendi easdem ſupprimere coegiſſet. Vt igitur ejusmodi enumerandis pluribus exemplis ſuperſedeam, an non in vitium plane oppoſitum ruimus, ſi omnia phænomena, quæ in mundo obſervantur, Legibus exponere Naturæ contendamus; nec verum quid agnoſcere, niſi quod per has Leges explicetur, velimus? Ut abſurda ex uno extremo, longe abſurdiora ex altero extremo prodibunt. Eſt modus in rebus.

Dum tamen plures ſententias & animadverſiones incomparabilis noſtri Hiſtoriographi attente proſequor, vix eo induci poſſum, ut illum Magiam penitus negaſſe credam. *Simonem magum* Libr. I. §. XXIV. „tantam ſibi admira„tionem operationibus magicis conci„liaſſe ſcribit, ut ipſi, veluti Deo, ſta-

„ tua erigeretur, cum inſcriptione: *Simo-*
„ *ni Deo Sancto.*“ Et Libr. II. §. XXXIII.
„ Volaturum ſe, cælumque petiturum
„ cum promiſiſſet, in altum vere ſubli-
„ mavit ſe, *Dæmonibus vectus,*“ orantibus autem, & I. C. invocantibus *Petro, Pauloque, dæmones perterriti* aufugerunt, & cadens Magus, crus fregit utrumque. Commentatus in Magi *Apollonii Thyanæi* poteſtatem Dæmoniacum liberandi, *ſi commercium cum Dæmonibus haberet*, inquit, *cujus vel ipſi eum accuſabant Pagani, facile credi poteſt Dæmones cum eo, in hominem intrando, exeundoque ex homine, colluſiſſe, quo ei autoritatem conciliarent, ad obſcuranda Chriſtianorum, dæmones quotidie fugantium, miracula vera.*

Poſtquam prodigium *Apollonii*, a *Domitiano* & Senatu inviſibiliter diſparendi, & elabendi, cauſis naturalibus explicare conatus eſſet, *Quod vero nunc ſequitur*, inquit,

inquit, *poſſibile citra Dæmonis opem non videtur*. Scilicet *Apollonii* tranſpoſitio inter meridiem ac veſperam *Roma Puteolos*, itinere proinde quinquaginta leucarum. Occaſione autem querelarum *Apollonii* de laſſitudine poſt hoc iter, *Etiam hoc affirmatur*, ait, *loco a Diabolo motis extraordinariam ſupereſſe debilitatem.*

Hinc, ut quæ de Magia egregius hic Vir cenſuerit, aperiam, videtur mihi in Magiæ Hiſtoria pervolvenda mortalium ignorantiam, credulitatem, calliditatem, vafritiemque, expertus, & hiſce vitiis, ut Veritatem obnubilantibus, indignatus, tam ſeverum inſtituiſſe hujus Artis examen, ut quod reapſe verum eſſet, ipſi tamen dubium ingereret, metumque incuteret, ne ſi qua impoſtura forte ſubeſſet, eamque admiſiſſet, veritatem, præcipuum Hiſtoriæ ornamentum, offenderet: ita tamen ut ſi Facti cujusquam

veritas numeris omnibus abſoluta ipſi appareret, hoc inter vera candidus adſcriberet; ut in *Apollonii*, et magis in Hiſtoria *Simonis Samaritani*, clare patet. Hinc inter Magiæ inficiatores injuſte numeratur.

OBIECTIO X.

Ad ſtabiliendam artem Magicam fruſtra S. S. Patrum *Hieronymi* & *Auguſtini* adhibetur autoritas; ſiquidem ambo id, quod ad eam ſtabiliendam ſcripſerant, revocarunt. Et quidem prior in Epiſtola ad *Nepotianum*, alter autem *in Libr. II. Cap. XXX. Retract.*

RESPONSIO.

Reſpondeo utrumque falſum eſſe. 1mo quia *B. Hieronymus* juvenilem ſuum ſtylum, minime vero ſenſum Epiſtolæ, carpit. Cum ergo ſolum ſtylum ſuum condemnat, prætereaque nihil, qua tandem

dem fronte Magiam retractaſſe ſcribitur Adverſarius? 2do Ipſi Adverſarii indicant S. Patrem in ſua ad *Nepotianum* Epiſtola retractaſſe ea, quæ ad Magiam ſtabiliendam quondam ſcripſerat; ipſe autem *Hieronymus* oſtendit ſe revocare nihil, niſi juvenilem ſtylum in Epiſtola ad Avunculum ſuum S. *Heliodorum*, dominantem, in quo de Magia nihil. Quod enim proprie de Magia ſcripſit, in Vita *St. Hilarionis* Abbatis reperiundum eſt. Ergo *B. Hieronymus* ſuam de Magia ſententiam minime retractavit.

Multo minus ea *S. Aug.* retractavit, quæ de Magia ſcripſerat. Retractaſſe tamen ajunt loco mox laudato. Sed quod huc pertinet ne hilum quidem ibidem reperimus. En totum. *Per idem tempus accidit mihi ex quadam diſputatione neceſſitas*, ut de Divinatione Dæmonum *Libellum ſcriberem, cujus titulus iſte ipſe eſt. In ejus autem loco quodam,*

ubi

ubi dixi: Dæmones aliquando & hominum diſpoſitiones, non ſolum voce prolatas, verum etiam cogitatione conceptas, cum ſigna quædam ex animo exprimuntur in corpore, tota facilitate perdiſcere, *rem dixi occultiſſimam audaciore aſſeveratione, quam debui: nam pervenire iſta ad notitiam dæmonum, per nonnulla etiam experimenta compertum eſt: ſed utrum ſigna quædam dentur, ex corpore cogitantium illis ſenſibilia, nos autem latentia; an alia vi, & ea ſpiritali, iſta cognoſcant, aut difficillime poteſt ab hominibus, aut omnino non poteſt, inveniri.*

Itaque toto hoc textu *S. Aug.* modum quo rem explicuerat, leviter taxat, rem vero ipſam minime, imo per experientiam hanc denuo confirmat. Hoccine retractare vocatur? Quæramus ejus Retractationis Libros ad illa ſcripta, in quibus de Magia ex profeſſo egit, num in iis circa Magiam ſe retractavit? An

in

in Libr. I. Cap. I. Retract. revocavit ea quæ de *Mago Carthaginenſi* in *Libr. contra Academicos* ſcripſerat? Numquid in *Libro II. Retr. Cap. XLIII.* illa revocavit, quæ de Magia tam ſollemniter in *Libris de Civ. D.* affirmaverat? Num retractavit unquam *Sermonem XC?* An *Libros de Trinitate?* An *Librum de Doct. Chriſtiana?* Hi tamen erant, qui Artem Magicam aperte profitentes, revocandi aut ſaltem caſtigandi fuiſſent, ſi Sanctus Pater mutatus ſententia fuiſſet, quo tempore ſuas edebat Retractationes.

OBIECTIO XI.

Magiæ omnis ſi quis Patrum unquam, everſor *B. Chryſoſtomus* fuit, *Homil. VIII. in Coloſſ. Serm. XLIII. in Matth. & XXII. in Geneſin*; quibus in eos invehitur, qui Dæmonum cum hominibus concubitum credunt, qui ad certas intentiones

Phy-

Phylacteria, etiam ipſum Evangelium, geſtant, &c.

RESPONSIO.

Reſp. primo. Hominum Dæmonumque mutuum Concubitum alii verum, alii Magorum, Sagarumque, phantaſia, a Dæmone excitata, imaginarium modo eſſe crediderunt; quæ ſententiarum explicatio duplex, etiam duplex eſt in quæſtione de nocturnis Sagarum per aera itineribus: in diverſa ergo circa hasce, pluresque alias quæſtiones, abeuntes Scriptores, Magiam ipſam admittunt, nec in *Chryſoſtomi* textibus quidquam contrarium adparet. Non negant Magiam, ſed ex ea excipiunt vel concubitum cum Dæmone, vel nocturnas per aera in diſſita transpoſitiones, vel utrumque; quod aut negant, aut dubitanter admittunt; inconcuſſa interim Magiæ certitudine. Phylacteria autem, *S. Chryſoſtomus* intelligit vel ipſas res ſacras, ut puta

puta S. Evangelii verba, vel characteres, vel fructus, aliasve res, quas ſuperſtitione quadam, ac ſi aut per ſe, quod minus malum, aut cum Angelorum pravorum auxilio, quod omnium peſſimum, efficaces eſſe homines autumabant, ob idque ad Collum aliasque corporis partes, admovebant.

Et quidem ultimo modo peſſimo ſi non omnes, ſaltem plures, hæc externa corpori adplicuiſſe illi videntur, quos Beatus hic Pater corripuit. Sic enim & *Van Eſpen* videtur crediſſe Tom. IV. Part. III. No. 32. *Et Sanctus Ioannes Chryſoſtomus*, inquit hic Doctor, *Homil. 43. in Matth. Cap. XXIII. invehitur in eos, qui ſua ætate Phylacteria ſua ad Collum ſuum appendebant, vel partem aliquam Evangelii ſcriptam, quaſi virtus Evangelii in Literarum figuris ſita fuiſſet. Neque dubitat idem S. Doctor Hom. 8. in Epiſt. ad Coloſſ. comparare aliquatenus Mar-*

Martyrio contemtum harum vanitatum, quaſi vitam potius amittere, quam has ſuperſtitioſas vanitates adhibere malint. Si enim nullam Magiæ efficaciam eſſe credidiſſet S. Pater, æqua ejusdem non fuiſſet contemtum Magiæ inter, Martyriumque, comparatio. Martyr mortem evadit ſacrificando Idolis; certo, ni ſacrificet, moriturus. Chriſtianus ſi non mortem, ſaltem mortis periculum evadit ſuperſtitione Magica uſus; ni utatur, periturus. Vt nunc qui negat adolere Simulacro, Martyrii coronam obtinet, ſic ille qui potius mori, quam Magiam invocare malit, præmium meretur Martyrii. Ergo credidit *Chryſoſtomus* hæc Phylacteria magica eſſe; & morbi curam a Magicis ceremoniis, ſacris quidem, ut in hiſce ſæpe fit, verbis conceptis, diabolico tamen auxilio peractis, expectari, &, Deo permittente, aliquando obtineri. Sic conſtat ejus comparatio:

paratio: ſi enim in Propoſitione prima dixiſſet: *Martyr mortem evadit, ſacrificando Idolis, ni ſacrificet, occidendus.* Et in altera: *Chriſtianus evadere mortem nunquam poteſt ejusmodi ceremoniis, nunquam enim* Deus *permittit Diabolo curandi morbos poteſtatem, unde ſive Magicis ceremoniis uſus fuerit, vel non fuerit, nec plus nec minus aut morietur, aut ſervabitur. Ergo qui maluit mori potius, quam fœdari per Magiam, palmam Martyrii meruit;* quis non videt concluſionis abſurditatem? Concluſio juſta non eſt, niſi ſupponatur diabolicam exiſtere artem, qua, Deo juſto ſuo judicio id permittente, morbis eximantur nonnunquam ægrotantes. Huic, quandoque efficaci, qui renunciet, qui mori malit, quam ſua in Diabolum fiducia Omnipotentem offendere, is vere dignus corona Martyrii eſt.

Cum autem hic de Phylacteriis, & Amuletis, ſermo fiat, erunt hæc parumper explicanda. Vel collo appendunt, vel geſtant in pera, vel certis apponunt corporis plagis, homines multi, ſive Scedulas inſcriptas aut ſacris verbis, aut impiis, aut ignotis caracteribus; ſive inſecta, & animalia, Bufonem, Ranam, Anguillæ partem; Pannos varie coloratos, maxime quos rubros tinxit Cochinellæ ſuccus; Ungulam alces; Medicamenta, ut Camphoram, Radicem Ninzing Aſiaticam, Chelidonium minus, Semen Agni Caſti, Caſtanea Sylveſtria, Saponem Venetum &c. Porro apponendi geſtandique intentio examinanda eſt. Qui hiſce utuntur, ſpemque utilitatis aut curationis habent, eo quod per res ejusmodi Magos curare morbos credant, vehementer in Deum peccant, a quo ſolo expectanda cura morborum: qui vero vel directe vel indirecte opem

Dia-

Diaboli, Magorum per amuleta miniſterio, hic expectant, horribile peccatum comittunt: qui vero credunt ea, quæ ex Vegetabilium, Foſſilium, Animaliumque regno, petuntur, vi quadam naturali per inſpirationem, aut inhalationem, vel per alium quemcunque naturalem modum in ſolida fluidaque corporis humani agere, mutare, & ex ſtatu morboſo in ſanum convertere poſſe; hos, quamvis forſitan longe plus naturæ viribus adſcribant, quam in hiſce rebus ineſt, non video plus peccare, quam ſi res ſimiles vel per os ingererent, vel ope Clyſterum, Injectionumque, per alia corporis loca admitterent.

Et ſic demum reperio totum hoc negotium a *B. Auguſtino* intellectum, & explicatum fuiſſe, *Libro de Doctr. Chriſt.* ubi de Amuletis ſermo eſt, ſic ajente: *Aliud eſt dicere: Tritam iſtam herbam, ſi biberis, venter non dolebit; & aliud eſt*

dicere: Iſtam herbam Collo ſi ſuſpenderis, venter non dolebit. Ibi enim probatur contemperatio ſalubris, hic ſignificatio ſuperſtitioſa damnatur. Quamquam ubi præcantationes, & invocationes, & caracteres non ſunt, plerumque dubium eſt, utrum res, quæ alligatur, aut quoquo modo adjungitur ſanando corpori, vi naturæ valeat: quod libere adhibendum eſt; an ſignificativa quadam obligatione proveniat: quod tanto prudentius oportet cavere Chriſtianum quanto efficacius prodeſſe videbitur. Sed ubi latet qua cauſa quid valeat, quo animo quisque utatar intereſt duntaxat, in ſanandis vel temperandis corporibus, ſive in Medicina ſive in Agricultura. Atque hæc de Phylacteriis & Amuletis.

OBIECTIO XII.

Magiæ falſitatem omnis, qui præoccupatæ mentis non eſt, clare perſpicit

ſpicit in Iudicum teſtimoniis, Magorumque Confeſſionibus: ita ut ſapientes Iudices nonniſi deliramenta horum in examine detegerent; Sagas in Lecto tota nocte cuſtodibus ſervantes, easdem mane aſſeverare audirent, ſe ea nocte longo itinere a Diabolo latas in conventum Magorum Sagarumque fuiſſe, eos, qui ſimul conveniſſent nomine ſingulos Iudicibus appellaſſe; cum interim hos, quos nominabant, noctem in lecto tranquillos transegiſſe, æque quam priores, compertiſſimum eſſet: juſſos a Iudice Magos, ut vere Magicum ſpecimen ederent, fore tunc ut carcere demitterentur, nunquam id potuiſſe: tandem horum complures confeſſos fuiſſe ſola intentione oſtentationis, terroris, gaudii, & omnium maxime lucri, ſe & Diaboli commercium, & initum cum illo

 pactum,

pactum, & mirabilia a ſe ideo patrata, de induſtria finxiſſe, & jactaſſe.

RESPONSIO.

Reſpondeo per antitheſin: Magiæ efficaciam numero longe plures judices teſtati ſunt, ob ea, quæ ipſis Magi Sagæque affirmarent; ob ea quæ ſinguli ſeorſim primum examinati, demum vero omnes ſimul collecti, alii de aliis affirmarent, & vel facta magica, vel itinera nocturna, ſinguli ſingulorum ſic confirmarent, ac primum privato in examine ſinguli & de ſe, & de aliis, confeſſi eſſent. Magos aliquando juſſos Magiam veram ſic exercuiſſe, ut judices, Principesque qui adeſſent, de Magiæ virtute ſtupenda convicti eſſent, ut in præcedentibus manifeſto conſtitit: Magos complures mortem ſubiiſſe, qui ad rogum usque adhuc ſperaſſent fore ut Diaboli auxilio eriperentur, Magiamque nunquam

quam negarent. En argumentum, contra argumentum: quale nam autem alterum refutet, reſponſa ad ſeq. Objectiones pandent.

OBIECTIO XIII.

Magorum ac Sagarum plerique vix Religionis principia a limine ſalutarunt; ab indigentibus parentibus, ignorantibusque, peſſime educati, egeſtateque confecti, dum a ſuorum ſimilibus divitias per Magiam comparare ſe poſſe, Diabolumque hic Deo præſtare audiunt, facile in hoc facinus alliciũntur. Adde quod, præ craſſa Sacræ Religionis ignorantia, eorum plerosque tam parum futuræ felicitatis tangat deſiderium, ut in proſperitate terrena ſpem omnem locent felicitatis, & quidquid ad eandem obtinendam aptum arbitrentur, id unice amplectentur. Adde hos

homines paſſim hypochondriacos eſſe, atrabiliarios, quibus tetræ ideæ verſari præ oculis ſolent, & quibus præprimis tanta vis imaginationis eſt, ut iterato facta ſeu a Dæmone, ſeu a ſceleratis hominibus, repræſentatio, totam animam indelebiliter ſæpe occupet. Quanta autem Vis imaginationis ſit ab uno homine in imaginationem alterius, viceque verſa; imo quantam vim habeant exhalationes, ſeu tranſpirationes, per vividiſſimam imaginationem motæ, corpore expulſæ, perque atmoſphæram in corpus ac cerebrum alius hominis immiſſæ, atque acceptæ, ex eo ſolo concludi poteſt, quod *Verulamius, Paracelſus,* & *Andreus* eam vim ſolam abunde ſufficere ad omnia miranda Magorum per cauſas plane naturales exponenda crederent, & Magiam, qua Magiam, qua Artem diabolicam, ex

mundo

mundo proſcriberent. Quippe vera ſic credere, vera eſſe jurare Magos, & Sagas, quæ unice debeantur imaginationi: poſſe enim eos in ſomno ſic a Diabolo diſponi, ut inconcuſſa ea credunt eſſe, quæ ſomno tali vividiſſimo, atque protracto, videre ſibi viſi ſint. Incredibilem præterea eſſe vim imaginationis, & determinatæ in vafris hominibus nocendi voluntatis poteſtatem: enormen quoque Spirituum, exhalantium de corpore hominum malevolorum, tam in propinquos vel homines, vel res, quibus nocere in animo habent; ſtupendamque virtutem Spirituum irritatorum & exhalantium de hiſce vel rebus, vel hominibus, quibus Malefici nocuerant, atque in ipſa Maleficorum corpora retrogradorum, idque haud in vicinia duntaxat, verum etiam ad plurium, imo ad 100 Millia-

 rium

rium diſtantiam: Ita ut ridiculi eſſe videantur illi, qui Naturæ legum in Maleficorum Operationibus ignari, virtutem pravorum Angelorum ad easdem explicandas convocant.

RESPONSIO.

Reſp. 1ma. Facile concedimus de plebis, Eccleſiæque fæce, Sagas multas & Magos eſſe; ea conditione tamen ut ejusmodi, ſi non noſtra, ſaltem Avorum memoria, in Principum, in Eruditorum, in Nobilium ordine, extitiſſe concedant, qui hoc objiciunt. Sed ſint cuncti egeni, ſtupidi, fide moribusque corrupti. Hos profecto hoſtis generis humani tanto facilius ſuum in rete capiet.

Reſp. 2da. Gratis aſſeritur omnem hanc immenſam turbam Magorum, & Sagarum, atrabiliariam eſſe: atra bile, ſeu Melancholia correptos, plures fuiſſe ex hiſtoria quidem patet, maxime cum diutur-

diuturnos Carceres, Sævasque Torturas, iterato ſuſtinuiſſent; quibus vel jocoſiſſimi mortalium atram ſibi bilem conſciſcerent; ſed ſimul audaces homines, a melancholia remotiſſimos, per omnes actus ſuos, reſponſionesque Hiſtoria Magiæ nobis præbet abunde.

Reſp. 3tia. Imaginationis miram ac ſtupendam, nec raro delendam vim eſſe, nemo non novit, nemo aliquando non dolet: verum tantæ virtutis, extenſionis, amplificationisque eandem eſſe, ut vi imaginationis in lædendum hominem, pecus, atque frumentum determinatæ, humores corporis moveantur; ut nata exinde tranſpiratio characterem vivæ hujus imaginationis ſibi impreſſum, ſecum intime commiſtum, gerat; ut hic ſtupendus Character abſolute præpediat, ne, quæ alias tranſpiratio mox ab Atmoſphæra abſorbetur & annihilatur, jam ſpirituali imaginationis motæ impreſſione

ne integra in abſorbente Atmoſphæra conſerventur, integra per Atmoſphæram, vento quantumcumque adverſo, deferatur a motu, ſemel ab imaginatione hominis nocituri immiſſo, in diſtans plurium paſſuum, multarum orgyiarum, imo non unius, ſed centum milliarium; quis adeo demens ut hæc gratis aſſerentibus gratis concedat? An, qui Magiam negaturi, ejusmodi titivilitia gravi apparatu proferre audent, bonorum argumentorum non oſtendunt penuriam? An non miſerandum eorum eſt, qui ut rem captu difficilem, veram tamen, explodant, aliud quid tam ſibi, quam nobis, captu impoſſibile, obtrudere ſatagunt?

Profecto ſi omnis incantatio vera, non per diabolicam Magiam, ſed per explicitam mox vim imaginationis unice peragatur, oportet eam inexhauſtam, immenſamque eſſe. Mota imaginatio Ma-

gorum

gorum Ægyptiacorum, Ranas ſibi repræſentantium, emanavit cum tranſpiratione raniformi non in *Pharaonem* Ægyptique Principes ſolos, ſed in Urbis *Taneos*, ac vaſti Regni incolas omnes; & quidem ſic, ut neque puer aut ſenex, neque Vir aut mulier, in tota *Ægypto* eſſet, qui non ubicumque locorum Ranarum Legiones cerneret, eaſdem diu noctuque audiret coaxantes, atque inſilientes in ſe & ſentiret, & videret; dum interim nulla in Regno Rana adeſſet, niſi conſueto ante hanc plagam more. Nonne ad negandum quod ſupra naturam in Magia inveniunt, imaginationem ſuam, inconſtantem illam, errabundamque corruptæ naturæ noſtræ facultatem, adeo ſupra naturam extollunt, ut longe plus difficultatis in Magia explicanda ſibi conſciſcant, quam nobis ejusdem per auxilium Diaboli patratæ expoſitio pariat?

Cum

Cum jam tertia vice Argumentorum ordo me iis reſpondere jubeat, qui a Magorum, præſertim autem Ægyptiacorum, operationibus Satanam plane excludentes, totum eorundem opus ad cauſas naturales referre contendunt; adnectere hic debeo ipſam Textus Libri *Exodi* de Magis *Pharaonis* expoſitionem *Rev. Meſenguy*, quem, ut S. S. Bibliorum haud minus doctiſſimum, quam piiſſimum Commentatorem, Eruditi exiſtimant. Eſt in *Tom. II. Cap. V.*

„Hoc, atque ſimilia relata a S. Scri-
„ptura Facta, an Operationes magicæ
„dentur, dubitare non permittunt. Veri
„Magi dantur; Homines ſcilicet, com-
„mercium habentes cum Dæmonibus,
„horumque ope res nonnullas efficien-
„tes, quæ naturalem hominum ſuperant
„poteſtatem. Id quidem negari non
„poteſt, quod quidam effectus Magia
„adſcribantur, qui vel extra Imagina-

„tionem

„tionem incenſam, vel extra nefandam „mentitorum Magorum impoſturam, „vel extra errorem atque ignorantiam „illorum, qui quidquid limitatioris ſui „intellectus cancellos excedit, cauſis ſu„pernaturalibus tribuere ſolent, nullibi „plane exiſtunt. Verum enim vero in„tellectus perperam ſuperioris dicti, ac „periculoſæ admodum incredulitatis in„dicium foret, id omne aut imagina„tioni, aut impoſturæ, aut ignorantiæ, „aut alteri cuicumque naturali cauſæ, „adſcribere velle, quod Sacra Biblia ad „Magiam, Dæmonisque operationem, „indubitanter referunt. Sin enim au„toritates adeo manifeſtas explicationi„bus violentis, & Traditioni ignotis, „eludere fas eſſet, licentia opinandi „effræna fieret; neque vel unica, quam „S. Scriptura refert, Veritas exiſteret, „quam temeraria Philoſophia ſuis ar„gutiis, ſeu ſophiſmatibus, non labe„factaret.

„factaret. . . . Sufficiat id nobis probe „noſſe, quod Deo placuerit permittere, „ut ii, qui Miniſtri & Inſtrumenta Dæ- „monis erant, divina *Moyſis* miracula „ad certum quendam terminum imita- „rentur; quodque Dæmonis artificio „atque poteſtate hæc efficerent.“

OBIECTIO XIV.

Falſo tribuitur Magia virtuti diabolicæ, eo quod opera Magorum dicuntur homines evomere Ranas, Bufones, Scorpiones, Anguillas, Clavos, Cultros, Gladiorum enormes portiones, Linum, Stuppam, Aciculas, Oſſa integra, Ligna, Lapides, &c. non ſemel modo, ſed pluries, imo per menſes annosque.

Nam 1mo hæc omnia plebis debentur inſcitiæ & credulitati, qua aſtuti Magi Sagæque abutantur, ut dum ejusmodi animalia, corporaque, ſupponere,

ponere, mira ſua aſtutia, atque dexteritate norunt, ignarum vulgus eosdem virtute naturam ſuperante pollere exiſtimet. Hujus facinoroſæ ſuppoſitionis rerum exemplis Hiſtoria ſcatet, eventusque quotidiani confirmant.

Sed 2do, ſi admitteremus omnes haſce Hiſtorias veriſſimas eſſe, ne minimum quidem Magiam diabolicam eſſe probarent. Bibliothecam Hiſtoriæ & naturalis & medicæ pervolvendo & hæc, & longe alia Animalium Inſectorumque genera, ferrum, æs, plumbum, cultrorum, gladiorum, ſagittarum, vitri fracti, fruſta haud exigua, acus, aciculas, &c. vel vomitu vel alvo, vel utero, vel pulmone, vel veſica urinaria ejeciſſe, legimus, quas ejectiones Philoſophi & Medici non niſi naturalibus adſcripſere cauſis: ita quidem ut in-

ſecta & animalia ex ſemine exiliſſimo, ignoranter ſeu inſpirato, ſeu deglutito, & per fotum nutrimentumque domicilii nutrito, excluſa, excretaque fuerint, & metallorum lignorumque fruſta a pueris, ab amentibus, imo ab hominibus vafris ad pecunias colligendas deglutita, naturali modo e corpore eliminentur.

RESPONSIO.

Reſp. ad 1^{mam} Solutionem. Aſtutiam atque dexteritatem Præſtigiatorum frequenter miremur oportet, eamque haud raro ad ſtupendos ejusmodi vomitus alvosque exhibendos admotam fuiſſe, ex veriſſimis novimus experimentis. Verum quoque indubitatiſſimis experimentis novimus, corpora ejusmodi mirifica multo majora, quam ab homine deglutiri potuiſſent, & adeo dum evomerentur, in viarum anguſtiis hærentia, ut

ab

ab adſtantibus Medicis digito extrahienda eſſent, certo certius humano de corpore prodiiſſe, ut Parte I. Cap. I. conſtitit. Non concludamus proinde ex fictis vera non dari, ſed vera extare, quia fingitur. Suum non negat Pantomimus exemplar. Neque aſtuta Virtutis ſimulatio nulla mortalium pectora vera virtute ornari docet; imo potius ſimulatio prototypi veritatem demonſtrat.

Reſp. ad 2^{m} Solutionem. Clari Viri qui vel legerunt, vel ipſi viderunt, per varias corporis vias heterogenea corpora, in objectione enumerata, eliminari, idque modo penitus naturali; nimium concludunt, ſi ejectionem ſimilium omnem ſoli tribuant naturæ. Vidi cum ipſis, ab infantibus puerisque deglutita, & vomitu denuo reddita ligna, oſſa animalium, nummos; glomeres ſerici, pannos; ut profecto aut deglutiri, aut vomitu ejici, præ mole, rigi-

 ditate,

ditate, aſpredineque, potuiſſe mirarer. Minime vero inde conſequitur id, quod quæcumque ſimilia horum perhibentur, modo æque naturali contigerint. Hoc tamen ut nobis perſuadeant Autores nonnulli, mirifice ſe torquent. Concedimus in morborum hiſtoriis multa *primum* nimia credulitate pro veris dari, quæ arte præſtigiatrice naturali prodierint: *Secundo* multa vera eſſe quæ de deglutitis, ejectisque enumeratis rebus enarrantur. Ipſe dedi hiſtoriam Militis, cui cum ſuis combibonibus id moris fuiſſet, ut ad noctem omnes ebrii ſua ſinguli pocula vitrea dentibus ruditer commolirent, ac deglutirent. Vide *Tom. XV. Rat. Med. Cap. III.* Alius militis, qui Nummorum aureorum bonam copiam, ne eam ſibi furarentur hoſtes, deglutierat, diu retinuerat & tandem artificioſo valde vomitu, denuo expulerat, *Tom. I. Rat. Med. cont. Part. II.*

Cap.

Cap. VII. Infantis demum magnum nummum deglutientis, ac poſt 63 dies alvo reddentis. *Ibid. Tertio.* Sponte quoque fatemur inſectorum, etiam majorum, ovula ignoranter poſſe deglutiri, & ubi excluſa fotaque creverint, per Superiora aut Inferiora eliminari. Ita ut quidquid naturali modo explicari poſſit, ad ſupernaturalem minime referamus. Laudamusque vehementer omnes, qui, quoad ejus fieri poſſit, nihil omnino ad ſupernaturales cauſas referant, quod explicari intelligique per naturales poſſit.

Verum enim vero poſt centenos ſic expoſitos caſus, id minime conſequitur, ut non contigerint, quos legibus naturæ non explices. Provoco ad Hiſtorias a me *Partis I. Cap. III. §. III.* enarratas. Si, qui has prodiderunt Autores, teſtes fuerint autopti; ſi iidem ſapientia, eruditione, judicioque eminuerint; mul-

tam merentur a nobis fidem: Si ſimilia phænomena obſervata ſint inſtrumentis, atque caracteribus, in lecto inventis, & ablatis iisdem mox ceſſaverint; ſi apud alios omnia ſymptomata, per menſes continuata, mox ſiluerint, ex quo Maleficus, multa pecunia illectus, magia magiam ad lectum ſolverit; ſi poſt eductionem acutorum, vulnerantiumque corporum, mox ſalus citra incommoda vulneraque redierit; utique fateamur neceſſe eſt, quemadmodum in multis impoſturam, ſic quoque in non paucis inconcuſſam prædominari veritatem. Atqui ita ſe res habet, ut hiſtoriæ veriſſimæ, loco mox laudato enarratæ, fidem faciunt. Ergo non omnium negatio, ſed prudens fictorum a veris requiritur diſtinctio.

Exemplum hujus egregium dedit nobis anno 1755. Clar. Vir *Paulus Valçarenghi*, in *Diſſert. epiſtolari ad Epiſc.*

Vero-

Veronenſem de Iuvencula Veronenſi, quæ Saxa, lapides, variæ molis & figuræ, fruſta vitrea, & ferrea, acus, catenas ferreas, &c. jam XIII annis, per ſuperiora & inferiora eliminabat. Sic enim naturalem hanc omnem operationem eſſe roſtris unguibusque defendit, ut tandem finem hoc modo imponat: *Nollem tamen quempiam unquam inde fortaſſe deducere me ideo, quod in allatis circumſtantiis naturales ſolas ſufficere cauſas, opinor, nulloque modo Dæmonis hic actionem admitto, id ſemper, & in aliis quibuscumque caſibus, ſentire velle. Dementis enim & ſceleſti hominis hoc eſſet, ſacrisque Paginis e diametro oppoſitum: quod ideo a me alienum eſt, atque, favente Deo, in poſterum quoque futurum ſemper confido.* Et quia egregii *Mercklini* ſententiam tam appoſite hic referat *Valcarenghius*, nequeo quin eandem hic inſeram. „Credulitate laborant, inquit

 „*Mer-*

„*Mercklinus*, & in exceſſu peccare vi-
„dentur: Equidem inter morbos nul-
„lum prorſus ad incantationem accer-
„ſere decet, etiam ſi abſtruſiſſimis, &
„inſolentiſſimis ſymptomatibus ſtipatus;
„niſi eum ex naturalibus, vel potius
„præternaturalibus cauſis deducere nul-
„lo modo licuerit, adeoque omnem na-
„turalium cauſarum poteſtatem trans-
„gredi ac ſuperare deprehendimus; *tunc*
„*enim de ſupernaturalibus*, *ſeu transna-*
„*turalibus cogitandum:* alias ſocordis &
„ſimplicis ingenii indicium eſſet ad ſu-
„pernaturalia confugere velle, ubi na-
„turalia ſuppetunt.“

Hic quoque Viri, neque creduli, neque præoccupati, magni *Hoffmanni*, modus dijudicandi erat, *Tom. IV. Diſſ. de potentia Diaboli in corpora.* Pro fundamento dicendorum *Plinii Hiſtorici* hanc ponit ſententiam: „Quemadmodum
„multa fieri non poſſe, priusquam facta

„ſunt,

„ſunt, judicantur; ita multa quoque, „quæ antiquitus facta, quia nos ea non „vidimus, neque ratione aſſequimur, „ex iis eſſe, quæ fieri non potuerunt, „judicamus: quæ ſumma inſipientia „eſt.“ Applicat deinde hanc *Plinii* ſententiam ad diſputationem de Magia, & æque eos damnat *qui nimium Diabolo & incantationibus Sagarum tribuunt, eaque, quæ ex mere neceſſariis & phyſicis cauſis fluunt, hiſce adſcribunt; cum alii contra plane nihil potentiæ Diaboli concedant, imo operationes ejus in corpora penitus negent. . . Certe in rebus Facti ſola autoritate eſt nitendum. . . Iam autem num majori unquam autoritate hiſtoria Factorum firmata, & roborata ſit, quam ea, quæ docet varios effectus Diaboli in corpora naturalia, & hominis, merito anceps hæreo.* Gravis hæc gravis Autoris ſententia eſt.

OBIECTIO XV.

Si quid veri Magia haberet, ſi Magorum conſtarent cum Dæmonibus pacta, an non cerneremus Sagas, Magosque, divites, quod Deo, ſummo bono renunciantes, Angelo prævaricatori, principi potentiſſimo, ſe totos dent; divinosque deferant honores? Et re infernalis hujus Principis eſſet, eos divitiis cumulare, quo & fideles ipſi manerent, & exemplo verboque multos alios a Deo apoſtatas, qui ſibi, ſuperbiſſimo Spiritui, cultum divinum præſtarent, redderent. Interim an pauperior, an egeſtate preſſior, an miſeriis cumulatior, gens tellure geritur, quam ea Sagarum Magorumque? Vix videtur inanitatis Magiæ clarior eſſe, validiorque Demonſtratio.

RESPONSIO.

Reſp. I^ma^. Si Magiæ exiſtentis demonſtrationem omnia hucusque dicta dederunt, non dantur oppoſitæ ſententiæ demonſtrationes.

Reſp. II^da^. Noruntne, qui hoc objiciunt nobis, ſic omnes Maleficos, ut non niſi egenam totam hanc plebem eſſe tuto aſſeverent? Nos profecto, illosque illorum pars plurima latet, cum ſuo tenebrarum Principe tenebras amans, quo certius, diutiusque, noceat. Cæterum Hiſtoria nos docet Viros principes, homines ſapientia, divitiis, ſummisque dignitatibus inclytos, Magiam excoluiſſe.

Reſp. III^tia^. Etſi verum ſit eorum, qui judicium in manus incidunt, plures multa premi egeſtate, minime hoc ad artem negandam facit. Fallax Spiritus ſuos fallacia paſcit, captosque in rete tenet. Lucro pauculo ſpem facit majo-

ris,

ris. Spe ſemper allecti, alacriter ſua impietate pergunt. Exempla hoc aliis in rebus confirmant. An noſtra Alchemiſtica gente pauperiorem noris? An dilapidatis cum propriis, tum divitum, quorum crumenas emunxerint, pecuniis, eo ardentiores in Lapide philoſophico quærendo, obſtinatioresque, non videris? Simulatum quandoque lucri tantillum ſummas in ſpes erigit animos; cum autem ſpes longa corpora ad longævitatem disponat, longam Alchemiſtarum vitam magnus *Boerhaave* hinc explicabat. Interim egeni vivunt, pauperes moriuntur. Si in Arte fallaci, atque impoſſibili, ſpes ſic obcœcat hominem, quid in Magia non debet facere, quando ſubinde quid lucri miſeris ſuis afferat cultoribus? Ipſaque hac ſpe Diabolus illos ſibi arctius devincit, ut impietate in Deum, injuſtitia, odioque in proximum, eo ſecurius pergant.

Obie-

OBIECTIO XVI.

Abunde conſtitit per ea, quæ *Partis II. Cap. I.* fuſe dicta ſunt, Magiam maximam originis partem præjudiciis cum Vulgi, tum Iudicum, ipſorumque *Inquiſitorum fidei*, debere; conſtitit millenos homines Magiæ reos habitos eſſe, qui, quid Magia eſſet, ne unquam quidem audiviſſent: conſtitit Iudicum ſæpe avaritiem inſatiabilem criminationes, a præjudicio & ignorantia natas, multiplicaſſe: conſtitit denique accuſatorum confeſſiones, aſtutia, & horrenda, inauditaque crudelitate, extortas, ab iisdem tamen, ſuam innocentiam per omnia ſacra teſtantibus, centies revocatas fuiſſe. Ita ut ne umbra quidem Magiæ poſt hæc omnia ſuperſit, ſoliusque & ignorantiæ, & barbariei, & auri ſacræ famis, figmentum ſit.

RESPON-

RESPONSIO.

Reſp. I^ma^. Hiſtoria Magiæ iſta, a Magiam negantibus tradita, Hyperbolam in eo ſapit, quod vera quædam exaggerando, & neceſſaria tacendo, falſam nobis rerum exhibeat effigiem. Quando temporum illorum calamitatem lugent, cur complurium cum Eccleſiaſticorum, tum civilium Iudicum, eruditionem non attendant? non laudent æquitatem? non manſuetudinem, integritatemque extollant? Cur confeſſiones citra blandimenta minasque, citra torturam aut crudelitatem omnem factas, atque Maleficorum ſive obduratorum, ſive reſipiſcentiam, teſtimonio ipſo confirmatas, callidiuſcule reticent?

Reſp. II^da^. Neque ſi exaggeratio Iudicum ignorantiæ, crudelitatis, avaritiæque, nulla hic peccaret, an probaret id, quod Objectio profert, argumentum? Qui hoc modo ratiocinantur, videant,

deant quo præcipitent ſeſe. Quando anno 64 *Romam* flammis in ſui oblectamentum *Nero* Imperator conſumſerat, ac incendii culpam in Chriſtianos, jam undique odioſos, conjiciens, numeroſiſſimos illorum, tanquam incendiarios, crudeliſſimæ morti expoſuerat; an Romani, qui innocentiæ Chriſtianorum convicti erant, bene concluſiſſent nec extare, nec extitiſſe unquam, incendii crimen? Si *Verres*, ſi *Mezentius*, ſi *Nero*, *Domitianus*, & id genus centeni alii, homines quos odio habebant, quorumve inhiabant poſſeſſionibus, furti, cædis, proditionis crimine accuſaverint, mortique tradiderint, qui omnes tamen fuere innocentes; an qui hanc gentem innocentem plorabant, ſi nullum unquam furtum, nullum læſæ Majeſtatis crimen, nullum homicidium extitiſſe concluſiſſent, nonne riſiſſemus illos? Et ut aliquid proximius in rem dicam; Non ſine

animi

animi dolore & moerore fatemur tempora extitiſſe, quibus hominum haud ſane pauci Hæreſeos accuſarentur, Inquiſitorum ignorantia, crudelitate, auri cupiditate, ad falſam ſui accuſationem adigerentur, & vel morti, vel bonorum confiſcationi, vel exilio adjudicarentur, atque ad ſententiæ executionem usque integræ ſuæ fidei Deum teſtem invocarent. Numquid ergo ſecundum hoc ſuum principium, & jure quidem, conficient Hæreſin nullam vel extare, vel extitiſſe unquam? ut igitur cum tanta Orthodoxorum falſa hæreſeos accuſatione, & damnatione, Hæreſis tamen extitit ſemper, ita ſimilis concluſio & de Magia erit.

OBIECTIO XVII.

Ipſa Hiſtoria Magica nihil apertius docet, quam quod mera impoſtura, ridicula jactantia, arsque plane præ-

ſtigiatrix

ſtigiatrix ſit. Et Sacræ Paginæ hoc ipſis hiſce verbis teſtantur, hoc credidit Eccleſia vetus, hoc multoties aſſeruerunt Eccleſiæ Patres, Doctores, Hiſtoriographi; quemadmodum toties contra Adverſarios noſtros, quidquid reclamaverint hi, demonſtratum fecimus. Opus tamen eſt novis hoc confirmare demonſtrationibus, ut convictus quisque ſit auguria, incantationesque individuas Idololatriæ comites eſſe, & ut olim, ita adhuc apud idololatras gentes, ut ut ridiculas, perpetuo exerceri.

Primo conſulendus hic *Kæmpferus* eſt, tam in *Hiſtoria Iaponiæ*, quam in *Amœnitatibus exoticis*. In *Hiſt. Iap. Lib. III. Cap. V.* ordinem religioſum *Iammabos* Sacerdotum montanorum deſcribit, ſe morbos magice curare contendentium, idque pilulis confectis ex charta, in qua Monachus

ad enarrationem ægrotantis inſcribit characteres, hanc in idoli locat altari, miris geſticulationibus ſacram facit, confectasque ex eadem pilulas, *Goof* dictas, cum aqua de flumine, aut fonte, non minore ſuperſtitione hauſta, porrigit ægro. Quam inanem atque fallacem hanc prætenſam Magiam ipſi ducant *Iaponenſes*, vel ex eo liquet, quod ſuum *Goof* non ſumant, niſi quando irrita conſueta Patriæ Medicina, morbus in deſperationem tendit. Quantum ad cæteras decantatæ *Iaponenſium* Magiæ partes attinet, in revelandis Arcanis, in Accuſatorum culpa innocentiaque detegenda, in corporibus adverſus arma & ignem armandis, nullam unquam demonſtrationem deprehendit.

In *Amœnitatibus exoticis politico-phyſico-Medicis Faſciculo III. Obſ. XV.* idem *Kæmpferus* exhibet nobis

Per-

Perſarum, & *ulterioris Aſiæ Indorum* Magiam, in qua *p. 651.* Dei *Wiſthnu* feſtum, cui cum variis Europæis adſtitit, deſcribit. In hoc feſto *Malabarico* Veſtales virgines, huic feſto peculiariter ſacras, Sacerdotes populo primum proferunt modeſtas, reverenterque, quemadmodum ad ſacra decet, incedentes: mox dein genios pravos in eaſdem, ut ajunt, immittunt, ſic ut nullæ hic deſint Dæmoniacorum geſticulationes. Tandem quo Idoli Majeſtatem poteſtatemque plebs reſciat, adoretque, Veſtales horæ ſpatio in Templo, præſente nemine, morantur, elapſaque hora has æque quam principio, modeſtas, compoſitas, reverentesque, exhibent populo Sacerdotes.

Verum *Kæmpfero*, cæterisque *Europæis* viſum hoc probabile fuit, Electuarium ex herbis inſaniam, con-

 vulſio-

vulſionemque inferentibus, compoſitum, Veſtalibus datum fuiſſe; unde Dæmoniacarum conſimiles redditæ fuerint: in Templo vero, quemadmodum *Indo-Batavus* quis per oſtii foramen vidiſſe ſe putat, porrectum Virginibus Antidotum fuiſſe. Et *Obſ. XVI.* totus eſt hic Itinerator doctus in Ligatura, ſive conjugalis copulæ impedimento *Indorum*, ac potiſſimum *Macaſſarorum*, deſcribundo; notatque Chriſtianis Orientalibus, iisque ditioribus, moris eſſe, ut Magus, vel Saga, Matrimonialibus Ceremoniis adſit ipſe, vel ipſa, quæ deligare, ſi Maleficus quis ligaſſet, actutum poſſet: quibus Ceremoniis ipſum ſe interfuiſſe aſſeverat quidem, at vero vanas modo geſticulationes, falſas ſuppoſitiones, merasque impoſturas eſſe, cunctas hasce ceremonias arbitratur.

Vidit

Vidit itidem *Kæmpferus* commune illud ſpectaculum *Indorum* in *Deæ Rauni* honorem, quæ ipſa olim Heroina, non niſi fuſo cruore, ludisque palæſtricis, ſolere delectari dicitur. Septem igitur nobiles Athletæ a machina peralta duabus uncis ferreis, per muſculos dorſi adactis, ſuſpendebantur, alter poſt alterum, una manu gladio, altera ingenti clypeo, muniti. Tribus continuis vicibus templum hac mobili machina circumvecti, fortiter arma Laniſtarum more vibrabant; tum etiam Caput, Axillas, & Crura hiſtrionum lepore, veluti per aera natantes, motabant, ne minimum quidem ex ſuis actionibus, & ex crudeli cruentaque ſuſpenſione doloris indicium præbentes. Clarus autor totum valido narcotico, neutiquam vero cauſis ſupernaturalibus ullis, tribuit.

Secundo. De Nigritarum Magia plures teſtes a Magiæ Defenſoribus laudantur. Verum invenimus teſtes haud ſane paucos, qui & longitudine temporis, quod apud ipſos triverint, & commercio, quod continuo cum iisdem habuerint, autoritateque, qua iisdem complures annos præfuerint, majorem ceteris fidem merentur. Porro rident hi cunctam illorum Magiam, tanquam mera idololatrorum Sacerdotum præſtigia, licet hæc vero cum Dæmone commercio fieri cenſeat plebs credula.

Sic *Wilhelmus Boſmann*, qui longa annorum ſerie, *Batavæ Societatis Indicæ occidentalis* autoritate, præfuit Nigritis ad *aureum*, ut vocant, *littus* in *Guinea*, *Epiſtola X.* longe lateque deſcribit nobis rudis hujus *Africani* populi Auguria; ſalſe autem ridet ſacerdotum, aut Magorum calliditatem,

tatem, quod in fictis ſuis ſive auguriis, ſive auſpiciis, mille adhibeant imponendi artes, ne fucum plebs ſubolfaciat. Vt *Boſmannus*, ſic *Joannes Morgan*, Anglicus ſcriptor, *Hiſtoriæ Barbariæ Tom. I. Cap. V.* relata infelici expeditione *Africana* Imperatoris *Caroli V.*, ejusdem ita infortunatæ in cauſas indagavit, cum ipſo in loco eſſet, idque eo attentius examinavit, quod Claſſis navalis imperatoriæ clades Maleficio tribueretur. Hiſtoriam hanc ex Gallico Autore *Laugier de Taſſy*, atque ex *Algerinorum* relatione, Diabolo adſcriptam traditurus, in anteceſſum nos præmonet anilibus fabulis, quam veritati, ſimiliora cuncta eſſe, quæ perhibent illi.

Doctus Vir *Joannes Egede*, in Libro de ea *Americæ* ſeptentrionalis parte, quæ *Vetus Grœnlandia*, ſeu

Fretum Davis, vel *Davidis*, appellatur, *Cap. XVII. De Religione*, ſeu potius ſuperſtitione, *hujus populi*, apud quem *Daniæ* Regis juſſu Miſſionarii munere XV. annorum ſpatio functus eſt, multa nobis retulit eorum, quæ Incolæ de ſuis & Magis, & Exorciſtis, ſecum communicaverant, hosque didicit ab illis eſſe diſtinguendos in Viros ſpectabiles, cum Spiritibus cæleſtibus converſantes, momentoque temporis ex ædibus in ſummos cælos raptos, ubi a Viris ſapientibus, prædeceſſoribus ſuis, inſtruuntur de agendis; & in Magos, ac maxime in Sagas, quæ ſua Magica arte hominibus nocere in vita bonisque contendunt; priores multo honore donisque gaudere, poſteriores vilipendi, imo quandoque, ut ſocietatis humanæ peſtes, morte plecti. Porro utriusque generis artificia Autor,

tor, poſt XV. annorum experientiam, non niſi mimica, & lucrificabilia eſſe, arbitratur.

RESPONSIO.

Reſp. 1ma ad ſingulas Objectionis partes ſimul. Qui retulere has obſervationes Autores, ſe Magiæ negatores declarare minime verentur, adeoque teſtimonia pauxillulum ſuſpecta reddunt. Conceſſis vero, quæ volunt, omnibus, conſequitur id, ut vera Magia haud ex æquo apud ſingulas idololatras gentes exerceatur; utque ſint, apud quas plane præſtigiatrix duntaxat ſit; ſicuti ex prioribus conſtitit eſſe, quæ veram eandem poſſideant, colantque. Verum vix admittere negantem ipſorum ſententiam poſſumus, propter ea ipſa, quæ ipſis inter narrandum hinc inde elapſa ſint. Quæ ordine hic enarrare operæ pretium erit.

Ac *primo* quidem *Kæmpferus* in ſua prima hiſtoria relegendus eſt. Eo quod *Iaponenſes* ſuas ſacras pilulas non ſumant, niſi in ſummo moriendi periculo, credit nullarum virium easdem eſſe, cum alias maturius easdem adhibituri eſſent. Non video concluſionem juſtam eſſe; nam videtur hoc medicamentum magicum non niſi ſupremo morbi diſcrimini reſervari, hincque maturius non aſſumi: quia vero tunc aſſumunt *Iaponenſes*, idque perpetuo; an non inde juvamen ſæpe habere videntur? Profecto uſus obſoleviſſet, ſi ſacerdotum ars mere ludicra foret.

In *altera* hiſtoria idem Itinerator, ac Medicus, cenſet *Veſtalibus Virginibus* Electuarium ex herbis, convulſionem fatuitatemque generantibus, porrectum fuiſſe, ut inſanirent: & quod Dæmoniacarum more inſanientes, inque Adytum Templi reductæ, intra horam ſapien-

pientes modeſtæque in populum remitterentur, dato adſcribit Antidoto. Quo utroque & inſaniam, & ſanam mentem faciente Medicamine, ſacerdotes credit fucum populo facere, ac ſi ipſi Genios pravos in Veſtales immiſiſſent, & *Dei Wiſthnu* potentia tanta eſſet, ut fugatis Dæmonibus ſana cuique mens rediiſſet. Ad confirmandam autem ſuppoſitionem ſuam, quam mirificæ ad cerebrum corpusque turbandum ſint potiones *Malabarorum*, expertum ſe narrat in ſe ipſo, ſociisque ſuis fuiſſe, dum ab illa gente convivio excepti, ludicrum omnino exhiberent ſpectaculum.

Nullam ergo Magiam diabolicam dari ratus *Kæmpferus*, cum videret *Veſtales juvenculas* ex ſeriis modeſtisque mox dæmoniace furibundas, audiſſetque hoc à ſacerdotum coetu Cacodæmonibus, a ſe in easdem miſſis, adſcribi, quod ipſe fieri negabat poſſe, maluit Electuarium inſanum

ſanum pro cauſa ſuſpicari; cujus ſuſpicionis nullam vel minimam rationem habebat, niſi quod cæterum tam ſubito, inque ſingulis, natam inſaniam, tamque ſubito ſuppreſſam, capere non poſſet. Quod vero biennium in *Iaponia*, hemipolis fere Regni, tranſigens, nunquam ſuam ſine ullo fundamento captam ſuſpicionem vel minutiſſimo experimento potuerit probare, eſt profecto quod miremur; quodque gentis in eodem cultu, cum iisdem terrificis, ſtupendisque ceremoniis, perſeverantiam & fidem expertus, nec ad falſitatem demonſtrandam tanto tempore aptus, ſententiam non mutaverit, eſt quod capere nequeamus.

Verum *Puellas Veſtales*, inſanientes antidoto dato, reſipuiſſe Vir *Indo-Batavus* vidit: ergo per vim antidoti intelligitur antea inſaniens venenum exhibitum fuiſſe, ſufficienterque probatur.

Niſi me animus fallit, non video hoc exinde conſequi. *Indo-Batavus* ille narravit antidotum datum *Veſtalibus* in Adyto Templi: Adytum autem hunc adeo ſpatioſum fuiſſe, ut univerſi templi tertiam amplitudinis partem coæquaret: in tam vaſto ædificio unicam modo lampadem ſplenduiſſe: ac tandem ſe non potuiſſe niſi per oſtii foraminulum quid videre. Concluſionem relinquo Lectoribus.

In *tertia* hiſtoria, ubi negat copulæ conjugalis ligaturam, nullam ſuæ negationis rationem afferens, mero ratiocinio ſe rem confeciſſe putavit.

Sed in *quarta Kæmpferi* hiſtoria quid memorabile ſe offert nobis. Vidimus enim clarum hunc Autorem eam Opii adſcribere Virtuti, quod an credibile videamus. *Primum* notandum eſt Athletas illos ſeptem a peralta Machina pendere, duobus uncis ferreis, in dorſi muſcu-

muſculos infixis. *Secundo* eos ſic ſuſpenſos una manu Clypeum, altera gladium, vibrare fortiter debere, ita ut unci in dorſi muſculos infixi, & eosdem, & tendines, & nervos, convellere lacerareque, ac varias & ſæpe notabiles hæmorrhagias, vehementesque convulſiones, creare debuerint. *Tertio* Athletas in horrendum hunc modum pendulos, circum integrum Templum circumvehi *ter* ſolere: ſic ut motus ille continuus, atque diuturnus, avellere & dilacerare dictas partes vehementer debuerit, corpusque totum in enormes agitare convulſiones. *Quarto*. In terna hac circum Templum circumductione eosdem caput, axillas, cruraque motitare, ac lepore Hiſtrionum veluti per aera natare debere; unde dolores, convulſiones, dilacerationes, vehementer augeantur oportuit. Nihilominus Athletarum horum nemo vel ſignum dat aut moleſtiæ,

ſtiæ, aut convulſionis, aut doloris, aut deficientis cruoris; nemo vel in ipſo immani Sacrificio hoc, vel poſtea, Vulneribus, Convulſionibusque, periit.

Cauſisne igitur naturalibus miranda hæc Phænomena, an ſupernaturalibus, tribuenda ſint? quæritur.

Naturalibus *Kæmpferus* cenſet: *In circum*, inquit, *qui ſuſpendendos ſtringebat, me continuo intrudens, video a Brachmene propinari ex nucis Cocos putamine hauſtum aliquem, procul dubio narcoticum, qui dolores ſopiret, quos a Deo, templi præſide, aboleri credebat populus. Interroganti mihi reſpondebat ſacerdos: Succum eſſe Lansjes, quem adverſus ſitim & deliquium propinarent. Lanjes eſt Nux Cocos immatura, liquorem dulcem continens, qui ſucceſſu temporis coagulatur in nucleum.*

Credit ergo *Kæmpferus* non verum ſuccum *Cocos*, ſed narcoticum, propina-

pinatum fuiſſe ſuſpendendis. Condonarem Medicinæ ignaro hanc ſuppoſitionem: qui vero condonabo eam Medico, qui virium ſimplicium apprime gnarus, noſſe debuiſſet Narcoticum eſſe non potuiſſe, quo crudeliſſimi, continuo poſt Narcoticum aſſumptum millies renovati, & non ferendi mortalibus, dolores ita ſopirentur, *ut ne minimum quidem*, ſicut ipſe ſcribit, *ex actionibus & cruenta ſuſpenſione, præberent doloris indicium?* An ejusmodi exiſtat in rerum natura Narcoticum, ſeu Opiatum, quod crudeliſſimos dolores conſopiat, cauſa dolorum atrociſſimorum & continua, & aſſiduo renovata? Experimento novimus quam parum formidanda narcoticorum doſis dolores cancroſos, v. g. Vteri, aut ſopiat, aut ſaltem leniat, quia perſeverat cauſa doloris. Vt ne a granis LXXII. Opii quidem, pluribus conſequentibus noctibus datis, utero cancroſam mulie-

rem

rem ne vel minimum oculis ſomnum vidiſſe viderim. Aſt, inquies, Narcotici vis aucta adeo fuit, adeoque liberalis data ejus doſis, ut debuerit ſoporare dolorem. Igiturne hæc enormis Opii copia ſopivit dolores, ut ne renovata quidem aſſiduo cauſa, vel minimum perciperentur; & interea non affecit vel hilum Cerebrum, cum nobiles Athletæ toto ceremoniarum tempore Clypeum, gladiumque vibrarent, atque corpus, ſingulosque artus, hiſtrionico more perpetuo agitarent, corporisque proprii pondere magis magisque transfixos muſculos dilacerarent? Igitur Autor noſter, qui optime novit a Narcoticis id, quod prætendit, præſtari non poſſe, hoc ſubterfugium unice ideo quæſiviſſe videtur, ne in hac idololatriæ pompa diabolicam agnoſceret operam. Tutius crediditſet, fide ſacerdotis, eſſe Nucis *Cocos* ſuccum, qui copioſus, lacteus,

Haen de Mag. O dulcis,

dulcis, blanditie fatuus, ſitis reſtinguens ardorem eſt, ut pluries guſtavi, & expertus ſum.

Immo vero, inquies, ipſe *Kæmpferus* teſtatur ſe, pluresque ſociorum, convivio apud *Benjanos* exceptos, tali narcotico potionatos fuiſſe, ut omnes fatui, in Cachinnos ſoluti, per nubes & irides vehi ſibi viſi eſſent, donec heſternam crapulam edormiviſſent. Demus & hoc: an illuſtris noſter Itinerator cum ſociis crudeliſſima tortura cum Athletis vexatus fuerit, ut putet ſe effectus ejusmodi, atque illi ediderant, edidiſſe? An Athletæ in Cachinnos continuos durantibus iſtis Ceremoniis ſolverentur, ut illi? Nihil ergo ſimile inter hoſce & illos fuit.

Sed crudeliſſima hæc idololatriæ ceremonia & magis communis apud gentem hanc eſt, & aliis comitata exercitiis, quam quidem *Kæmpferus* notat. *Dapper*

per in *Aſiæ deſcriptione pag.* 160. nobis Religionem *Brahminorum* enarrat, ac omnia vota, ac pœnitentias, quas pro peccatis ſuis, ſeu ſacerdos, ſeu ipſi ſibi, imponunt, etiam eleganti tabula repræſentat, & hanc nobis, ut frequentem pœnitentiam, aut votum, effigie monſtrat. Hic nulla mentio alicujus aut potus, aut medicamenti: hic Pœnitens longo tempore ab uncis, dorſi carnes penetrantibus, ſuſpenſus, aera ſcuto gladioque verberat, in Deorum laudem hymnos cantat, & *Sclopetum* ſæpius onerat, & explodit. Et feminæ, æque quam Viri, hoc ſive voti, ſive reſipiſcentiæ, exercitium ſubeunt: voxque una cunctorum eſt, nihil aut percipi inde doloris, aut prava ſymptomata ſequi.

Merito igitur jure concludo, non poſſe cauſis ullis naturalibus hoc idololatricum exercitium adſcribi, ſed Diabo-

licum opitulari auxilium. Atque hæc ſat ſuperque de *Kæmpfero*.

Objectionem petitam ex *Boſmanno*, & *Morgano*, paucis expediam. Per omnia conſtat utrisque animum eſſe omne negandi magicum. Forte jure etiam negarunt, cum tot impoſturis ſæpe Magia ſimuletur. Hoc nunc quo modo probaverint, audiamus. Hiſtorias ſuas enarrant, & nulla data ratione impoſturas vocant, affatim rident, & ad alia transeunt. Ergo quod ex hiſce objicitur nobis, profecto nullius eſt ponderis.

Tandem ad Objectionem, ex *Miſſionario Egede*, petitam, dico eum ita negaſſe Magiam, ut vel in dubium vocare eam, vel admittere, aliquando viſus ſit. Quid enim aliud, poſtquam negare Magiam viſus eſſet, hæc ejus animadverſio ſignificet? *Quamvis hæc omnia aſſeverant Incolæ*, ait, *haud facile inducor ut credam*

in

in hiſce ſeu Vaticiniis, ſeu Exorciſmis, aliquod verum intercurrere cum Diabolo commercium. Quantum enim mihi apparet, videtur mihi & Circulatoria eorum Ars eſſe, & præſtigiatrix, & mendax, qua apud illos callidiſſimi, cum laute ſolvi ipſis ſoleat, abutuntur. Negari tamen penitus non poteſt, quin Diabolus cum iisdem cooperetur, Præſtigiatorumque princeps ſit, quo miſerandas haſce Gentes ſibi captivas teneat, neve Deum verum agnoſcant, prohibeat. Qui igitur negat Magiam & non negat, is contra veræ Magiæ ſententiam laudari, neque opponi, nobis debet. Dicit tamen, inquies, haud facile induci ſe, ut Diaboli credat intercurrere commercium. Hoc dicit vel quia rationes habet, vel quia magiam veram non dari fere credat. Nullam autem rationem dat cur Diabolum ad Magiam *Grœnlandorum* non admittat; nullamque rationem, ob

quam vel facta ipſa neget, vel per cauſas naturales explicet: Ergo mentis præoccupatione videtur fere negare Diaboli ad Magos concurſum, ſic tamen ut de ſua opinione dubitare valde nonnunquam videatur.

OBIECTIO XVIII.

Nunquam magis dæmoniaca Magia radicitus evulſa eſt, quam Viri doctiſſimi *de la Chapelle* eleganti Tractatu. Scatet qnippe hiſtoriis antiquorum, recentiumque dierum, quibus evincitur ſolius naturæ opus & exercitium eſſe omne *Ventriloquorum* portentum. Sic quidem, ut, cum extiterint, extentque Ventriloqui, quorum mentem, non deteſtanda cum *Principe & Rectore tenebrarum harum* conventio, ſed verus Religionis, verus *Patris luminum* cultus, & amor, explebat, error nullo modo

modo condonandus ſit velle gaſtriloquos Dæmonis opera agi. Si itaque nullo modo Dæmonum, ſed ſingulare naturæ opus ſit, an ſecundum ſæculorum elapſorum ignorantiam illos, quos Pythones natura fecit, vivis ultra licet comburere flammis? An una non cadit omnis de vera Magia error, eo qnod, ſicut Pythonum, ita Magorum, Augurumque omnium, artificium deprehendatur eſſe πολυδυναμῆς Naturæ opus?

RESPONSIO.

Laudamus eruditi Viri *de la Chapelle* opus, cujus Epitomen lubens dediſſem, ni argumentorum hiſtoriarumque vim infirmaſſet Extractum: unde potius ad opus ipſum mitto Lectorem. Gratias ipſi referre Eccleſiaſtici, Politici, Iurisconſulti, Medici, ac Phyſici, debemus, eo quod, quidquid de hac materie &

utile, & neceſſarium ſcitu erat, ex tenebris eruerit, & in tam clara luce collocaverit, ut haud parum inde didiciſſe ultro fateamur. At vero cum non in omnibus cum illuſtri Autore convenire, neque inde id, quod ille, per omnia concludere poſſimus, licebit nobis eas rationes proferre, quæ, ne hucusque aſſentiamur, præpediant.

Operis enim Concluſio ea eſt, ut cum Pythone omnis omnino Magia diabolica e rerum natura exulet, neque ullus in poſterum aut Magus, aut Saga, aut Incantator, morte puniendus ſit. Huic vero Concluſioni quænam fundamenta ſubſtraverit Autor, inquirere operæ pretium eſt. Porro argumentum ſuum ſic format.

Ventriloquos creditum fuit non naturæ, ſed Satanæ auxilio, tales eſſe, ob idque mortis ſupplicio dignos.

Atqui

Atqui Ventriloqui non Satanæ, ſed Naturæ viribus, ventriloquium exercent.

Ergo per omnia Sæcula perperam creditum fuit eos & Diabolo agitari, & morte dignos eſſe. Huc ejus redit totum opuſculum.

Singulas ponderemus propoſitiones. Majorem cenſeo ſic eſſe diſtinguendam: Ventriloqui, qui hac ſua arte neminem unquam aut ſeducere, aut lædere contenderunt, neque quod naturæ vires ſuperet unquam aut fecerunt, aut facere tentaverunt, crediti ſunt & Diaboli poteſtate agere, & mortis rei eſſe: Nego Majorem. Ventriloqui, quia hac ſua poteſtate alios lædere, alios ad impietatem ſeducere conati ſunt, quique prodigia viribus humanis certo certius ſuperiora ediderunt, diabolica poteſtate egere, necisque digni, habiti ſunt: concedo Majorem.

Ad Minorem reſpondeo quoque diſtinguendo: Qui non a Dæmone, ſed natura & induſtria, Ventriloqui dicebantur, extiterunt ſemper, ſed numero pauciſſimi: concedo. Ventriloqui omnes ab orbe condito, in dies usque noſtros, non Dæmonis, ſed propriæ Naturæ viribus, exercuerunt ventriloquium: Nego minorem. Et pariter diſtinguo Conſequentiam.

Diſtinctionis autem rationes haſce dabo.

I. Leges in *Pythonas* latæ ideo hos mortis ſupplicio plectunt, quod ſua arte vel ad Idololatriam, vel ad Dæmonum cultum, homines ſeducere ſtudeant; vel quod ſimul perficere ea conentur, ac reapſe perficiant, quæ nemini mortalium per naturæ vires perficere datum eſt. Evictum hoc prima mei Operis parte fuit.

II. *Pytho-*

II. *Pythones* appellantur in Legibus omnes Magi, & Sagæ, Auguresque; ita ut nunc hoc, nunc alio horum nomine, recenſeantur. Idem & in prima hujus parte probavi.

III. Doctus & ſagax Autor per omnes ſuos labores non potuit, in univerſa trium Sæculorum totius *Europæ* hiſtoria, ultra 12 aut 13 homines, natura induſtriaque *Pythonas*, detegere: qui profecto ad eandem concluſionem de *Pythonum* omnis mundi ætatis Myriadibus formandam, nihil prorſum faciunt. Rectene ab his paucis concludat ad omnes?

Ponamus Regnum quoddam vaſtiſſimum adulterina Moneta infame eſſe: ponamus præterea in eodem Regno, poſt ſedulam inquiſitionem, genuinas Monetas numero duodecim inventas eſſe: juſtone concluderem nec eſſe ibidem, nec fuiſſe unquam, ne vel unicam quidem adulterinam Monetam?

Si

Si contingeret me apud gentem populoſiſſimam eſſe, quam aut otioſam, aut ebrioſam, aut proditoriam, aut maledicam, vetus fama veraque ferret; ego autem in Hiſtoria gentis a ter centum retroactis annis duodecim homines detegerem, qui vel laborioſi, vel ſobrii, vel ſinceri, vel veridici fuiſſent; an jure concluderem falſam eſſe, quæ huic Nationi inuſta eſſet, infamiam?

Imo ſi longe numeroſiores inveniſſem, qui vitioſo gentis charactere vacarent, intempeſtiva mea Concluſio foret. Per ſolas ſuas naturæ aſtutiæque vires, addiſcunt multi vafri homines tam vividum referre *Epilepſiæ* ſimulacrum, ut Epileptici revera eſſe bene multis videantur: quorum multa exempla in *Rat. Med. Tomo V. & XV.* cum publico communicavi. Igiturne, detecta toties fraude, ſapienter concludam neque veram exiſtere, nec unquam extitiſſe,

tiſſe, Epilepſiam? An quod ab omni retro tempore, hodiedumque, tot ſint a Dæmone ficte obſeſſi, rite confecero nullos vere obſeſſos unquam fuiſſe? Vide quid *Tom. XV.* de Dæmoniacis notavi.

Igitur egregius Autor duodecim ſuos, quos Pythonas vocat, per naturam induſtriamque eo perveniſſe, ut poſſent, ſi vellent, multis veri ſpecie imponere; poſſe quoque ad pravas intentiones ea, qua pollent, facultate abuti, tuto concludere, multoſque forte horum ſimiles ante 1000. 2000. 3000. annos extitiſſe, aliiſque impoſuiſſe, conjectare quidem inculpate poteſt: ultra vero nihil: quod enim ultra conficere ex iisdem contendit, minime inde conſequitur.

IV. Nimius eſt ad ceteros Magos omnes a ſuis Pythonibus ſaltus. Si egregius ſcriptor revera probaſſet, non modo ſuos duodecim trium Sæculorum

omnis

omnis orbis notos Pythonas, verum etiam quotquot ab origine mundi per univerſi Orbis plagas ejusmodi extitiſſent a natura duntaxat, neutiquam vero ab Angelo pravo, hac pollere facultate; ſi hoc, inquam, jam probaſſet, jus inde nullum, nullam cauſam habuiſſet, cur idem, ſine ullo prævio argumento, & demonſtratione, de Magia affirmaret. Multo autem minus nunc, cum nihil, niſi ſuos duodecim nihil commune cum Cacodæmone habere, unice probaverit. Hunc igitur hiatum ſupplere tentabo.

Potuiſſet utique probare facile Magos multos vocari, naturæque excedere vires dici, qui nihilominus ſolis agant naturæ facultatibus: imo & illorum, qui Magorum affectarent nomen, faſſos tandem fuiſſe id, quod tanto cum hominum ſtupore perpetraſſent, ſoli ſuæ aſtutiæ, calliditati, atque intrepiditati, debere. Potuiſſet nobis mirificas enar-

rare

rare Momorum actiones, qui luſu Chartarum, qui certa Chartarum electione, diſtributione, confuſione, collectione, attonitos reddunt adſtantes; qui tam callide norunt manum dirigere adſtantis, ut hic per omnia juret, ſe, quod manu teneret, extra feneſtram projeciſſet, dum interim ille id, quod alterius manus continebat, miranda dexteritate ſua clam ſic prehenderit, ut fucum ſubolfacere ne attentiſſimi quidem ſpectatorum potuerint. Hoc enim candide fatendum eſt, quamvis apud Æruſcatores & Præſtigiatores Diaboli concurſum perpetuo ſecludere nollem, eosdem tamen tam portentoſa propria calliditate edere, ut vel prudentiſſimi viri removere ab animo ſupernaturalis concurſus ſuſpicionem vix poſſint.

Hiſce, ſimilibusque exemplis, millenos falſo pro Magis aut haberi, aut habitos fuiſſe, probare liquido potuiſſet

Autor

Autor noſter, quemadmodum idem de ſuis probaverit Pythonibus. At vero, hoc probato, ſupereſſet illi, ut idem de omnium ævorum per univerſum Orbem Magis, ac Sagis, probaret: quo penſo laborioſo abſoluto, legitime tandem veri quid concluſiſſet. Sed nullo argumento contra Magiam prævio, ex ſuis duodecim, quos ita vocat, Ventriloquis, ad Ventriloquos omnes concludere; quin, ac ſi leviſſimi res negotii eſſet, omnem Magiam ſub eadem concluſione comprehendere, neſcio an ſit ſeverioris Logices præceptis conſentaneum.

V. Haud exiguus nodus Autori ſolvendus manet, injuſta plane morte plexos Pythonas pronuntianti, quos non Eccleſiaſticæ, Civilesque Leges duntaxat, verum ipſa Lex divina, mortis addixit ſupplicio. Miror ab ipſo difficultatem hanc, quam ſaltem indicare debuiſ-

debuiſſet, fuiſſe prorſus diſſimulatam. Cum enim ſuis duodecim numero Ventriloquis, omnis ævi Ventriloquos ſimiles eſſe cenſeat, & Ventriloquos morte plectendos eſſe Deus jubeat, difficultatem hanc agnoſcere, &, ſi potis fuiſſet, ſolvere, debuiſſet.

VI. Quid ſi in toto ſuo Opere nihil probarit? Hoc ego demonſtrari liquido poſſe reor. Titulus Operis *de Ventriloquis* eſt: Opus ipſum ne hilum quidem *de Ventriloquis*, unice vero *de Biſſonis* agit. Aliud quippe eſt loqui, ut vox ipſo de Ventre videatur oriri Auditoribus; aliud iterum eſt & vocem naturalem edere, & mox vocem ſimulare, quam vel ex valde ſublimi, vel de profundo, vel utrovis latere, 20. 50. 100. abinde paſſibus edi putes. Hanc duplicem, adeo diverſam loquendi facultatem *Vir doctus de la Chapelle* in omnibus ſuis; hanc Scriptorum nulli memo-

rarunt in Pythonibus, nec Sacri, nec Profani. Ipſe Deus nobis *Iſaiæ XXIX. v. 4.* verum deſcripſit, quo loquuntur Pythones, modum. *Humiliaberis, de terra loqueris, & de humo audietur eloquium tuum: & erit quaſi Pythonis de terra vox tua, & de humo eloquium tuum muſſitabit.* Ἐγγαστρίμυτος, inquit *Scapula* „quaſi diceretur *Ventriloquus*, ſic „vocatur qui, vel quæ, in Ventre Dæ„monem habet, reſponſa interroganti„bus dantem: Magus, & Ariolus, apud „Græcorum Bibliorum Interpretes. *Ga„lenus* vult apud *Hippocratem* ita appel„lari eum, qui clauſo ore loquitur, quaſi „ventre loqui videatur.“ Cum & *Scapula* nos ad *Hippocratem* remittat, & *Ds. de la Chapelle* hac occaſione quoque laudet *Hippocratem*, hicque revera negotio haud parum lucis afferat, ipſum audiamus æquum eſt.

Epide-

Epidemicorum Libr. V. & iisdem pene verbis *Libr. VII.* ſic habet ille: *Polemarchi Conjugi, per hyemem Angina laboranti, guttur intumuit cum multa febre, & ſanguis miſſus eſt, faucium ſuffocatio deſiit, febris perſeveravit. Sub quintum diem tumor ad lævum genu cum dolore ſubortus eſt, eique ad præcordia quiddam coacervari videbatur:* καὶ κατὰ τὴν καρδίην ἐδόκει τι συλλέγεσθαι, αὐτῇ. *& veluti aquæ immerſi reſpirant, ipſa reſpiravit,* καὶ ἀνέπνεεν ὥς ἐκ τοῦ βεβαπτίσθαι ἀναπνέουσιν, καὶ ἐκ τῆς στήθεος ὑπεψόφεεν, ὥσπερ αἱ ἐγγαστριμυτοὶ λεγόμενοι, τοιοῦτό τι ξυνέβαινε. *& ex pectore levem ſtrepitum ſonorum edebat, quemadmodum Ventriloquæ dictæ edere ſolent; ſimile quid contingebat.*

Conſulens interpretes, *Galenum, Hollerium, Duretum, Proſperum Martialem, Foëſium, Charterium,* aut nihil, aut

 parum

parum admodum inveni, quod textum hunc clariore in luce, quam per ſe eſt, collocaret. *Charterius*, magisque eo *Foëſius*, delectarunt ſe textum, non ut ego, verbotenus in Latium transferendo, ſed paraphraſi ad ſenſum magicum referendo; ſic ut qui græcum textum aut ignorant, aut non conſulunt, concludere debeant *Hippocratem* ſuas Ventriloquas dixiſſe fatidicas mulieres, quæ *Pythone* afflatæ, ventre oracula fundunt. *Galenus* qui in ſuo Exemplari non *Ventriloquas*, ſed *Ventriloquos* legit, ſimpliciter eos ſic vocari ſcribit, qui ore concluſo loquantur, eo quod videantur ventre ſonum edere, & loqui. Inclytus *Haller* in ſuo *Hippocrate*, ut *Galenus*, *ventriloquos*, non *ventriloquas* reddidit, ceterum textum ſimpliciter tradidit. *Foëſius*, *Charterius*, pulcrum meum *Aldinum* exemplar, in græco *ventriloquas* habent.

His

His vero miſſis, ad textum interpretibus non egemus, quem practicæ obſervationes mihi clare explicuerunt. Duo *Hippocrates* dixit: primo *Polemarchi* conjugem reſpiraſſe velut illi, qui in aquam demerſi ſunt, reſpirare ſolent: Secundo eam ex pectore levem ſtrepitum ſonorum edidiſſe, quemadmodum *Ventriloquæ* dictæ edere ſolent.

Porro cauſam utriusque hujus phænomeni claram *Hippocrates* reddidit. Angina hæc mulier hyeme laborans, ante quintum morbi diem faucibus liberatur; haud bona tamen criſi, ſed crudæ atque morboſæ materiei intra humores reſorptu; unde & notat febrim acutam continuaſſe. Errabunda hæc in humoribus materia, primum ad genu ſiniſtrum metaſtaſin, ſeu transmigrationem, meditatur, moliturque: at vero, ſive ineptitudine loci ad recipiendum, ſive abundan-

tia materiæ loci ſuperantis capacitatem, ſedem demum figit in Pulmonibus ſic, ut vox fere ſuffocetur. In hoc autem, conſimilibusque caſibus, dum ægri volunt loqui, vocem audivit *Hippocrates*, vocem & nos aliquando audivimus, veluti imo de ventte prodeuntem, qualem & ille, & ego, & mecum multi, ab hominibus, poſt ſubmerſionem loquentibus, edi deprehendimus. Quantum ego judicare & concludere in hominibus ſubmerſis potui, haud ipſo in ventre, ſed in pulmone formatur tunc ſonus; quando ſcilicet aër, ſive inter copioſam materiem, quæ de oppreſſo pulmone continuo in ejus cavum aëreum transſudat, ſive cum aqua, quæ ſubiit cavum aëreum Pulmonis, ſic irretitur, commiſcetur, comprimitur, laxatur, ut ſonorus fiat, editoque expirationis ad loquendum motu, vox jam in pectore formari incepta, cum exiguo laryngis, oris-

oriſque adminiculo, profundum ingratumque ſonitum edat.

Quod hic aquam in Demerſorum Pulmones admittam, multos offendere poteſt, qui eandem ſubire Pulmonem demergentium negent. Puto vero hoc extra omnem dubitationis aleam me poſuiſſe, per multa mea *Tomo XV. Rat. Med.* communicata cum publico experimenta.

Sed aliud quid hic notandum eſt. In impedita valde Reſpiratione per aquam, pus, mucum, cavum aëreum opplentem, conatus æger vocem edere, edere quandoque obſervatur illam *in inſpiratione.* Optime hanc loquendi per inſpiratum facultatem notavit Vir illuſtris, *Hallerus. Tom. III. El. ph. Lib. IX. Sect. III.* §. *I.* cum in ſingultu, in Tuſſi pertinaciore, ac præcipue in Ventriloquis, hoc manifeſtum aliquando eſſe ſcribat. Male igitur negatur vocis per

inſpirationem poſſibilitas. Si memet exercere in hac arte vellem, ventriloquus fierem; edere enim vocem inſpirando intelligibilem, debiliorem tamen ea, quam expirando, poſſum, eamque raucam valde, cito defatigantem, multoque profundiore origine auditui meo apparentem. Ita ut plures concurrere cauſæ ventriloquii in Demerſis, Ægrotisque, poſſint.

Hoc porro totum eſt, quod de Ventriloquis *Hippocrates* habet, & quod *noſtri Autoris* ſententiam minime probat. Intellexit Medicinæ Parens Vocem in hoc phænomeno ex profundis, veluti de imo ventre exaudiri, & quotquot in ejus *Libros Epidemicorum* commentati ſunt, ſic intellexerunt. Sic quoque judicarunt qui de *Pythia Delphica* ſcripſerunt, quæ Tripodi diductis cruribus inſidens, ventre fatidicum Spiritum hauriebat, quo mente incitata, ac furens, oracu-

oracula edebat. Vide *Ciceronem Libr. II. de Div.* Hæc denique mens Lexicographorum in vocem ἐγγαςριμυτȣ̃ eſt, S. S. Patrum quoque, & illuſtriorum in Sacra Biblia Commentatorum.

Meretur hic legi *Spicilegii Biblici Tomus II. Alexii Symmachi Mazochii, Metrop. Eccl. Neap. Canonici, & in Regio Gymnaſio Neap. Sacr. Scripturarum Interpretis.* Habetur ibi diſſertatio ſecunda ad illud *Iſaiæ Cap. 38. Sicut pullus hirudinis ſic clamabo, meditabor ut Columba.* Caput IV. hujus Diſſertationis dicatum totum *Ventriloquii* explicationi eſt, quod haud alio modo explicari poſſe, quam nunc explicitum a nobis fuit, ex Sacris probat, profaniſque Scriptoribus.

Ergo per omnia conſtitit *eruditi Abbatis de la Chapelle* Obſervationes per ſe & pulcras, & ad Hiſtoriam naturalem, atque politicam, utiliſſimas & neceſſarias

 eſſe,

eſſe, ob idque gratias nos ipſi multas debere; at vero nihil ea ad quæſtionem de Pythone pertinere: cum exhibeat nobis homines bigloſſos, qui non ventre, aut imo pectore, ſed per peculiarem naturæ aptitudinem, artificioſe excultam, aliam, præter communem, vocem, veluti e longinquo, & a 20. 50. 100. pluribusque abinde paſſibus oriri viſam, fingere queant. Hiſtoria quippe tam Sacra, quam profana, de hominibus iis unice agit, quibus artificioſe loquentibus, nemo unquam teſtatus eſt ſe ex elata ædium, templorumque parte, ſive ex vicinis montibus, nemoribusque, vocem percipere, ſed imo de corpore prodeuntem. Si igitur evictum eſt nihil ad Pythonas hanc Diſſertationem facere, multo minus ad Divinos, Ariolos, Magosque, eam facere, ſponte conſequitur.

Obie-

OBIECTIO XIX.

Magiæ diabolicæ aſſertio damnanda ob id eſt, quod Sacratiſſimæ Religionis fundamenta penitus ſubvertat. Et ſane nihil probatu facilius. Miracula volo. Hæc a Deo fiunt, eoque ſolo, ſive per ſe ipſum, ſive per Sanctos Angelos ſuos, ſive per pios homines, ad ſui Evangelii divinitatem, evangelizantiumque miſſionem, tum poſtmodum ad veritatem doctrinæ orthodoxæ adverſus heterodoxam demonſtrandam, Sanctorumque ſuorum innocentiam præſtantiamque manifeſtandam. Porro miraculorum ruit omnis autoritas, ſi, quemadmodum tota Pars hujus Operis prima ponit, & Satan ea facit, & cooperatores miniſtrique ejus Incantatores. Iam enim Miracula æque Idololatriam, quam verum Dei cultum; æque impietatem, quam Religionem;

gionem; æque flagitia, quam virtutes; æque impiorum, quam piorum; falſorumque Prophetarum, quam verorum, autoritatem miſſionemque confirmant.

RESPONSIO.

Palmarium argumentum prima fronte videri poſſet, ſed propius inſpectum facile ruit. Dico itaque *primo:* Si veriſſima, ſi demonſtratiſſima ea ſunt, quæ Magiam admittere nos coëgerunt, falſa eadem reddere ne validiſſimæ quidem Objectiones poſſunt. Quod ſemel verum undique conſtitit, verum æternum manebit. Igitur qui validiſſimam putant ſe confeciſſe objectionem, ſponte coguntur in hac quæſtione idem præſtare, quod in non paucis aliis quæſtionibus, cum Sacris, tum profanis, laudabiliſſima humilitate præſtant, admittendo veritatem, licet haud ea, qua optaſ-

optaſſent, perſpicuitate, ac facilitate, argumenta contraria reſolvere poſſint.

Secundo. Objectio verum quidem narrat, ſed non omne verum, quod narrandum erat; reticet enim veri partem. Agnoſcimus Dei, miracula dicto modo edentis, hanc eſſe voluntatem intentionemque; ſed una novimus, per multa Scripturæ Patrumque teſtimonia, Deum judicio vel miſericordiæ, vel juſtitiæ, prævaricatoribus Angelis permittere, ut prodigia edant, quæ non Angelicas, ſed humanas ſuperent vires. Porro eſt hæc potentia ſtupenda Angelorum, ut toties eandem jam mirabundi conſpeximus in Divinis *Ægyptiis*, in occiſione exercitus *Aſſyriorum* Regis, in Chriſti tentatione, in Hiſtoria *Simonis*, *Apollonii*, aliorumque Magorum: quæ cum vires humanas multis ſuperent paraſangis, Miracula audiunt. Anne *Antichriſtus Matth. XXIV.* ejusmodi editurus

turus Miracula eſt, ut etiam Electi, ſi fieri poſſet, ducerentur in errorem? Quam ſtupenda Miracula non prædixit *B. Ioannes in Apocalypſi* ab eodem *Filio iniquitatis*, ejusque Pſeudo-prophetis perpetranda, ut in errorem Orbem ducant univerſum!

Tertio. Non Miracula ſola veritatem Evangelii demonſtrant, ſed & ipſius Evangelicæ Doctrinæ admirabilitas, atque præſtantia, præ Philoſophorum vel æſtumatiſſimorum placitis; & Vita ſincera, divinaque, non unius, paucorumve, ſed millenorum Chriſtianorum primi ævi in Regionibus ſingulis, Vrbibusque. Hæc omnia ſic præmuniverant Chriſtianorum animos, contra Pſeudoprophetarum miracula, ut Angelo de Coelo aliud Evangelium forte, ac per impoſſibile, annuntianti, anathema dixiſſent omnes. *Epiſt. ad Gal. Cap. I.* Qui demum in Eccleſia ætate grandiore Miracula

racula videbant, eo magis in vera fide confirmabantur; cum præter hæc, quæ Miraculis pondus addidiſſe mox diximus, etiam hæc Miracnla in ea Fidelium ſocietate fieri viderent, quæ Miraculis condita, Miraculis aucta eſſet.

Vt autem totum hoc negotium breviter expediam, Duces ſequar cum *Guillielmum Eſtium Duacenſis* Vniverſitatis Sæculo XVI. Cancellarium, virum maxima profecto ob doctrinam pietatemque, in Rebus Theologicis autoritate pollentem; quem ſibi ſequendum quoque *Sennertus* noſter in hac quæſtione proponebat: tum *Petrum Mariam Gazzaniga*, e Prædicatorum Ordine, S. S. Theologiæ in *Viennenſi* Vniverſitate Profeſſorem Cæſareo-regium, ejusdemque Vniverſitatis verum lumen, atque ornamentum, in Tractatu *de Fide, Spe, & Caritate, Parte I. de Fide. Diſſ. I. Cap. IV. V. & VI.*

Mira-

Miracula igitur dividam in ea, quæ contra naturam; in ea, quæ ſupra naturam; & in ea, quæ præter naturam fiunt. Miracula, quæ *contra naturam* ſunt, vocantur illa, quæ naturæ legibus opponuntur, ut eſt ſtatio in medio ſuo curſu, regreſſusque, ſolis, *Joſuæ* & *Ezechiæ* temporibus: Futurorum notitia atque prædictio. Miracula *ſupra naturam* illa appellantur, quæ non oppoſita quidem naturæ legibus ſunt, ejusdem vires tamen ſuperant, ut exſuſcitatio Mortuorum eſt. Si natura per ſe, aut Medici, adſtantesve, hominem in Syncope jam mortem vultu, frigore, pulſuque referentem, exſuſcitant, non ſuperant naturæ leges; ſin vero verum mortuum exſuſcitent, has leges ſuperant: nulla natura agere hic amplius poteſt. Tandem Miracula *præter naturam* dicuntur, quæ differunt modo vel tempore agendi. Si Medici curant

curant hominem a febre continua putrida dierum XIV. ſpatio, agunt ſecundum conſuetas naturæ leges; ſin autem ictu citius, curatio hæc præter naturam eſt. Hominem deferri a loco in locum, hominum, jumentorum, navium, artificioſorum ac mechanice conſtructorum curruum, ope, ſecundum leges naturæ omnino eſt; eundem vero in decima diei parte itinere multorum dierum transferri, præter naturam eſt. Iuxta Naturæ leges homines multam faciunt Atmoſphæræ mutationem, in eandemque operationem, purificando eam a miaſmate peſtifero, quo artificio peſtem *Hippocrates* a ſua Patria amovit, rogis ingentibus in montium hiatu, quo peſtifer aër in *Græciam* transvehi potuiſſet, accenſis: quo iterum artificio Electricitatis gnari fulmina in ædes convocare, ab iisdemque amovere ſciunt. Hæc, inquam, & centena ſimilia ho-

rum, ſecundum naturam faciunt; minime vero ſecundum Naturam agunt, qui ad determinatum tempus, in determinatum locum, ad determinatam quantitatem, in ventos, inque pluvias, grandinesve, Atmoſphæram diſponant, ut per tot exempla ſummæ fidei Autores demonſtrarunt, quorum in fine *Partis I. Cap. III.* memini; quorumque teſtimonia communicaſſem, ſi, ut ibidem monui, eadem juſſis de cauſis non ſuppreſſiſſem.

Primum Miraculorum genus nulla neque humana, neque angelica poteſtas, edere poteſt. Non enim *Ioſuæ*, ſed ad hujus vota Deus ſiſtebat ſolem. Futura ſolus Deus novit prædicitque. Vnde & hoc contra Naturæ leges. Ita *Iſaias XLI.* zeloſus ſui honoris Deus, alloquitur falſos prophetas, Idola, & per illa loquentem Satanam, veluti cum illis coram Iudice quopiam litigans: *Prope*

facite

facite judicium veſtrum dicit Dominus; afferte, ſi quid forte habetis, dixit Rex Iacob. Accedant & nuncient nobis quæcumque ventura ſunt: priora quæ fuerunt nunciate, & ponemus cor noſtrum, & ſciemus noviſſima eorum, & quæ ventura ſunt, indicate nobis. Annunciate quæ ventura ſunt, & ſciemus quia Dii eſtis vos: bene quoque aut male, ſi poteſtis, facite, & loquamur, & videamus ſimul. Soli itaque DEO futura patent, & creatorum Entium ſi cuiquam pateant, contra eorum naturam eſt, eo unico ipſi revelante, qui ſolus novit.

Revelavit autem futura DEUS, *primo* ſanctis ſuis per omnia ſæcula Prophetis, Apoſtolis, nonnullis ex primis Chriſtianis, & quibusdam poſteriorum Sæculorum Sanctis. *Secundo*, revelare futura ipſi placuit etiam hominibus de quibus verine fuerint, an falſi Prophetæ

dubium eſt, ut avaritia ducto *Balaam*; & ut illis, de quibus *Matth. VII. Multi mihi dicent in illa die: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus? & in nomine tuo Dæmonia ejecimus? & in nomine tuo multas virtutes fecimus? Et tunc confitebor illis: Quia nunquam novi vos: diſcedite a me, qui operamini iniquitatem.* *Tertio*, cum etiam indubitatiſſimis exemplis conſtet Diabolum per Magos futura prædixiſſe, & cum futura nemo niſi Deus noſcat, concludere inde oportet Deo in adorandis judiciis ſuis placuiſſe, ut nonnunquam futura Spiritibus immundis revelaret. In ſecunda Miraculorum ſpecie Reſurrectio Mortuorum Dei ſolius eſt opus: unde quæritur an, quæ legitur a Magis facta Mortuorum exſuſcitatio, ſit quoque, ut futurorum notio, a Deo, in fines ipſi ſoli notos, Dæmoniis conceſſa?

Potuiſſe

Potuiſſe Deum hoc facere certum eſt; rarius autem feciſſe ex magica hiſtoria concludo. Quando *P. I. Cap. III.* §. *II.* Hiſtoriam *Apollonii Thyanæi* agitabam, & mortis puellæ, quam ſuſcitaſſe dicebatur hic Magus, dubium hærentem *Fleuryum* conſiderabam, eo quod vaporem de corpore exhalaſſe, antequam ad id accederet *Apollonius*, nonnulli opinarentur; quæ ratio cum non videbatur valere, promiſi me in hac ipſa *Parte II.* caſum repeciturum. Promiſſis ſtabo. Ne vero in longius ſermo protrahatur, Lectores meos peto, ut, quæ in *Rat. Med. Tomo XIII.* ſub finem experimenta collegi, adeant, ibidemque videant quoties contigerit, ut homines per horas, per integrum, imo per alterum, tertiumque diem, vere mortui viſi, poſtliminio vixerint: ut proinde evictum id eſſe videatur, quod vita per tantum temporis ſpatium penitus

tus evanida, extinctaque appareat, ac nihilominus & adſit, & reſuſcitetur. Igitur callidiſſimus Dæmon, Angelico ſuo intellectu, eum hominum immenſe ſuperante, vidiſſe potuit eo in corpore relictas ſuperſtitis vitæ ſcintillas, & cum movendis humoribus ſit, eosdem in motum duxiſſe, quo tempore adduceret *Apollonium*; ut eo veluti miraculo vim miraculorum, quæ in Sanctiſſimæ Religionis augmentum Chriſtiani, Dei virtute faciebant, obſcuraret, enervaretque. Sic omnia Gentilium, Hæreticorum, ac Magorum, hujus generis miracula dicta explicari poſſe cenſeo, ut neceſſe fere nunquam ſit, illis eam ſupra omnem naturæ poteſtatem a Deo peculiariter conceſſam, concedere.

Vt igitur quod de hoc ſecundo Miraculorum genere cenſendum ſit paucis dicamus; Deus mortuos in vitam exſuſcitavit ſolus, ut in noviſſimo die

omnes,

omnes, a mundo condito, eousque mortuos, exſuſcitaturus eſt; & quemadmodum Vnigenitum ſuum, noſtri amore mortuum, die tertio reſuſcitavit. Hanc tamen poteſtatem per Prophetas, Apoſtolos, Virosque Sanctos, exercuit aliquando. Raro vero conſtitit Deum eam virtutem Dæmonibus conceſſiſſe: *Raro* dico, cum Textus *Deuteron. XVIII.* & *1 Samuelis*, ſive *Regum*, *Cap. XXVIII.* hanc poteſtatem a Deo ipſis aliquando conceſſam fuiſſe, Eruditorum non ſane paucis fere perſuaſerint. Vide quæ hac de re ſcripſi *Part. I. Cap. I.* §. *IV. & V.*

De tertio Miraculorum genere ſufficienter ſupra dixi. Dubium autem ſæpe fit, utrum quod præter naturam fieri dicitur, non ſit quoque ſupra eandem; veluti ea, quæ de ventis, tempeſtatibusque excitandis, ibidem relata ſunt?

Vnde forte Miracula commode dividi in ea poſſe videntur, quæ vel humanas vires exſuperent, haud vero angelicas: vel quæ humanam ſuperent angelicamque poteſtatem. Vltima ergo hæc contra omnes naturæ Leges ab eo fiunt, qui haſce Naturæ Leges condidit ſic, ut, cum infinitus ſit, easdem pro voluntate mille mutare modis poſſit: ita ut hæc miracula contra eas Naturæ leges ſint, quas eousque Deus, quandiu illas conſervatas volebat, in creatarum rerum ordine atque conſervatione obſervabat. Quæ ſupra naturam humanam, non vero ſupra angelicam poteſtatem miracula ſunt, hæc aut per ſe, aut per homines, aut per res creatas quascunque Angeli patrant. Quæ per præternaturalem poteſtatem homines faciunt, ea vel bonorum malorumve Angelorum adjumento faciunt, vel independenter ab utrisque, ſola Dei volun-

luntate, ac virtute. Quocumque vero modo perpetrat Miraculum homo, non perpetrat id, niſi vel Deo citra miniſterium Angelorum quorumcumque hoc per illum edente, vel per Angelos bonos id per eum efficiente, vel per Angelos pravos id in eo permittente. Vnde conſequitur id, ut Magi & Sagæ per ſe nihil, unice vero id efficere queant, quod vocare Miraculum ſolemus, ſi Deus juſto ſuo judicio id aut concedat, aut permittat. Ita quidem ut miraculoſum ab illis fiat nihil, ſi Deus neque illis poteſtatem hanc dederit, neque Diabolo, ut hæc per illos edat, conceſſerit.

Cauſam ſic capimus, cur Sagæ toties confeſſi in Carcere fuerint ſibi aliquando contigiſſe, ut ex viginti vicibus vix bis terve promiſſis Satanas ſteterit: hoc autem, cum ipſis ſæpius ex ejus fallacia contingat, quo eas ſibi ad-

dictiores reddat, atque ad nefanda magis flagitia prius cogat, ſæpius tamen fieri videtur, eo quod ſummus noſter protector hoſtem illum noſtrum, ne nobis, noſtriſque aut familiis, aut facultatibus, noceat, plane impediat, humillimis maxime precibus invocatus; quemadmodum hæc omnia *Pſalmo XC.* nobis promiſit. Facit tunc Omnipotens id, quod ſpoponderat alia occaſione *Iſaiæ XCIV. v. 25. Irrita faciens Signa divinorum, & ariolos in furorem vertens*, quod ſua Signa fruſtra poſuerint.

PARS

PARS III.

CAP. I.

Elucidatio quorumdam, quæ I. & II. Parte dicta ſunt: unde quid, audita utraque parte, tuto credendum ſit, ſponte patet.

Longa fuit argumentorum utriusque diſſentientium circa Magiam partis diſcuſſio, difficultatumque explicatio: verum merebatur tanti momenti res, ut plena in luce collocaretur, atque neganda, an admittenda, Ars magica eſſet, Medicis de eadem conſultis conſtaret.

Hunc in finem *Pars prima* in ſuo *primo Capite* dabat textuum Sacrorum Bibliorum examen, qui *ex Vulgata Editione* prolati, & cum fontibus cum *Hebraicis* tum *Græcis* collati, Magiam ut

artem,

artem, præceptore Angelo prævaricatore edoctam, eodemque promotore cultam, & provectam, clare proponere videbantur. *Caput II.* examinabat Hiſtoriam Eccleſiaſticam, Eccleſiæ conſuetudinem & ritus, Sanctorumque Patrum, ac Summorum Theologorum doctrinam; quæ itidem nos Magiam, qua talem, ab univerſa Eccleſia perpetuo habitam fuiſſe, convicit.

Duo hæc, quamvis ſufficere ad omnem aut errantem, aut hæſitantem animam, illuſtrandam, firmandamque viderentur, ne quid tamen neceſſariæ Demonſtrationi deeſſet, *Caput III.* indubia experimenta collegit, quæ vel increduliſſimos convincant Magiam Diabolicam re vera extare, demonſtrarique talem, qualem & Scripturarum infallibilitas, & Eccleſiæ huic infallibilitati innixa doctrina, conſuetudoque, nos docuerant.

Con-

Confectum itaque negotium prima fronte videbatur; propius tamen conſideratum, necdum confectum erat: non quod ſufficienter necdum inclaruiſſet, quod ejusmodi validis ſuperſtructum fundamentis eſſet, ut his innixi, in nullis difficultatibus hæſitemus; verum quod negantium Magiam argumenta tantum pondus multis habere viderentur, ut quæ nos in prima parte demonſtrata cenſueramus, hoc illi vel alio modo explicandum, vel dubium, vel denique falſum eſſe, arbitrarentur.

Benene hi? Non opinor. Vel conſtabat ex Sacra Scriptura, & Traditione, Magiam veram dari, vel non conſtabat. Si non conſtabat, jus illis erat plenum negandi: ſi conſtabat, debuiſſent hic agnoſcere, quod aliis in rebus ſponte facere conſueverunt, difficultates in rem ſemel demonſtratam minime ejusdem tollere veritatem. Accuratius ergo erat illis,

illis, difficultatum ſuarum pondere permotis, doctrina biblica, & eccleſiaſtica examinanda, ut, num tanta autoritas, totque experimenta, ſuis non præponderarent difficultatibus, intelligerent? Hac vero in parte defuerunt. Obruti objectionum ſuarum pondere, earum veriſimilitudine obfuſcati, reique ſtupendæ veluti impoſſibilitate moti, Sententias S. Scripturæ, S. S. Patrum, Eccleſiæque, modificandas eſſe, limitandasque, crediderunt, per nonnullos eorundem ipſorum textus, qui obſcuriores in ſe, aliam Scripturæ, Traditionisque mentem fuiſſe, videbantur innuere. Idque magis, quod impoſturas adeo nefarias, adeo etiam enodatione difficiles, easque numeroſiſſimas, detexiſſent, ut Magiam omnem negandam cuique Phyſico eſſe decernerent.

Iam vero quid de S. S. Scripturarum irrefragabili teſtimonio? Alii, ut mox monui,

monui, ratiociniis nonnullis, & textibus minus claris, hæc teſtimonia debilitarunt: alii hoc & impermiſſum, & impoſſibile rati, Magiam usque ad natum Servatorem admiſere, eo vero nato negare illam ſe tuto poſſe crediderunt. Patuit hoc in Hiſtoria Magiæ, paucis ab hinc annis agitatæ in *Italia.*

Erratum vero ab utraque parte fuit. Qui Magiam veram admittunt ad usque tempora Chriſti, a Magiam omnem negantibus facile refutantur: cum, ſi eandem olim exiſtentem concedant, nullum habeant argumentum negandi præſentem. Quidquid enim de Sacra Scriptura, veluti cum æra chriſtiana omnem Magiam terminante, protulerint, v. g. ex B. Ioannis Epiſt. I. Cap. III. *In hoc apparuit Filius Dei, ut diſſolvat opera Diaboli:* Ex B. Pauli Epiſt. ad Coloſ. Cap. II. v. 15. *Expolians principatus & poteſtates, traduxit confidenter, palam trium-*

triumphans illos in ſemetipſo: Ad Corinthios Ep. I. Cap. XV. *Cum tradiderit Regnum Deo & Patri, cum evacuaverit omnem principatum, & poteſtatem, & virtutem:* Et Ioan. XII. v. 31. *Nunc princeps hujus mundi ejicietur foras.* Quidquid, inquam, hi ex ejusmodi textibus, ut Magiam ante natum Servatorem quidem exiſtentem, ab ejusdem vero ortu extinctam, arguunt, quandoquidem Eccleſia hoſce textus & de Gratia Novi Teſtamenti animas a Diaboli tyranide liberante, & de tradito Regno Deo Patri poſt generalem Reſurrectionem ſemper intellexit, minus æque eosdem ſecundum ſuum Syſtema explicuerunt. Vnde cum ſingula hæc Scripturæ verba nihil de Magia, tanquam ad novum Teſtamentum extincta, teſtentur, Magiæ inficiatores recte concludunt illos, qui ante Chriſtum natum Magiam agnoſcunt, nullo argu-

argumento eandem poſt Chriſtum natum negare poſſe.

E contrario qui nunquam eam extitiſſe volunt, impingunt undique in Sacras Paginas; a qua difficultate expedire ſeſe conabantur priores. Quum itaque adverſum hos univerſa Biblia Sacra pugnent, cum Eccleſiæ ritus, cum Patres antiquiſſimi, *Juſtinus*, *Tertullianus*, *Chryſoſtomus*, *Hieronymus*, *Auguſtinus*, &c. veram Magiam dari docuerint, quo demum pacto defendere hi ſuam cogitent opinionem?

Indignum quidem DEO eſſe arbitrantur, qui per ſe gubernat omnia, ſuosque in fines dirigit, hominum animas, corporaque, ventos, pluvias, grandines, tonitru, fulgur, telluris pecorumque ſive ſterilitatem ſive fæcunditatem; quod Ille ad voluntatem ſuam, ſuaque judicia perficiunda, Diaboli opera uti vellet. *Quæ enim participatio juſti-*

tiæ, cum iniquitate? Aut quæ Societas lucis ad tenebras? Quæ autem convenientia Chriſti ad Belial? II Cor. VI.

Reſpondemus Deum omnipotentem, omnium quæ fiunt in Cœlo & in Terra Autorem, & Arbitrum, ad exequenda adoranda ſua judicia nullius indigentem auxilio, velle tamen ſæpe Angelorum hominumque ope uti; quemadmodum id tota Scriptura ſacra centenis in locis oſtendit. Potuerat Omnipotens ſola ſua voluntate delere exercitum *Regis Aſſyriorum*; uti voluit Angeli ope. Potuerat ſolus ſervare in tempus a ſua adoranda providentia præfinitum, omnia Regna; placuit ipſi iis ſingulis, ut apud *Danielem* legimus, Angelum præficere cuſtodem. Potuerat univerſum Orbem Evangelio per ſe ſubjicere, fidem infundendo in corda hominum; placuit vero illi interiorem divini hujus doni diſtributionem exteriori

Apo-

Apoſtolorum, Apoſtolicorumque Virorum miniſterio, ut ita dicam, alligare. Nihil Deo indignum hic video.

Saltem Deo indignum foret, ajunt, ſi ad voluntates ſuas exequendas Diabolorum & iniquorum hominum opera uteretur. Vſus eſt *Iuda proditore*, veluti *Petro*, *Andræa*, *Iacobo*, ad prædicandum Regnum Dei civitatibus *Iudæ*, faciendaque miracula: Iniquiſſimo *Balaam*, & Pontifice *Caïpha*, uſus eſt, ut *Elia*, *Eliſæo*, *Iſaia*, *Daniele*, ad ſumma arcana, & myſteria Redemtionis, hominibus revelanda. Et ut de Diabolo exempla afferam, cur Ille, qui per ſe *Spiritum principibus aufert*, qui per ſe *Achitophelis* conſilium, petente *Davide*, infatuavit, Diaboli tamen opera uti voluit, ut hic *III Reg. Cap. XXII.* ore Pſeudo-prophetarum *Achab*, Regem *Iſraëlis* ad pugnam incitaret. Præterea numquid Deus, oſtenſurus nihil

unquam poſſe hominem a virtute dimovere, quem ipſe ſuo potenti brachio protegat, uti non voluit prava Satanæ voluntate, permittens illi ut totis viribus tentaret, ac variis, violentisque modis excruciaret S. Virum *Iobum*, cujus tamen admirabilem patientiam, Ipſemet, ſi voluiſſet, potuiſſet iisdem calamitatibus, ſolo nutu voluntatis ſuæ in eum immiſſis, probare, ac notam omnibus facere?

Ex *Iobi* autem Libro parum probari poſſe contendunt, utpote ſic myſtico, & parabolico, ut nunquam extitiſſe *Iobum* credibile ſit.

Novi, mirorque, inter Chriſtianos eſſe, quibus hoc quorundam *Rabbinorum* commentum placeat. Et vetus Teſtamentum, & Novum, temerarium ac mendax hoc oſtendit. Apud *Ezechielem Cap. XIV. v. 14.* Deus dicit: *Si fuerint tres Viri iſti in medio ejus,*

Noë,

Noë, Daniel & Iob: ipſi juſtitia ſua liberabunt animas ſuas. v. 16. *Tres viri iſti ſi fuerint in ea, vivo ego dicit Dominus! quia nec filios nec filias liberabunt, ſed ipſi ſoli liberabuntur.* Idem v. 18. repetit. Iterum v. 20. *Et ſi Noë, Daniel, & Iob, fuerint in medio ejus,* &c. Ergo *Iob* extitit: alioqui eodem jure dicere quis poſſet Librum *Geneſeos*, Prophetias *Ezechielis*, ac *Danielis*, myſticos ac parabolicos Libros eſſe, quorum Heroes nunquam extitiſſent. Maxime vero huc facit textus ex *Epiſt. B. Iacobi Cap. V. v. 10. & 11. Exemplum accipite, fratres, exitus mali, laboris, & patientiæ, Prophetas, qui locuti ſunt in nomine Domini. Ecce beatificamus eos, qui ſuſtinuerunt. Sufferentiam Iob audiſtis, & finem Domini vidiſtis.* Extitit ergo *Iob*, Vir tolerantia malorum inclytus, ſicuti extitere *Prophetæ*, ſicuti extitit ipſe *Chriſtus.*

Quid jam reſpondendum Magiæ negantibus poſſibilitatem?

Poteſtates, Virtutes, Principatus, Dominationes, Throni, Angeli, & Archangeli, vocantur in Sacris Angeli haud boni duntaxat, ſed pravi, ut mox ex *Epiſt. ad Coloſſ.* patuit, & ut *Paulus Eph. VI.* repetit: *Induite vos*, inquit, *armaturam Dei, ut poſſitis ſtare adverſus inſidias Diaboli: quoniam non eſt nobis colluctatio adverſus carnem & ſanguinem, ſed adverſus Principes & poteſtates, adverſus mundi rectores tenebrarum harum*, gr. πρὸς τȣ̃ς Κοσμοκράτορας τȣ̃ σκότȣς τȣ̃ αἰῶνος τȣτȣ̃. Titulus ſummorum Imperatorum. *Contra ſummos Imperatores tenebricoſi hujus mundi, contra Spiritualia nequitiæ in cæleſtibus*, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπȣρανίοις, in cæleſtibus, vel in ſupracæleſtibus. Sunt ergo Angeli prævaricatores principes, ſum-

ſummique imperatores hujus corrupti & excæcati mundi, contra quos Divina armatura, jubente Apoſtolo, induenda eſt. Neque quin hic Autorem laudem, qui S. S. Patrum in hunc textum Commentarium paucis verbis comprehendit, ſapientiſſimum ac maxime pium *Du Guet*, *Libr. de I. C. crucif. Part. II. Cap. VI.* „Peccatum haud penitus de„jecit ſpiritualem Apoſtatæ angeli natu„ram: in malum tantummodo conver„tit ſuas, quibus donatus fuerat, natu„rales qualitates; ſcilicet intellectum, „penetrationem, activitatem, mediorum „cum notitiam, tum uſum: & in arti„ficia, impoſturas, illuſiones lædendo „homini aptas, lumen ac ſapientiam na„turalem, uſu, ſineque, convertit.“ Meretur legi integrum hujus Autoris *Caput VI.* quod optime totam hanc veritatem illuſtrat.

Profecto quam potens Angelus, qui una nocte *Aſſyriorum* 185000. unus interfecit! Quantam poteſtatem poſſidet ille ſummus Imperator tenebricoſi hujus ſæculi, in Hiſtoria *Iobi*, ad Latrones raptoresque colligendos, ad evocandum e cælo ignem, ad ventos in ædium hominumque ruinam a regione deſerti convocandos, horrendosque morbos humano generi inferendos! Fruſtrane Κοσμοκράτορες appellavit Dæmones Apoſtolus?

Vt ergo rem paucis dicam, duo ſcopuli evitandi hic nobis ſunt: primo ne Satanæ aut modicam, nullamve; ſecundo, ne illi nimiam tribuamus poteſtatem. *Erroneum* utrumque ac *periculoſum* eſt. Erramus enim ejus negando poteſtatem, quam Sacra Biblia nobis adeo formidabilem deſcribunt: & conjicimus nos ipſi in periculum magnum a Sancta fide naufragandi. Appello hic

ad

ad laudatum mox Autorem *Du Guet*, qui poſtquam illos, qui naturalibus potius cauſis, quam dæmoni, dæmoniacorum phænomena adſcribere malint, corripuiſſet, in hæc verba erumpit: „Ejusmodi errores, ſi eo fervore propugnarentur, ut converterentur in „dogma, ſique in extremas conſequentias promoverentur, parum a manifeſta infidelitate differrent. Licet vero malim eosdem tanquam nubes, & „dubia, fidem obnubilantes, conſiderare, „quam ut fidei adverſas hæreſes, abeſſe „tamen nequeo, quin eosdem reputem „veluti Servatoris noſtri reportatæ de „Diabolo victoriæ injurioſos, &c."

Quando e contrario ampliaverit quis ejus dominium ac potentiam, pariter ille in errorem & periculum, alio prorſum modo, quam prior, conjicit ſe. A regula fidei æque ſeceditur tum quando minus, tum quando plus, quam illa

proponit, creditur. Intellectus limitatiſſimus noſter non facit, non creat Fidem, ſed Fides intellectum captivat, imponens ratiocinio cuicumque ſilentium. Fide novimus Spiritus immundos magna quidem poteſtate pollere, verum a Deo limitata. Vt mari, ut Creaturis reliquis, ita pravo Angelo dixit: *Hucusque pervenies*. Non potuit erga *Iobum* vel minimum greſſum, Deo non permittente, facere; omnemque plagarum ac tentationum progreſſum, non niſi Deo ſingulum permittente, facere potuit. Hinc per Dei invocationem toties ejus retuſam malitiam in Hiſtoria ſacra legimus. In omnibus fere *Pſalmis* ejusmodi invocationes precesque invenimus; præcipue autem in *Pſalmo XC. qui* apud *Hebræos XCI.* eſt.

Sed dixi errorem *periculoſum* eſſe, ſi quis, diabolica poteſtate ex Sacris intellecta, eo inducatur ad majorem a Satana

tana formidinem, quam ad debitam in Deum fiduciam. Nihil cogitari poteſt Deo injurioſius. Periculorum nos circumdantium certiores Deus nos voluit, ut in majorem erga ſe fidem fiduciamque erigeret, in ardentiorem ipſius amorem, qui inter tanta pericula, quæ nobis peccatum conſcivit, ſalvos ad cæleſtia ducit. Qui bene de eo convictus eſt, quod laudatus mox *XC Pſalmus* docet, fidenter, cum Servatore dicit: *Venit princeps mundi hujus, & in me*, quem Deus protegit, *non habet quidquam.* Qui ſibi metuunt, videant num cauſam forte habeant metuendi, conſulantque Angelum *Raphaelem Tobiæ Cap. VI.* Iuniori Tobiæ, occidi a diabolo, ut jam ſeptem Iuvenibus ante ſe contigerat, metuenti, reſpondentem: *Audi me, & oſtendam tibi, qui ſunt, quibus prævalere poteſt Dæmonium.* Erimus contra eum muniti per *armaturam* Dei,

ex

ex Epiſtolæ *Pauli ad Epheſios Cap. VI.* Panoplia quærendam. Verbo nihil ſupereſt niſi ut Deum precemur gratiam implendi præcepti, quod nobis calamo *B. Petri* dedit: *Fratres ſobrii eſtote, & vigilate, quia adverſarius veſter Diabolus, tanquam Leo rugiens, circuit quærens quem devoret: cui reſiſtite fortes in fide; ſcientes eandem paſſionem ei, quæ in mundo eſt, veſtræ fraternitati fieri,* 1 Pet. Cap. V.

Finem huic Capiti imponat Vir incomparabilis *I. B. Boſſuet*, cujus Autoritas in rebus, quæ ad Religionem pertinent, eo major eſſe debet, quo diligentiorem ab ipſo operam poſitam fuiſſe, cum in perſcrutando tum in exponendo Eccleſiæ ſenſu, non privati ſolum Theologi, ſed ipſimet præcipui Eccleſiæ Antiſtites, in ſuis Paſtoralibus Inſtitutionibus luculentiſſime teſtantur. Is igitur in Libro, cui Titulus *Elevations à Dieu*

ſur

ſur les myſteres Tom. II. Sem. XXIII. Elev. V. cui Titulus: *De Dæmonis in genus humanum poteſtate*, oſtendit Deum „Angelos creando, quemad„modum eos ſui intellectus participes „fecerat, eos quoque ſuæ compotes „feciſſe poteſtatis. Deus ſubjiciens il„los ſuæ voluntati, decrevit, ad ſervan„dum in mundo ordinem, ut Naturæ „corporeæ atque inferiores, iis ſpiri„tuum ſubjicerentur, juxta præſcriptos „his ab illo terminos. Suo proinde „modo Mundus ſenſualis Mundo ſpiri„tali, atque intellectuali, ſubjectus fuit, „pactumque hoc Deus cum corporea „natura fecit, ut voluntate Angelorum „moveretur, quantum hæc Angelorum „voluntas, in hoc cum voluntate Dei „conformis, eandem ad certos effectus „finesve determinaret.

„Statuamus igitur Deum, omnis „corporeæ naturæ motorem ſupremum,

„ſive

„ſive movere illam, ſive determinato „in ſpatio continere, ad Angelorum vo„luntatem. Spirituum beatorum non„nulli *Virtutes* appellantur, de quibus „legitur: *Benedicite Domino omnes An„geli ejus, potentes virtute, facientes ver„bum illius, ad audiendam vocem ſermo„num ejus.* Benedicite Domino omnes „vos, quos *virtutes* ſuas ſive *poteſtates* „appellat. *Pſ. CII.* Et: *Laudate eum „omnes Angeli ejus, laudate eum omnes „Virtutes ejus.* Pſ. CXLVIII. De his „*Virtutibus* vel *Poteſtatibus* forte ſermo „eſt, dum *Iobi Cap. IX.* dicitur: *Deus, „ſub quo curvantur, qui portant Orbem.* „Quidquid demum ſit, per omnia hæc „quandam poteſtatis ſpeciem Naturæ „ſpiritualis ſupra corpoream Naturam „agnoſcimus.

„Quantopere autem virtus Angelo„rum virtuti hominum belluarumque „præſtet, quantumque ipſis dominari

„Dei

„Dei ordinatione poſſit, oſtendit Deus „quando vel unius Angelus cunctos ho„minum atque animalium primogenitos „in univerſa *Ægypto* occideret, *Exod.* „*XI. XII.* & quando unicus Angelus „tantam ſtragem una nocte in Regis *Sen-* „*nacherib*, Ieruſalem obſidentis, exer„citu ederet. *IV. Reg. XIX.*

„Quæri hic poſſet an prævarica„toribus damnatisque Angelis eamdem „Deus conſervet, quam fidelibus bea„tisque Angelis, poteſtatem? Quæſtio„nem decidit Apoſtolus, qui Chriſtia„nos ad reſiſtendum tentationibus ad„hortaturus, eosdem monet *non eſſe col-* „*luctandum cum carne & ſanguine, ſed* „*adverſus Principes & Poteſtates*; quas, „ratione originis, adhuc *Virtutes cœle-* „*ſtes*, de Cœlo licet jam præcipitatas, „appellat; ut oſtendat Angelos damna„tos adhuc dum æque poteſtatem, quam „nomen, quibus a natura gaudebant,

„poſſi-

„poſſidere. Nec miretur hoc quis-
„quam: quandoquidem Deus, qui
„cunctis, quas a natura poſſidebant,
„prærogativis privare illos potuiſſet, id
„præſtare judicavit, ut, conſervatis his,
„oſtenderet omnem Naturæ prærogati-
„vam his, qui contra Deum iisdem ab-
„utantur, in ſupplicium verti.

„Servatus itaque illis intellectus eſt,
„æque, quam olim, penetrans, ſubli-
„misque: eandemque ob cauſam man-
„ſit vis eadem movendorum corporum
„voluntatis, veluti reliquiæ horrendi
„ipſorum Naufragii.

„Si interim quis regerat id haud ita
„videri, cum vis voluntatis pravorum
„Angelorum olim inde orta fuiſſet, quod
„voluntas illorum eſſet cum voluntate
„Dei plane conformis, jam vero illi
„adverſa: hic oblivifci videtur Deum
„iisdem adhuc uti, ut juſtitiæ ſuæ mi-
„niſtris, velle: in eoque conformis per-

petuo

„petuo eorum erit cum Divina volun-
„tate voluntas; quia prava ſua volun-
„tate idem efficient, quod bona ſemper
„voluntate efficit Deus.

„Prævaricatoribus itaque Angelis
„prærogativæ naturales conſervantur in
„ſupplicium. Deus ipſis omne in mala
„vertit. Et cum naturalis illorum no-
„bilitas in faſtum vertatur, intellectus
„in aſtutiam, atque voluntas in callidi-
„tatem ac zelotypiam, ſimul & ſuperbi
„facti ſunt, impoſtores, invidi, et hac
„ſua conditione miſerabili ad lugubre
„tentandorum hominum officium re-
„dacti. Sic ut poſt eam, qua olim
„fideles fruebantur, felicitatem, illis
„nihil ſuperſit, quam latens id malitio-
„ſumque gaudium, quo flagitioſi in fa-
„ciundis complicibus, quo infortunati
„in comparandis ſibi infortunii ſociis,
„exultare ſolent. Voluit porro Deus
„ut hinc diſceremus, quouſque faculta-

„tem naturæ, & facultates penetrantis „ingenii poteſtatisque, exiſtimare de- „beamus: facultates, inquam, quæ dæ- „monibus ſuperſtites, nihil minus infeli- „ces odioſosque eosdem reddunt.

„Poteſtas autem illorum poſt lapſum „hominem, qui ſic in illorum manci- „pium redactus eſt, aucta potius, quam „imminuta fuit. Principio homines „reddiderat Deus Angelis *nonnihil* ſub- „jectos: *Minuiſti eum paulo minus ab* „*Angelis Pſ. VIII.* Diabolus autem „hominis lapſu, quo vicit illum, ejus- „dem factus tyrannus eſt, nosque, ut „*Joan. VIII.* Servator ait, Diaboli filii, „vendítique huic tyranno ſervi: ſic ut „nos ab ejus ſervitute non modo nos „liberare non poſſimus, verum etiam „ne quidem ex noſtris ſolis viribus vel „tantillum conari, quo ex hac ſervi- „tute liberemur; Ita ut I. C. Dæmonem

„prin-

„principem hujus mundi appellaverit, „*Ioan. XII. v. 14. 16.*“

Explicat deinde *Boſſuetus* potentiam Diaboli in tentatione ipſius Filii Dei, in poſitione ſanctiſſimi ejus corporis in pinnaculo Templi, inque montis faſtigium: poteſtatem deinde in tentandis hominibus, quos merito monet cautos eſſe oportere, ne ſuggeſtum ab illo peccatum in delectationem, multo minus in conſenſum abeat; „cum, inquit, ſi „Diabolus poteſt, ut potuit, corpora „movere, ſi jam, ad delectationem, Cor„poris moveat humores, in quam hor„rendam tunc non conjicimur tempe„ſtatem!“ Denique omnes Chriſtianos erigit in ſpem ſuperandi Satanam per ipſa ea arma, quæ & tentatus Servator, & tentati Apoſtoli, Virique Sancti, ſuggeſſerunt. Qui ampliorem Explicationem de Dæmonum natura, lapſu, ac poteſtate, deſiderant, legant *Boſſueti*

Serm. I. & II. in Dom. I. Quadrag. pag. 81. Vol. V. edit. novæ Oper. Paris 1772. in 4. Atque iisdem pene verbis, quo *Boſſuetus*, explicuit totam hanc Quæſtionem *Eſtius in Libr. II. Sent. Diſtinct. VII. §. XVI.*

Paucis itaque concludam, & verius eſſe nihil dicam, quam quod vera Magia detur, eo quod omnis Sacra & Profana Hiſtoria, omnis divina & humana autoritas, tandem experimenta indubia, quavis aut exceptione, aut dubitatione majora, me exiſtentem hanc diabolicam artem docent, & demonſtrant ſic, ut jure negare eandem nequeam.

TER-

TERTIÆ PARTIS

CAP. II.

Quam prudenter & circumſpecte, audito Magiæ rumore, incedere oporteat: & an ſigna dentur quibus Magiam veram a ſuppoſita internoſcere poſſimus? Sapientiſſima Eſtii *Monita.* Spei *Declamatio de judicum furore in homines de Magia, falſo plerumque, accuſatos.*

Quemadmodum *Tomo XV. Rat. med.* per omnem Autoritatem demonſtrata hominum a dæmone obſeſſione, cavendum eſſe monui, ne quidquid eo nomine perhibetur, mox vere tale eſſe credamus, eo quod longe plures falſo, quam vere, obſeſſi haberentur; idem a me moneri mei Lectores procul dubio

hic expectabunt. Vtinam æque certa, & conſpicua, utinam æque felicia forent, Magiam veram a falſa diſtinguendi ſigna, quam ea, quæ tradidi ex propria experientia veram a falſa obſeſſione diſcriminandi! Quidquid tamen in difficili obſcuroque hoc negotio aut certitudine, aut veriſimilitudine, noſſe hic poſſimus, diligenter enumerabo.

Antequam vero ad hanc Regularum recenſionem me accingam, nonnulla ex laudato jam ſæpius in hoc Opuſculo *Van Eſpen*, tanquam dicendorum fundamentum, præmittam, in Libro ante citato §. LIII.

„Indubitatum eſt ſumma prudentia „& circumſpectione hic procedendum „eſſe, cum certum ſit multa frequenter „magicis & diabolicis artibus adſcribi, „atque ex commercio diabolico perpe„trari exiſtimari, quae naturales cauſas

„habent,

„habent, aut certe non niſi phantaſtica „& illuſoria ſunt hominum figmenta.

„Imo nonnunquam Dæmon ſuis præ„ſtigiis homines, præſertim Muliercu„las, ita movere, aut earum Phanta„ſiam turbare poteſt, ut revera credant „ſe, neſcio quæ, cum Dæmone com„mercia habere; atque de his interro„gatæ etiam fateantur, & ex ordine „etiam cum quadam certitudine, ut ipſis „apparet, deponant mira ſibi obve„niſſe, atque cum Dæmone tractaſſe, „quorum tamen nihil ſubeſt: quam in „rem videre licet, *Canon. 12. cauſ. 26, „Quaeſt. 5.* Videri etiam poſſunt, quæ „habent *Abulenſis in Cap. 13. Geneſ. „Quæſt. 354.* & *Cajetanus in 2. 2. Quæſt. „95. Art. 3.* apparebitque quod non ra„ro fallantur mulieres, quæ credunt, „& pro indubitato aſſerunt, ſe ope Dæ„monum ad certum conventum Saga„rum translatas fuiſſe, atque mira cum

 „Dæmo-

„Dæmone geſſiſſe, & locutas fuiſſe.
„Quin & admodum veroſimile eſt trans-
„lationes iſtas ad Sagarum conventus
„eſſe meras Dæmonis illuſiones, & mu-
„liercularum vehementer imaginatio-
„nes: neque iis fidem eſſe adhibendam
„niſi de earum veritate ex ceteris
„argumentis conſtiterit.

„A pluribus jam pridem obſerva-
„tum, & notatum fuit, quod illis in
„locis, ubi Sagæ aliquo numero tra-
„huntur ad judicia, & veluti tales con-
„demnantur, ordinarie plures aliæ Mu-
„lieres ſibi perſuadeant quod & ipſæ
„ſint Sagæ; forti nimirum imaginatio-
„ne ex illis, quæ de Sagis audiunt, ce-
„rebrum ſuum ita occupant, ut ſibi
„perſuadeant ſe quoque illa aut feciſſe,
„aut paſſas eſſe, de quibus priores fue-
„rant accuſatæ. Et hinc fit, ut per
„ejusmodi inquiſitionem, Sagarum, ut
„creduntur, numerus mire multipli-

„cetur;

„cetur; & ex adverſo, ubi de Sagis „non fit per Iudices inquiſitio, pau- „ciores inveniantur de hoc crimine „ſuſpectæ.“

Idem *Van Eſpen* §. *LVI.* ubi antea oſtenderat Magica quandoque ſacris, ac piis Ceremoniis peragi, & ſic impo- nere hominibus, proſequitur ſic: „Præ- „cipue autem attendere debent Paſto- „res, & allaborandum erit circa ob- „ſervantias, e quibus populus non tan- „tum ſperat conſervationem, aut recu- „perationem rerum temporalium, aut „vitæ humanæ, ſed etiam emolumen- „tum aliquod in Eccleſiaſticos, aut eo- „rum Eccleſias, vel Communitates, ex „iis redundat. Incredibile enim quam „facile ſimiles Obſervantiæ, etiam evi- „denter ſuperſtitioſæ, invaleſcant, &, „cum invaluerint, quam difficulter „aboleri queant.

„Dum ſimilium obſervantiarum abo-
„litio tentatur, immo vel in quæſtio-
„nem ducitur, mox clamores in po-
„pulo excitantur, quaſi ipſe Sancto-
„rum, vel Imaginum, aut Reliquia-
„rum cultus, aut probatus ab Eccle-
„ſia ritus abolendi eſſent; nihilque niſi
„Zelus avitæ Religionis retinendæ au-
„ditur, & auribus popularibus incla-
„matur; quibus excitatus populus cla-
„mat non ſecus, ac clamabat *Aſiæ* po-
„pulus: Magna Diana Epheſio-
„rum, excitatus a *Demetrio* & Sociis
„ejus, ſpecie venerationis in Dianam,
„ejusve Templum, ſed reipſa quia
„*Demetrius Argentarius, faciens ædes*
„*argenteas Dianæ, præſtabat Artifici-*
„*bus non modicum quæſtum: quos con-*
„*vocans*, ait ſacer textus, *& eos, qui*
„*erant ejusmodi opifices, dixit: Viri,*
„*ſcitis quia de hoc artificio eſt nobis*
„*acquiſitio.*“

Atque

Atque hæc neceſſario præmittenda erant, utpote ab Autore prolata, qui etſi veram Magiam admittat, doceatque hanc eſſe ab Eccleſia creditam & admiſſam, deeſſe tamen non potuit, quin ingenue indicaret Iudicibus, quid ſæpe ſimplicitas, imaginatio, avaritia, malitiaque, interponant ad fallendum; & quin eosdem admoneat ne fidem adhibeant clamoribus, rumoribus, & accuſationibus, *niſi de earum veritate ex certis argumentis conſtiterit.*

Profecto animus meminiſſe horret illi, qui ad vagas tales accuſationes, ex malitia ſæpe & invidia natas, mox Torturam adhiberi in Proceſſuum hiſtoria legit. Quos olim hæc, nunc ſaltem repreſſa, invaſerit rabies, ne in eandem relabantur, revocent ſibi in mentem, quam Part. II. Cap. I. deſcripſi, horrendam *Atrebatum* hiſtoriam: legant tandem attente mei toties laudati Patris

Spei

Spei Declamationem *in Reſp. ad Argum. IX. Dub. XLIX.* „Quod denunciatæ pleræque vere Sagæ fuerint, ait, „non ſatis ex ſecuta earum confeſſione „convincitur. Quam enim parum tuta „ſit fides a Tortura quæſita, aliunde „liquet . . . Stulta autem eſt, ut dixi, „quæcumque delata ream ſe non fateatur: cogetur enim tot tormentis, ut „tandem ſuccumbat; & ſi non ſuccumbat, comburetur viva, ut obſtinata. Repete quæ hinc inde ſupra „dicta ſunt.

„Neſciunt ſane omnes ii quid virium in tormentis inſit, qui vel commentari lucubrationes ſuas in quiete „atque otio ſolent; vel immiti animo „ac feroce, quis pœnarum ſit ſenſus, „experti unquam non ſunt. Quos ego „non ex ulla malevola voluntate, ſed „affectu optimo ac Chriſtiano, ad majus ipſorum bonum, & majorem con-

„ſcientiæ

„ ſcientiæ cautelam, præcarer, ut vel „ ad dimidium quadrantem Equulii aliquem guſtum ſumere; & velut prius „ ipſi prælibare velle, in animum inducerent, quam accederent ad odioſas has Reorum cauſas, in Equuleo „ tractandas.“

Legant deinde eundem Autorem in *Rat. XVI. ad Dub. XX.* ubi inducit Amicum ſuum, Virum ornatiſſimum, ſic alloquentem Magiſtratus: „ Quid, „ inquit, tam ſollicite Maleficos quærimus? Heus Iudices! oſtendam extemplo ubi ſint. Agite, rapite Capucinos, Ieſuitas, Religioſos omnes, & „ torquete; fatebuntur. Si qui negant, „ repetite ter, quater; fatebuntur. Si „ adhuc obſtinati ſint, exorcizate, detondete. Vtuntur maleficio, obdurat „ eos Dæmon; vos procedite: tandem „ dabunt manus. Tum ſi plures vultis, rapite Eccleſiæ Prælatos, Cano-

„ nicos,

„nicos, Doctores; fatebuntur: nam „quid miſeri illi, & delicati, qui ſub- „ſiſtent? Quod ſi adhuc plures vultis, „vos ipſos ego torſero, & me vos „deinde. Non diffitebor quod vos faſſi „eritis. Sic omnes Magi ſumus.

Addant denique quod in *Documento ad Dub. XXX.* idem *Speus* ſcribat. „Dicam aliquid, quod audire cupiam, „quicumque aures audiendi habent, „maxime vero Sacratiſſ. Imperato- „rem, Principes, eorumque Conſilia- „rios: Fingatur enim de induſtria atro- „ciſſimum aliquod *exceptum* crimen, quo „noceri ſibi Vulgus apprehendat; at- „que ejus deinde diſperſa fama, in id „Inquiſitores ſeſe accingant iisdem viis, „quibus nunc in Maleficia. Ajo ſane: „Si in *Germania* paulo poſt pauciores „erunt ejus criminis, quam nunc Ma- „giæ; ſiſtam me ſummo Magiſtratui, „& in flammas vivus injiciar.“

Auda-

Audacter ſane hic: ſed cui totum Myſterium iniquitatis patebat, cur ille molliter idem tecteque deſcriberet? Quantas non debeat Deo *Germania* laudes, quod Mariæ Thereſiæ prudendentia, ſollicitudine, ac ſagacitate, uti mox Facta demonſtrabunt, huic furori immanitatique tale frœnum injectum ſit, ut in innocentium vitas ſævire haud facile poſſit!

Atque hæc de neceſſario *Eſtii* ac *Spei* monitu ſatis. Prætereo rudiorem hinc inde, ac jactabundum Poſterioris Sermonem: prætereo corruptam ejus Doctrinam moralem *de Suicidio*, ac *Mendacio*; ſiquidem *Tacito*, Chriſtianorum hoſti, plus fidei, quam Chriſtianis autoribus adhibens, palam ediſſerit & bene eos facere, qui injuſte accuſati, mox ſe reos ad primam Torturam fateantur, ne ante Rogum torqueantur pluries; & Eccleſiam Martyrum Choro eos Chriſtianos

ſtianos adſcripſiſſe, qui a *Nerone* de Vrbis incendio falſo accuſati, Torturarum evitandarum cauſa ſe reos declaraſſent: hæc, inquam, ſimiliaque, eo quod privatæ Autoris opiniones hæ ejusdem obſervationes demonſtrationesque neutiquam infirment, omnino prætereo, redeoque ad quæſtionem, quæ hujus digreſſionis cauſa erat; ſcilicet ſiquidem ex Factis evictum eſt Magicos morbos rariore caſu dari, an certa ſigna dentur, quibus Medicus a morbis naturalibus eosdem diſcriminet?

TER-

TERTIÆ PARTIS
CAP. III.

Evictum cum ſit quamvis rarius, nonnunquam tamen, morbos magicos dari, an eosdem Medicus certis ſignis a morbis naturalibus diſcriminet? De triplici eorundem curatione diſcuſſio.

Morbi Magici vel naturalibus morbis conſimiles, vel diſſimiles ſunt. Primum de prioribus agamus. Morbi naturalibus ſimiles, quos Magia generavit, ſe eodem modo a principio habent, ut ii, quos naturali modo homines incurrunt. An Magici morbi non carent paſſim cauſis præparantibus & excitantibus, quas Medicus in morbo naturali inquirere, invenireque, & ut veras morbi cauſas declarare ſolet? Si

ubique & ſemper Medicus has cauſas inveniret, ita ut nunquam morbus naturalis extaret, quin una ejus cauſæ pateſcerent, aliquod fundamentum haberemus; deficientibus omnino hiſce cauſis, Magiam ſuſpicandi: verum cum in morbis naturalibus vel patientiſſimo, accuratiſſimoque examine, nullæ prorſus cauſæ non raro detegantur, regula ex cauſarum defectu nulla cudi poteſt.

Quoad morbi decurſum, morbi naturales in felici aut infelici cura quid habent, quod Naturæ vel temperatæ, vel fortiori, vel debiliori, vel proſtratæ, nihilque cum ſelectiſſima medendi methodo cooperanti, naturaliter tribuere paſſim ſolemus omnes.

Quamdiu omnia in pejus meliusve, pro conſuetudine curabilium, incurabiliumque morborum, peraguntur, non eſt quod quis quid magici ſuſpicetur.

Jmo neque tunc, quando præter aſſimilis morbi morem inſoliti quid contigerit. Vel enim a Medico ignaro rerum, vel ab Empirico, vel a Vetula medicatrice, medicina porrecta fuit, quæ vel maximam ſpem vitæ convertat in triſte letum. Vel communi morbo ſolitum in modum progreſſo, latitans alicubi in corpore cauſa aut epileptica, aut apoplectica, aut podagrica, aut venerea, per morbum excitata, &c. ſymptomata, in hoc morbo naturali tam varia, impetuoſa, & extraordinaria excitat, ut credulus eadem miratus, mox cauſas ſupranaturales inepte ſuſpicetur. Vomicæ Pulmonis, eæque aliquando ingentes, Medicos ægrotosque latentes, ut exempla docuerunt, homini forte inſunt: communis eum prehendit, mitis, facilis, neminem occidens febris: pus in vomica calore febrili corrumpitur, liqueſcit, putrefactum intra humores

reſorbetur, generat ſymptomata ejusmodi in hoc morbo nunquam viſa, numeroſa, horrenda, letifera. Invenire homines eſt Naturæ adeo novercalis, ut cæterorum more nunquam ægrotent, & attonitos reddant ignaros hujus Medicos. Dantur morbi vere naturales, ſed tam portentoſi, ut & in omnibus, quos invadunt, incomprehenſibiles ſint, & ſi viginti homines una prehendant, ſingulares in ſingulis producant effectus. *Catalepſis*, & *Epilepſia*, teſtes ſunto! Infantum, puerorumque morbi, aliquando cum veris nos latentibus cauſis adeo mirifici ſunt, ut certi quid in illis, ſi cauti agamus, non audeamus determinare; præcipue, quando cauſas, in vita latentes, in Cadaveribus rimati, nullam aliquando, cui morbus adſcribatur, inveniamus. Non ad Magiam, ſed ad miranda corpora tunc confugimus, ad Nervos, dico; quorum fabri-

cam

cam aliquatenus, quorum uſum a poſteriore, quorum agendi patiendique modum, craſſa quadam conjectura in noſtris Muſæis egregie, in contemplandis morbis ipſis imperfectiſſime aſſequimur. Quin & in multis Adultorum ægritudinibus, plane inexplicabilibus, idem nobis aſylum patet. Sic ut nihil unquam magici hic ſuſpicemur.

Quid plura? Ipſa non raro imperſcrutabilis eſt natura rerum, ut in medicis, ita & in reliquis rebus creatis; ut vel ideo ad cauſas ſupranaturales confugere curtæ ſuæ ſuppellectilis gnaris non liceat. Dehortanturque nos ab hac temeritate experimenta rerum, quæ olim habebantur longe ſuperantes naturam, jam autem demonſtrantur & in gremio naturæ ſitæ eſſe, & ejus ſolius potentia perfectæ.

Nulla ergo ratio in omnibus enarratis caſibus extat ad Magiam refugiendi.

Addamus ad hæc omnia hominum vafritiem malitiamque, quam, qui decipi nolit, nunquam ex mente deponat. Quotiesne contingit, pudet me referre, ut unica, eaque contemptibilis, puella, Parentes, Magiſtratus, Medicos, longa dierum, menſium, annorumve ſerie, turpiſſime decipiat, antequam infandum detegatur facinus! Hæc in *Parte II.* enarrata ſunt. Studeamus ergo aſtutiores in fuco detegendo verſatioresque fieri, quam illi vafri homines in eodem celando ſunt. Dolus ſæpe pateſcit cunctando.

Cautos præterea nos eſſe oportet, dum, etſi non ægri ipſi, alii vero, ægros incantatos eſſe, & eo quidem incantatore, eave incantatrice, publice, turmatimque clamitant. Pronum vulgus eſt ſi v. 9. puer quis ægrotare ceperit, ex quo difformis, horrida, ac edentula Mulier, aut in ædibus, aut iisdem vi-

cina

cina fuerit, ut eandem Sagam habeant, deferantque ad Iudicem: morbo autem aut pejorante, aut inſuetius decurrente, ut in carcerem Vetula trudatur, tormentorum ferocitate ſe fateatur incantatricem eſſe, & immeritum rogum conſcendat. Contigit, ut femina, cujus infans ægrotabat, feminam vicinam, quacum habebat ſimultates, ut Sagam, quæ infantem ſuum incantaſſet, ad Iudicem deferret; hæc vero in carcerem conjecta, torturisque victa, ſe Magiæ ream fateretur, & Mortis damnaretur ſupplicio. Et hanc feminam, & duas alias rogo deſtinatas, anno 1758. menſe Octobri, *Auguſtiſſima Imperatrix & Regina noſtra, vera innocentium Protectrix, & univerſæ Patriæ Mater*, juſſerat, executione ſuſpenſa, ex Regno *Croatiæ Viennam*, idque in meum Noſocomium, transferri: Lecto proceſſu, & infortunatis hiſce barbariæne dicam an ignorantiæ

rantiæ Victimis, interprete *Croato*, rigoroſe examinatis, *Ill. Baro Van Swieten*, egoque, a morte immerita omnes liberavimus, ad noſtram relationem ſententiam Mortis reſcindente Auguſta *).

Nihilo-

*) Dudum erat, quod partim in ipſas Ceremonias Magicas, partim in falſos Magiæ rumores, partim etiam in præmaturam Magorum ac Sagarum ſententiam capitalem, ſapientiſſima Decreta dederat Auguſta. Primum dedit anno 1753. contra nefandas *Chriſtophori* & *Coronæ* preces, ad quas orandas, ut Decretum habet, male feriati homines bonorum Civium crumenas exhauriunt, quibus perſuadere conantur ejusmodi precibus, exorciſmis, expulſionibusque Spirituum, abſconditos Theſauros effodi: quæ omnia S. M. declarat divinis, politicisque legibus, mortis punita ſupplicio *aliquando* fuiſſe.

Alterum anno 1755. contra *Magiam poſthumam*, ac ſi Cadavera in Cœmiteriis pravo Spiritu agitarentur, quæ ob id Eccleſia-

Nihilominus morbi dantur, qui nullam Magiæ poſt ſe relinquunt dubitationem. Si in quopiam morbo, eoque extraordinario potiſſimum, in Lecto, in Pulvinaribus, in Crinibus, plumisve,

cleſiaſticorum mandato igne cremabantur. Porro iuſſit Auguſta ſi in poſterum ejusmodi rumor denuo ſpargeretur, negotium Iudici Politico tradendum eſſe, ut experto Phyſico ille adjutus, illud accurate examinaret.

Tertium anno 1756. contra ſententiam Mortis in *Ioannem Po in Capite ſuperſtitionis & reſpective Magiæ* latam, & illatas ejusmodi hominibus Torturas. Iuſſit Imperatrix Auguſtiſſima a peculiari Iudice loci Proceſſum ad Iuſtitiam ſuperiorem, ab hac autem ad ſupremum Iuſtitiæ Tribunal impoſterum mitti, ut ipſa deinde poſſet in dato caſu ſuam promere voluntatem. Edicta hæc tria reperire eſt in laudato *de Magicis cultibus tractatu* Viri conſultiſſimi *De Canz* ad finem operis.

Lectorum, in Palea, in Conclavi ægri, ejusdemve ad lacunar, oſtia, liminave, inveniantur Characteres, imagines, oſſa, crines, Semina radicesve plantarum, & quidquid ejusmodi Quisquiliarum plus eſt; Si deinde his ablatis, aliudve in Cubiculum, aut ædes, translato ægro, redeat repentina ſalus; ut *prima Parte Cap. III.* exempla monſtrarunt; haud eſt quod de Magia dubitemus. Vti neque dubitabimus, ſi vel æger, vel ejus familiares, eo impietatis devenerint, ut quemadmodum in exemplis habuimus, Magum in opem vocent, quo agente, morbus citra alia auxilia mox fatiſcat. Vel etiam ſi inſecta, & animalia, quæ de corpore humano prodire non ſoleant; ſi Lapides omnis generis, ſi metalla, acuta vitri ramenta, cultri, contorti crines, piceæ maſſæ, oſſa majora ea & mole, & figura vario e corporis loco ejiciantur, absque ſumma par-

partium, per quas tranſeunt, dilaceratione, & deſtructione, hoc ſupra naturam, magicumque eſſe, ſponte fatebimur: modo prius, experimentis edocti, probe conſideraverimus quantum, & quousque, partes variæ humani Corporis ſeſe ampliari citra vel ullam, vel notabilem dilacerationem, ſinant; exploratumque diligenter fuerit num fraudi ulli, artificioque, nullus ſubſit locus.

Quæri poteſt an Morbi Magici ſoleant perpetuo modo extraordinario infligi, ſic, ut nunquam pares iis ſint, quos gignere cauſæ naturales conſueverunt? Hoc omnino negat *Daniel Sennertus Libr. VI. Part. IX. Cap. V.* Nec, cur quis affirmet, ratio adparet; cum ille callidus, & tam vaſti ingenii ſpiritus, corporis naturæ proprietatumque gnarus, probe intelligat quis naſci morbus hiſce, quis aliis cauſis naturalibus poſitis, debeat. Maxime ſi, ut ſupra,

ſupra, cum *Illmo Boſſueto* ſtatuamus Diabolum, qui corpus integrum movere poteſt, etiam ejusdem humores vario modo in motum agitare poſſe. Sed neque hoc in Curatione aliquam difficultatem importat, vt mox videbimus.

Magico itaque morbo cognito, quid Medico, ſi ſponte non ceſſet, agendum? Quænam ejus curatio? Curatio prima *divina* eſt, altera *naturalis:* quod autem *Magica*, ut tertia, hic a nonnullis adjungatur, doleo, horreoque, & utrum illam inſalutatam prætercam, an refutem, dubius hæreo. Præcipuus ejus Autor impius *Paracelſus* eſt, Magicus ipſe, ut concludere debemus ex *Tom. II.* Oper. ejus in *Libro de Philoſophia Sagaci majoris & minoris mundi, a p.522. ad 644.* & in *Aſtronomia magna a pag. 647. ad 718.* Sequor hic Editionem meam, ſcil. *Genevenſem anni 1658. in Tom.*

Tom. III. in Fol. Infidus & periculoſus Scriptor, qui impietates ſuas religioſa larva texit: Vir, qui non aliud elogium meretur, quam quo ejus veluti funebrem orationem terminavit ſummus *Boerhaave in Parte I. Chem.* ubi narraverat *Paracelſum* ſuis dictaſſe Auditoribus, ſi Deus juvare nollet, ſe conſulere Diabolum velle; quin opem ſuam ægro recuſaſſe, quod ad cæleſtem Medicum in Sacra Synaxi confugiſſet: „ cæterum *Paracelſus*, inquit, dein lin„ guam latinam oblitus, vagus ſemper, „ nusquam conſtans, aſſidue temulen„ tus, nec veſtes mutans, ne lecto qui„ dem utens, *Salisburgi* tandem in di„ verſorio publico, poſt morbum ali„ quot dierum, viribus deficiens, mente „ bona, moritur, anno 1541. ætatis 47. „ quum ſolo *Elixere proprietatis* annos „ ſibi *Methuſalemi* promiſiſſet.“

Patien-

Patientiam habuit egregius *Sennertus* ejus refutandi impietatem in cura magica præſcribenda; cui lubet, is hunc adeat, mihi autem condonet quod, cum *Sennertus* ſufficienter hoc præſtitit, animas timoratas nefandorum recenſione non offendam. Satis abundeque refutatus eſt cumulo argumentorum, quæ S. S. Biblia, Doctrina Eccleſiæ, ac S. S. Patrum, Doctorum, Interpretumque ſententiæ, nobis ſuppeditarunt.

Curatio naturalis permiſſa, imo debita eſt, qua Medicus ſymptomata, per Magiam excitata, iis remediis, quæ iisdem, naturali modo exortis, proficua eſſe deprehenduntur, minuere ac tollere ſatagat. Hic neminem, quos conſului, Autorum contradicentem inveni: neque in Verbo Dei, Eccleſiæ Doctrina, Patrumque ſententia, quod obſtaret, reperi. Tuto ergo Medicus naturalem

ſuam

ſuam methodum præternaturali morbo accommodet.

Verum cum Medicorum ſit in Morborum cauſas agere, easque, ſi poſſint, tollere, quæritur num ipſis familiæque, liceat inquirere ſigna, characteresque Magorum, *eosdem autem inventos, tanquam veras morbi cauſas, tollere ac delere?*

Primo intuitu nihil difficultatis aut habere, aut habere poſſe hanc quæſtionem diceremus; ſiquidem id ad officium Medici omnino pertinere videtur, ut hic idem faciat, quod in morbis aliis eum facere jubent Artis præcepta ſuæ. Atque aliquos non ignobiles Theologiæ Profeſſores hoc non modo approbare, ſed jubere, apud *Eſtium* video: *Cajetanum*, *Henricum a Gandavo*, *Scotum*, *Navarrum*.

At vero haud ita viſum omnibus eſt. Deterruerunt multos ab hac opinione

Viri

Viri Sanɛti, *Hilarion* Abbas, & Eccleſiæ pater *Hieronymus*. *Hic* enim in Vitæ *illius* hiſtoria narrat adduɛtam ad illum fuiſſe, quam Dæmon obſedebat, puellam; Dæmonemque aperte declaraſſe, quod non niſi vi Maleficiorum coaɛtus hanc puellam obſediſſet, quodque recedere ab eadem non poſſet, ni prius, quæ locata ſub ædium limine ſigna erant, tollerentur: porro vetuiſſe *Hilarionem* ne in illa quis inquireret, ſolis autem fuſis ad Deum precibus dæmonem expuliſſe: „ne, inquit, *B. Hieronymus*, aut „ſolitis incantationibus receſſiſſe Dæmon „videretur, aut ipſi ſermoni ejus ac„commodaſſe fidem.“ Vnde Eſtius: „Igitur tam *Hilarionis*, quam *Hieronymi* „ſententia, perquirere & tollere ſignum, „ut ceſſet nocumentum, ad incantatio„nem pertinet. Et certe non ad mira„culum divinum *reɛte* confugiſſet *Hila*„*rion*, ſed remedium facile ac prom„ptum

„ptum de ſignis amovendis, ſi licitum „erat, præſcribere debuiſſet, ne Deum „tentare videretur; præſertim cum „ſigna jam ſponte indicata eſſent. Nam, „ut ait *Auguſtinus*, *Libr. XXII. contra* „*Fauſt. Cap. XXXVI.* pertinet ad ſa- „nam doctrinam non tentare Deum, „quando habet homo, quod faciat. Po- „ſtremo apud *Gratianum 33. Quæſt.* „*I. Cap. Si per ſortiarias*, ubi enume- „rantur legitima remedia maleficii, nul- „la fit mentio requirendi ac deſtruendi „ſigni: nec quisquam alius veterum „Eccleſiæ Patrum invenitur, qui de „remedio hoc, tanquam licito, lo- „quatur."

At vero ſunt, qui putent Sanctos Viros in hujuscemodi caſibus modo plane extraordinario agentes, non dare ſemper regulam agendi: non omnia eorum facta nobis, ut imitanda, proponi: vel neceſſariæ ſcientiæ defectu,

vel Zelo imprudenti, aliquando non nulla dixiſſe, feciſſeque, quæ imitati peccaremus: adeoque videri ſanctum Anachoretam contra regulam, mox allatam *Auguſtini*, omnino peccaſſe.

Licet hanc ſententiam, ſi cum modeſtia & reverentia proponatur, rejicere non poſſimus, ne tamen eam Beato *Hilarioni* accommodemus, nos impedit miraculum expulſionis diaboli, quod Deus, Sancto orante, fecit. An non approbavit ſic modum agendi *Hilarionis*? An alias ejus preces exaudiviſſet?

Hinc *Eſtius*, & ex *Eſtio Sennertus*, ut quæſtionem rite caperemus: „Nulla „quæſtio eſt, inquit, quin in contemptum, ac deteſtationem Magicæ ſuperſtitionis, ipſiusque diaboli, liceat maleficii ſigna tollere, deſtruere, atque „abolere . . . Sed in quæſtionem vertitur an ejusmodi ſigna deſtruere, vel

„amo-

„ amovere liceat hac ſpe, & intentione, „ ut dæmon nocere deſinat, atque omne „ nocumentum ceſſet. “

Si nunc attente perpendamus *Eſtii* argumenta affirmantia & negantia, quæ pro ſuo candore utrinque profert: Si deinde *Sennertum*, Virum certe ex doctiſſimis Medicis, qui unquam ſcripſerunt, unde haud immerito *Vratislavienſium*, quin univerſæ *Germaniæ Galenus* audiebat, diligenter evolvamus, in *Prax. Lib. VI. Part. IX. Cap. VII. & VIII.* fere convincimur de periculo probabili, ne in hiſce ſignis auferendis major minorve Communicatio cum Magia ac Dæmone inſit; quidquid argumenta ſecus opinantium quantum cumque plauſibilia, in contrariam ſtatuere annitantur. Ita ut exemplum B. *Hilarionis*, de eoque S. *Hieronymi* ſententia, tutiorem proponere partem multis viſa

 ſint,

ſint, tranſierintque apud eosdem in normam agendi.

Ergone judicabimus rem deciſam eſſe? Si liceat, imo oporteat, juxta Medicinæ leges tollere morborum magicorum effectus, cur minus licebit oportebitque tollere cauſas? Ajunt vix videri quempiam poſſe eas cauſas, ſigna nimirum, tollere, quin ſeſe intermiſceat pacto, quod cum Diabolo Maleficus iniit: „quod pactum, ait *Eſtius*, eſt hu„jusmodi, ut ſigno poſito, nocere Dia„bolus incipiat; manente, nocere per„gat; ablato, deſinat: ergo ſocietate „quadam Diabolo conjungitur, in pactis „& Sacramentis ab eo inſtitutis.“ Ita & *Sennertus*.

Verum enim vero, inflictus a Mago morbus ſui cum Diabolo pacti præcipua pars eſt: citra hunc morbum, pactum nihil eſt; eſt unicus pacti ſcopus. Hanc pacti præcipuam partem, inten-

tionem-

tionemque, ſi auferre mihi liceat, videtur omnino mihi licere, idque a fortiore, primam tollere pacti partem, ſigna ſcilicet & characteres, quorum vi cetera ſequuntur, & quibus ablatis morbus aut protinus, aut felicius ſaltem curabitur.

Equidem ſuadent nobis, idque ſapienter prudenterque, ad Deum ut potius confugiamus, qui ſe ſolum *irrita facere divinorum ſigna* poſſe & velle per *Iſaiam* dixit, quam ut ſigna ea ſpe tollendo, ut nocere Diabolus ceſſet, nos in periculum communicationis, & veluti erga eum ſubmiſſionis, atque venerationis, ut nocere ceſſet, conjiciamus. Verum enim vero, ſancti Reges Iudæ *Ezechias* & *Ioſias*, Idololatriæ, operis Diaboli, fundamenta eruturi, *prior* excelſa, lucos, ipſum æneum ſerpentem, qui jam idololatrico cultu coli videbatur, *IV. Reg. Cap. XVIII. poſterior*

omnes *Bahali* ſtatuas, & nemora, quibus Dæmon, veluti ſignis pacti ſui cum Sacerdotibus, falſisque Prophetis, utebatur, *IV. Reg. Cap. XXIII.* deſtruxerunt combuſſeruntque. Si religioſus Paterfamilias, qui in recens emta cum univerſa ſuppellectili domo, mox a ſe, ſuaque numeroſa familia inhabitanda, ſtatuas & picturas, impudicitate infames, reperit, haſce omnes, tanquam ſigna, & inſtrumenta, & characteres, quibus Diabolus innocentes alioqui intuentium animas occidit, exiſtimans, aufert, deſtruitque; juxta ſententiam *Eſtii*, & *Sennerti*, peccavit hic Paterfamilias religioſiſſimus, peccarunt magis Sancti duo Reges, quod non præmonito populo, ne hiſce ſignis ſeduci ſe ſineret, ſe totos in preces effuderint, uti, Is, qui *ſigna Dæmonis irrita facit*, ſua gratia efficeret, ne unquam intuentium quis in idololatriam, impudicitiamve,

tiamve, præcipitaretur. Tantum autem abeſt ab hac illorum opinione, ut potius hi *Iudæ* Reges ipſo Spiritus Sancti elogio celebrati fuerint; & ut nemo ſit, quin ejusmodi Religionis virtutisque amantem Patrem ſummis laudibus efferat, ceterisque proponat exemplo.

Itaque ſi ego tollo ſigna Magorum, æque parum de venerando Diabolo, cum eoque communicando, cogito, quam aut Reges illi, aut hic Paterfamilias; idemque quod illi hiſce deſtruendis in ſalutem Animarum fecerunt, ego in ſalutem corporum facio, Deum per omnia veneratus, nihilque de Diabolo ſollicitus.

Ad hoc argumentum reſpondeo, eſſe magnam in harum Hiſtoriarum cum Magia comparatione differentiam, ob idque eandem minus ſtringere, ac probare. Idola, Serpens æneus, Lucus

idololatrici, Statuæ Picturæque impudicæ, quibuscunque ſæculis perſtitiſſent, perpetua fuiſſent Angeli prævaricatoris ad mortalium perniciem inſtrumenta. Faba vero, Oſſiculum, Crinis, mirifica Litterarum diſpoſitio, transpoſitioque, & quidquid ejusmodi nugarum plus eſt, nihil ex ſe, quo noceant, poſſident. Et, ſi etiam concederetur quod vim nonnullam vi facti cum Dæmone pacti nacta eſſent, hanc pacto finito amitterent, forentque, quæ olim, indeterminatæ res, innocuæ, peccandique nemini cauſæ. Iniqua ergo, quæ horum cum illis fit, comparatio eſt.

At vero dixi mox: *Si etiam concederetur, quod vim nonnullam vi facti cum Dæmone pacti nacta eſſent:* velim hoc unice a me dictum eſſe credi, ut ad momentum urgerem argumentum. Quippe vi tali omnino privata hæc corpora eſſe, & eadem ne per Diabolum qui-

quidem donari, minime dubius aſſero. Laudatos enim toties Viros, *Eſtium*, *Sennertum*, ceterosque de hac re Scriptores, ſi conſulamus, unam omnium ſententiam deprehendimus eſſe; Primo: Characteres & ſigna hæc ex ſeſe facere nihil: Dæmonem unice uti, ut ſeducat Maleficos, magis irretiat, arctius ſibi devinciat, perpetuoque ſuſpenſos, atque a ſe dependentes, reddat. Secundo: Spiritum hunc fraudulentum malitiam ſuam, amotis etiam hiſce ſignis, Mago mirante & obſtupente, perfeciſſe. Tertio. Eundem ſæpe Maleficos ſuos fallere ſic, ut ſignis ex pacto poſitis, hi efficiant nihil; & ut quemadmodum Part. II. Cap. III. licuit, ex viginti pactis vix duo triave expleat. Id quod vel Deo Diabolum in opere nonnunquam impediente, vel Diabolo Magos ob diffidentiam puniente, contingere arbitrantur.

Quæ cum ita ſe habeant, ſi *hinc* periculum intueor, quod incurro Deum graviſſime offendendi, Proximumque *ſcandalizandi*, ubi ſpe melioris Morborum curæ ſigna magica abſtulero; *illinc* autem de eorundem ſignorum vanitate convictus ſum; tuto concludo me & ſignis ſuo loco relictis nihil perdere, & nullum cum peccati erga Deum, tum offenſionis erga proximum, incurrere periculum.

Ex omnibus hiſce ſponte conſequitur, ut, ſi aliquando plebs ignara magici quid ſuſpicari in morbo videretur, Medicus omni induſtria & attentione cavere debeat, ne ſuſpicio in aſſertionem, & in aſſertionis abire conſequentias poſſit. Sin vero tale quid vel ipſe ſuſpicaretur, cautus ſit ne vel verbis, vel geſtis, id indicet plebi. Cum enim hoc in caſu non niſi cura *naturalis*, & cura

cura *divina* ſuperſint, ſigna autem tollere inutile, imo nefas, ratio nulla eſt populum ſuſpicionis indicatione inquietandi. Eo enim certius nihil, quam quod Medicorum vel negligentia in populi ſuſpicione refutanda, vel imprudentia in ſua ſuſpicione ipſi pandenda, in furias agere integrum pagum, oppidumque, poſſit.

De Tertia curatione curandorum magicorum, ſi qui forte darentur, morborum, divina ſcilicet, potius nihil, quam non ſat digna, dicam. Nihil opportunius, nihil decentius, nihil obligatius eſt; cum *Deus in omnibus omnia ſit;* cum ſolus ille *opera diaboli omni ex parte deſtruat;* cum ille quoque, ut mente corporeque valeamus, ſolus ſufficiat. Vnde Oratio aſſidua cum fide in ejus potentiam, cum ſpe in ejusdem per Ieſu Chriſti merita

miſeri-

miſericordiam, tam in hac, quam in omnibus vitæ noſtræ calamitatibus, atque negotiis, ut unica noſtra occupatio eſſet, quandiu degimus *in hac Lacrymarum valle*, voluit, præcepit, exegitque a nobis. *Immola Deo ſacrificium laudis, & redde Altiſſimo vota tua: & invoca me in die tribulationis; eruam te, & honorificabis me. Pſ. XLIX. v. 14. 15.*

Errata.

Errata.

In præfat.

pag. XXII. Lin. 1.	*Speanum*	lege	*Speanum*
— XXVI. — 4.	optavit		aptavit

In opere

pag. 67 Lin. 8.	praeterea		præter ea
— 70 — 14.	Cap. II.		Part. II.
— 80 — 22.	putant		putat
— 92 — 13.	enim. Sic fatur		enim ſic fatur
— 94 — 2.	§. 4.		§. 40.
— — 4.	XII.		XXII.
— 95 — 19.	teſtimoniis;		teſtimoniis
— 98 — 18.	monente tandem		monente enim
— 115 — 5.	וַיַּעֲשׂוֹ		וַיַּעֲשׂוּ
— 118 — 3.	וַיִּתְּי		וַיְהִי
— 134 — 2.	ad Trullanum	*adde*	Conſilium
— 141 — 14.	cum	lege	eum
— 150 — 20.	repetitio		repetito
— 169 — 6.	credunt		credant
— 172 — 2.	conſerventur		conſervetur
— 174 — 21.	Magia		Magiæ
— 186 — 8.	Et re		E re
— 187 — 16.	judicium		judicum
— 199 — 22.	Grœnlandia		Groenlandia
— 202 — 6.	easdem		*dele*
— 213 — 21.	Grænlandorum		Groenlandorum
— 263 — 4.	Neque		Nequeo
— 297 ult.	De Canz		De Cauz

"Then Pilgrim, turn: thy cares forego;
All earth-born cares are wrong:
'Man wants but little here below,
Nor wants that little long.'"—GOLDSMITH.